№. 99. ВТОРНИКЪ, 18 ДЕКАБРЯ. 1862. WTOREK, 18 GRUDNIA. № 99.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ
KURYER WILEŃSKI

ГАЗЕТА
ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.
ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

Цѣна на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3, р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою за годъ 12 р. За полъ-года 6. р, За четверть года 3 р. 50 к.
За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сер.

GAZETA
URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.
WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Cena na miejscu: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartałowa rs. 3, Miesięczna rs. 1.
Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartałowa rs. 3 kop. 50.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się 17 kop. sr.

СОДЕРЖАНІЕ.

TREŚĆ.

Часть оффиціальная.

ВИЛЬНО.

Его Императорское Высочество, Великій Князь МИХАИЛЪ НИКОЛАЕВИЧЪ, во время пребыванія своего въ Вильнѣ, изволилъ посѣтить генерала фельд-маршала князя *Барятинскаго* и Митрополита Іосифа, равно какъ и кадетскій корпусъ, — и 15-го числа, въ 5 часовъ вечера, отбылъ изъ Вильно въ С.-Петербургъ.

Виленской губерніи, Дисненскаго уѣзда, государственные крестьяне Глубоцкаго сельскаго общества, проникнутые чувствомъ благодарности къ ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ, за оказанную государственнымъ крестьянамъ Высочайшую милость, сложеніемъ разнаго рода казенныхъ недоимокъ, просили о совершеніи въ церкви Березовецкаго монастыря, Рождества Богородицы, божественной литургіи съ благодарственнымъ молебствіемъ о здравіи и благоденствіи ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА и всего Августѣйшаго Дома, и сверхъ того, положили пріобрѣсть на свой счетъ образъ св. благовѣрнаго князя Александра Невскаго, какъ Ангела-Хранителя ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА и всей Богомъ врученной Ему державы, и принесть его въ даръ той-же монастырской церкви, чтобы такимъ образомъ, завѣщать и потомкамъ своимъ вѣрноподданническое чувство любви и благодарности къ своему вѣнценосному Благотворителю и Его Августѣйшей Фамиліи.

Торжественное богослуженіе было совершено въ монастырской церкви 23 октября сего года, при многочисленномъ собраніи членовъ Глубоцкаго общества всякаго возраста и пола, отъ грудныхъ малютокъ, принесенныхъ своими матерями, до побѣлѣвшихъ старцевъ, приведенныхъ въ церковь своими внуками. Чувство, привлекшее ихъ въ храмъ Божій, выразилось въ теплой усердной молитвѣ къ Богу и въ особенности, вырвалось наружу въ ту минуту, когда *по окончаніи молебствія* провозглашено было многолѣтіе ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ и всему Царствующему Дому: народъ упалъ на колѣни и, со слезами на глазахъ, воздѣлъ руки къ небу, громко повторяя: „дай Богъ, Ему, нашему Благодѣтелю, Царю-Отцу, многія и многія лѣта.“

Икона, предположенная для памяти потомковъ, объ этомъ знаменательномъ для крестьянъ днѣ, еще ими не пріобрѣтена; когда же она будетъ принесена въ даръ монастырской церкви, то богослуженіе 23 октября будетъ возобновлено передъ самою иконою по ея освященіи.

(Сообщено)

Виленская казенная палата, по постановленію 27 минувшаго ноября состоявшемуся, помощника Виленскаго уѣзднаго казначея, коллежскаго ассесора Казимира КОЗЛОВСКАГО, уволила по прошенію за болѣзнію отъ службы, на мѣсто-же его, опредѣлила съ 1 сего декабря, исправляющимъ должность помощника Виленскаго казначея, исправляющаго должность столоначальника казначейскаго отдѣленія палаты, коллежскаго секретаря ТЫДМАНА, а исправляющимъ должность столоначальника 2 стола казначейскаго отдѣленія помощника бухгалтера,— коллежскаго регистратора Ивана ДАЦКЕВИЧА.

Санктпетербургъ, 13-го декабря.

— Высочайшимъ приказомъ по статсъ-секретаріату царства польскаго, 4/16 декабря, уволенъ главный директоръ, предсѣдательствующій въ правительственной коммиссіи юстиціи, ДЕМБОВСКІЙ, отъ настоящей должности, съ оставленіемъ его постояннымъ членомъ государственнаго совѣта царства; назначены: предсѣдатель польскаго банка, тайный совѣтникъ НЕПОКОЙЧИЦКІЙ, членомъ совѣта управленія, съ оставленіемъ постояннымъ членомъ государственнаго совѣта царства и съ увольненіемъ, по разстроенному здоровью, отъ должности предсѣдателя банка; членъ правительственной коммиссіи юстиціи дѣйствительный статскій совѣтникъ ВОСИНСКІЙ, главнымъ директоромъ, предсѣдательствующимъ въ той же коммиссіи; членъ варшавскихъ департаментовъ правительствующаго сената, дѣй-

Dział urzędowy.

WILNO.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe MICHAŁ MIKOŁAJEWICZ, podczas pobytu swego w Wilnie raczył odwiedzać jenerał-feldmarszałka księcia Barjatyńskiego i Metropolitę Józefa, i zaszczycił bytnością swoją korpus kadecki, 15-go zaś *b. m.* o godz. 5-éj wieczorem opuścił Wilno, udając się do Petersburga.

W gubernji Wileńskiéj w powiecie dziśnieńskim włościanie skarbowi, Głębockiéj gromady wiejskiéj, przepełnieni uczuciem wdzięczności ku CESARZOWI JEGO MOŚCI za okazaną włościanom skarbowym Najwyższą łaskę przez strącenie rozmaitego rodzaju skarbowych niedoborów, prosili o odprawienie w cerkwi Berezowieckiego klasztoru pod wezwaniem Narodzenia Bogarodzicy, nabożeństwa z dziękczynnemi modłami, za zdrowie i pomyślność CESARZA JEGO MOŚCI oraz całego Najjaśniejszego domu i prócz tego postanowili nabyć swoim kosztem obraz ś. Aleksandra Newskiego, jako anioła stróża JEGO CESARSKIEJ MOŚCI i całego przez Boga nadanego Jemu państwa i ofiarować takowy tejże klasztornéj cerkwi, aby tym sposobem przekazać i potomkom swoim wierno poddańcze uczucie miłości i dziękczynienia ku swemu koronowanemu Dobroczyńcy i Jego Najjaśniejszéj Rodzinie.

Uroczyste nabożeństwo zostało odprawione w cerkwi klasztornéj 23 października roku bież., w obec nieprzeliczonego zgromadzenia członków głębockiéj gromady wszelkiego wieku i płci, począwszy od niemowląt przyniesionych przez swe matki, aż do zbielałych starców przyprowadzonych do cerkwi przez swych wnuków. Uczucie, które pociągnęło ich do świątyni Pańskiéj wyraziło się w gorącéj i żarliwéj modlitwie do Boga, a szczególnie uwydatniło się w tym momencie, gdy po skończeniu nabożeństwa ogłoszone zostały „długie lata CESARZOWI JEGO MOŚCI i całéj Panującéj Rodzinie“, lud upadł na kolana i ze łzami w oczach, wzniosł ręce do nieba, głośno powtarzając: „daj Boże Jemu naszemu Dobroczyńcy, Cesarzowi-Ojcu długie i długie lata.“

Obraz, zaprojektowany na pamiątkę dla potomności tego pamiętnego dla włościan dnia, jeszcze nabyty nie został; skoro zaś będzie przyniesiony w darze dla cerkwi klasztornéj, wówczas nabożeństwo 23 października zostanie powtórzone przed samym obrazem po poświęceniu onego.

(Nadesłano)

— Wileńska izba skarbowa, postanowieniem z dnia 27 przeszł. listopada nastałém, pomocnika wileńskiego powiatowego kassjera assesora kollegjalnego Kazimierza KOZŁOWSKIEGO uwolniła na własną prośbę z przyczyny choroby od obowiązku, na miejsce zaś jego mianowała od 1-go bież. grudnia, pełniącym obowiązek pomocnika wileńskiego kassjera—pełniącego obowiązek naczelnika stołu w wydziale podskarbstwa izby sekretarza kollegjalnego Aleksandra TYDMANA; a pełniącym obowiązek naczelnika 2 stołu wydziału podskarbstwa, pomocnika buchaltera, registratora kollegjalnego Jana DACKIEWICZA.

St.-Petersburg, 13-go grudnia.

— Za Najwyższym rozkazem w wydziale sekretarjatu stanu Królestwa Polskiego z 4/16 grudnia. uwolniony został dyrektor główny prezydujący w komissji rządowéj sprawiedliwości, DEMBOWSKI od niniejszego obowiązku z pozostawieniem go stałym członkiem rady państwa Królestwa; mianowani zostali: prezes banku polskiego radca tajny NIEPOKOJCZYCKI członkiem rady administracyjnéj, z pozostaniem członkiem stałym rady państwa Królestwa i z uwolnieniem z powodu zrujnowanego zdrowia od obowiązków prezesa banku; członek komissji rządowéj sprawiedliwości rzeczywisty radca stanu WOSIŃSKI, dyrektorem głównym prezydującym w tejże komissji; członek warszawskich departamentów rządzącego senatu rzeczywisty

СМѢСЬ.

Реформы, вводимыя въ настоящее время въ Польшѣ, естественно, влекутъ за собою разныя новыя постановленія и мѣры, долженствующія вырвать съ корнемъ анормальный порядокъ вещей по нѣкоторымъ частямъ администраціи и хозяйства. Къ числу такихъ постановленій слѣдуетъ отнести уничтоженный недавно правительствомъ налогъ, взимавшійся съ евреевъ за потребленіе кошернаго мяса,—налогъ, извѣстный подъ именемъ *кошерной повинности*. Независимо отъ этого, чисто средневѣковаго налога, еврейская община въ Варшавѣ, наложила на себя подобную же подать. Доходъ съ послѣдней шелъ на уравновѣшеніе доходовъ и расходовъ кассы Варшавской синагоги, на пособіе еврейской больницѣ и на пособіе Варшавскому главному пріюту бѣдныхъ старцевъ и сиротъ еврейскаго исповѣданія. Опубликованное недавно постановленіе и счетъ кошерной повинности, должно вызвать и со стороны еврейской общины въ Варшавѣ уничтоженіе подобнаго-же налога. Но, ни администрація варшавской синагоги, ни особенные совѣты при двухъ благотворительныхъ заведеніяхъ не успѣли еще придумать средствъ, которыми можно было-бы покрыть значительный дефицитъ. Положеніе, въ которомъ находится теперь варшавская еврейская община, дѣйствительно крайне затруднительно. Съ одной стороны, она чувствуетъ, что, какъ скоро само правительство признало кошерную подать несогласною съ требованіями времени, ей не приходится воскрешать подобную же подать. Но въ то же время, съ другой стороны, община лишается неожиданно главнаго источника для содержанія администраціи синагоги и двухъ спасительныхъ учрежденій, каковы больница и главный пріютъ. Затѣмъ, въ интересѣ самой общины найти, во чтобы то ни стало, другой источникъ, который вполнѣ замѣнилъ-бы возникающій дефицитъ. Въ числѣ разныхъ проектовъ, предлагаемыхъ по этому поводу, особеннаго вниманія заслуживаетъ проектъ г. Винавера, напечатанный въ послѣднемъ нумерѣ „Зари“ (Jutrzeńka), органѣ польскихъ евреевъ. Вотъ содержаніе этого проекта: г. Винаверъ предлагаетъ прежде всего обратиться съ просьбою къ властямъ, чтобы онѣ, какъ это имѣетъ мѣсто въ другихъ исповѣданіяхъ: пришли въ помощь еврейской общинѣ казенными капиталами, въ особенности по слѣдующимъ статьямъ: *содержаніе духовенства, пріюта* и *кладбища*. Если духовенство иныхъ исповѣданій содержится частію на счетъ правительства, то, по мнѣнію г. Винавера, евреи, обремененные наравнѣ съ прочими жителями разными податями, имѣютъ не менѣе правъ на такую-же привилегію. Что касается *больницы*, то въ нее принимается множество страдающихъ венерическою болѣзнью и помѣшательствомъ ума, содержаніе которыхъ есть общая полицейская потребность. Если затѣмъ, правительство удѣляетъ пособіе больницамъ дитяти-Іисуса, св. Лазаря, св. Іоанна, нѣтъ основанія отказать въ такомъ же пособіи еврейской общинѣ. Далѣе, говоря о *пріютѣ*, нужно имѣть въ виду цѣль этого учрежденія. Служа преградою бродяжничеству, оно исполняетъ чисто полицейскую функцію, и потому притязаніе его на матеріальную поддержку со стороны правительства было-бы не болѣе какъ справедливо. Наконецъ, по вопросу о содержаніи кладбища, г. Винаверъ полагаетъ также полезнымъ испросить опеку, которою пользуются кладбища другихъ исповѣданій. Вообще г. Винаверъ замѣчаетъ, что по всей вѣроятности, просьба общины города Варшавы будетъ уважена, ибо установленная, вмѣсто кошернаго налога повинность, въ размѣрѣ 13 коп. съ ведра спирта, съ излишкомъ вознаградитъ правительству прежнюю статью дохода. Но кромѣ пособія отъ казны г. Винаверъ полагаетъ, что община должна удовлетворить своимъ потребностямъ изъ собственныхъ средствъ; но для этого необходимо немедленно опубликовать подробный бюджетъ общины, чтобы всѣ члены ея могли наглядно убѣдиться въ настоящемъ положеніи дѣлъ. Съ своей стороны, г. Винаверъ представляетъ личныя соображенія, какимъ образомъ, безъ малѣйшаго ущерба для хозяйства общины,—покрыть главныя статьи расхода. И такъ, принимая во вниманіе, что уничтоженіе кошерной подати повлечетъ за собою упраздненіе такъ называемой кошерной прислуги при мясѣ, что значительно увеличитъ барышъ мясниковъ, было-бы справедливо, обложить ихъ податью въ размѣрѣ 75 коп съ одной штуки вола, или коровы и 30 коп. съ теленка барана и т. д. Другая статья расхода еврейской общины есть содержаніе кладбища. Г. Винаверъ полагаетъ, что можно втрое возвысить цѣну, установленную за перевезеніе покойниковъ, не примѣняя конечно, увеличеннаго тарифа къ бѣдному населенію. Въ замѣнъ-же этого слѣдовалобы исходатайствовать двѣ льготы: *устройство воротъ* въ оградѣ кладбища со стороны Гусиной улицы (въ предѣлахъ города), что обезпечитъ варшавскимъ жителямъ значительную экономію въ расходахъ по отправленію на кладбище, на извощиковъ, заставы (*) и проч., приблизительно, на сумму 15,000 рублей, и *устраненіе всякихъ прибавочныхъ издержекъ* при похоронахъ. Что касается удовлетворенія другихъ потребностей, каковы: расходы по содержанію духовенства, больницы, пріюта, элементарныхъ школъ, г. Винаверъ предлагаетъ слѣдующія средства: 1) исходатайствовать у властей чтобы и у евреевъ гражданскіе акты вело духовенство и установленіе извѣстной платы за составленіе акта рожденія, брака, или смерти. Устраняя совершенно отъ этой платы бѣдныхъ членовъ общины и назначая ее для болѣе зажиточныхъ въ размѣрѣ отъ 75 коп. до 3 руб., получится около 10,000 руб:, которые не только не обременятъ общины, но напротивъ, будутъ для нея чувствительнымъ облегченіемъ; существующій нынѣ порядокъ составленія гражданскихъ актовъ сопряженъ съ гораздо большими расходами и затрудненіями. 2) Обязать членовъ варшавской еврейской общины, чтобы они, какъ и въ другихъ городахъ въ царствѣ Польскомъ, вступая въ бракъ, вносили въ пользу общины такъ называемый *рехашъ*, въ размѣрѣ одного процента съ приданаго, что въ общемъ итогѣ составитъ не менѣе 5,000 руб. 3) Предложить членамъ общины незначительными мѣсячными взносами содѣйствовать къ покрытію приведенныхъ расходовъ. Maximum этихъ добровольныхъ приношеній составитъ въ годъ 90 руб., а minimum 1 р. 80 к. Общая-же сумма, полагая, что ежемѣсячные взносы будутъ поступать отъ 7,000 человѣкъ, составитъ 92,000 руб. Допуская, что всѣхъ еврейскихъ семействъ около 10,000, выйдетъ, что 3,000 семействъ свободны отъ всякаго взноса, Если затѣмъ 25,000 руб. достаточно на расходы общины, остальные 65,000 руб, образуютъ ежегодную экономію, которую слѣдовало-бы вносить въ ипотечныя учрежденія. По истеченіи семи, или восьми лѣтъ, процентъ отъ этой суммы удовлетворилъ-бы всѣмъ потребностямъ общины. Но чтобы помочь дѣлу безотлагательно, еще въ началѣ 1863 года, г. Винаверъ, предлагаетъ, въ заключеніе, расходы по вышеупомянутымъ статьямъ покрыть частью займомъ изъ капитала, предназначеннаго для сооруженія дома для администраціи синагоги, и частью добровольными приношеніями общины.

Редакціи „*Зари*“, по напечатаніи проекта, сущность котораго мы только что изложили, прибавляетъ отъ себя: „мы будемъ счастливы, если этотъ проектъ, или какой-бы то ни было, но освобождающій насъ отъ всякаго призрака кошерной подати, будетъ введенъ въ дѣйствіе. Словно гора спала бы тогда у насъ съ плечъ, ибо, дальнѣйшее существованіе *кошернаго*, хотя и въ замаскированномъ видѣ, наводятъ на насъ страхъ. А потому, ожидаемъ съ нетерпѣніемъ той минуты, когда намъ удастся въ яму, выкопанную съ такимъ трудомъ, сложить останки всѣхъ исключительныхъ налоговъ. Тогда-то, при звукѣ тріумфальной музыки, на могилѣ *подати съ мяса* воздвигнемъ колоссальный памятникъ, на которомъ вырѣжемъ слѣдующія слова: „*здѣсь лежитъ кошерное, родилось въ 1797, умерло въ 1862 году; да не воскреснетъ никогда!*“

Проектъ г. Винавера уничтожаетъ присутствіе всякаго оттѣнка ненавистной для польскихъ евреевъ *кошерной подати*. Видно по всему, что авторъ проекта, приступилъ къ его составленію послѣ зрѣлаго и серьезнаго изъученія предмета; исчисленія, сдѣланныя г. Винаверомъ, указываютъ достаточно ясно, въ какихъ источникахъ должна искать варшавская еврейская община избавленія отъ угрожающаго ей финансоваго недуга.

Вообще, возбужденіе въ печати вопроса объ упраздненіи всѣхъ налоговъ, которыми исключительно обременены одни евреи, есть дѣло весьма естественное. Нашимъ читателямъ, вѣроятно извѣстно, что, кромѣ двухъ реформъ, о которыхъ мы вспомнили въ послѣднихъ нашихъ обозрѣніяхъ, въ настоящее время, приведена въ дѣйствіе и третья, не менѣе знаменательная реформа— *эманципація евреевъ*. И такъ, если законъ признаетъ за евреями тѣ-же гражданскія права, какими пользуются лица другихъ исповѣданій, если евреи несутъ всѣ тягости наравнѣ съ прочими жителями страны, было-бы крайне... не говоримъ уже несправедливо въ юридическомъ и въ нравственномъ отношеніяхъ, но и нелогично налагать на нихъ (евреевъ) какія-то спеціальныя повинности. Мы преднамѣренно распространились нѣсколько о настоящихъ финансовыхъ хлопотахъ варшавской еврейской общины. Путь, который она думаетъ избрать, чтобъ выпутаться изъ бѣды, свидѣтельствуетъ, какъ могли замѣтить наши читатели, что новая реформа застала польскихъ евреевъ уже значительно къ ней подготовленными.

Волынскій корреспондентъ Польской Газеты пишетъ: Извѣстіе о постройкѣ желѣзной дороги отъ Варшавы до Буга подало намъ большія надежды. Никто не сомнѣвается. что недостатокъ хорошихъ путей сообщенія служитъ главною причиной, замедляющей развитіе нашей промышленности и просвѣщенія. Вотъ почему, мы думаемъ, что предпріятіе это встрѣтитъ сочувствіе и содѣйствіе нашихъ землевладѣльцевъ, особенно, если соотвѣтственно своему названію варшавско-волынской, дорога эта будетъ соединяться съ проектируемыми линіями отъ Кіева до Бродъ и отъ Пинска на Подолье. Что касается самаго направленія варшавско-волынской желѣзной дороги, то по нашему мнѣнію, оно должно быть слѣдующее: отъ Варшавы чрезъ Пулавы, Люблинъ и Красноставъ до Крылова, отсюда чрезъ м. Порыцкъ, въ прямой линіи на Дубно и Острогъ до Славуты. Такое направленіе упомянутой дороги, имѣло-бы большое преимущество въ торговомъ отношеніи, соединяя самыя плодородныя части Волыніи, и проходя чрезъ Дубно, извѣстное своими контрактами (ярмарками) и чрезъ Славуту—центръ нашей фабричной промышленности.

— Въ Волынскихъ Губернскихъ Вѣдомостяхъ напечатано буквально слѣдующее: „Луцкаго уѣзда, въ селѣ Романовѣ, рядовой инвалидной команды Прохоровъ, 50 лѣтъ, *легши спать* на одной кровати съ 9ти-лѣтнимъ внукомъ своимъ, *поутру, очутился висящимъ на стѣнѣ около кровати*.“

(*) Въ Варшавѣ при проѣздѣ чрезъ городскую заставу взимается пошлина съ каждаго копыта по 10 копѣекъ.

ствительный статскій совѣтникъ БОРЖЕНЦКІЙ, директоромъ отдѣленія государственныхъ имуществъ и лѣсовъ въ правительственной коммиссіи финансовъ и казначейства.

— Приказомъ по вѣдомству путей сообщенія отъ 9-го сего декабря, состоящій въ распоряженіи правленія IV. округа, инженеръ, штабсъ капитанъ *Борейша* 1-й зачисленъ по главному управленію, съ назначеніемъ въ помощь г. инженеръ-капитану Лунду для производства изысканій предположенной къ сооруженію желѣзной дороги отъ Бѣлостока через Пинскъ на Волынь.

— Въ Сѣв. Пчелѣ пишутъ (изъ Кіев. тел.), что за составленіе противу-законнаго адреса дворянами Подольской губерніи, во время дворянскихъ выборовъ, отправленнаго ими г. министру внутреннихъ дѣлъ, по Высочайшему повелѣнію, всѣ предводители дворянства преданы суду правительствующаго сената, и сами они лично потребованы и отправлены въ С. Петербургъ; на мѣста ихъ повелѣно назначить отъ короны.

На этомъ основаніи, назначены и вступили въ отправленіе должностей уѣздныхъ предводителей, уѣздовъ: Ушицкаго—дѣйст. стат. сов. Местмахеръ, Могилевскаго— помѣщикъ Чернышевъ, Ямпольскаго—помѣщикъ, тит. сов. Вѣляевъ, Балтскаго—генер.-маіоръ Куликовскій, Брацлавскаго—дѣйств. стат. сов. Абаза, Летичевскаго—графъ Михаилъ Марковъ, Литинскаго—генералъ-маіоръ Лидерсъ, и губернскаго предводителя—графъ Ар. Ир. Марковъ.

— *По вопросу относительно земской давности по долговымъ обязательствамъ безсрочнымъ и выданнымъ срокомъ до востребованія.* Высочайше утвержденнымъ, 22 октября, мнѣніемъ государственнаго совѣта, *положено*: въ дополненіе къ 220 ст. зак. о судопроизводствѣ гражданскомъ (св. зак. 1857 г. т. X ч. 2-й), постановить вообще о долговыхъ обязательствахъ, безсрочныхъ или выданныхъ до востребованія, слѣдующее правило: земская давность по долговымъ обязательствамъ безсрочнымъ и выданнымъ срокомъ до востребованія, считается со дня представленія такого обязательства ко взысканію; но если оно представлено по смерти заемщика, то наслѣдники его отвѣтствуютъ только всѣмъ принятымъ ими по наслѣдству отъ должника имѣніемъ; если же, такое обязательство будетъ оставлено въ безгласности въ теченіе десяти лѣтъ со времени смерти заемщика, то наслѣдники его освобождаются отъ всякой по оному отвѣтственности. (Сѣв. Пч.)

— *Объ экзаменахъ нижнихъ чиновъ изъ дворянъ и вольноопредѣляющихся.* ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, въ 17-й день мая 1860 года, Высочайше повелѣть соизволилъ: 1) Нижнихъ чиновъ изъ дворянъ и вольноопредѣляющихся, не окончившихъ курса наукъ въ высшихъ или среднихъ учебныхъ заведеніяхъ, которые, при опредѣленіи на службу въ армейскіе полки и баталіоны стрѣлковые и линейные, или во время состоянія въ оныхъ, выдержали, или выдержатъ экзаменъ по программѣ 6-го мая 1844 года, предъ производствомъ въ офицеры тѣхъ же войскъ, за выслугу опредѣленныхъ по происхожденію лѣтъ, подвергать въ другой разъ экзамену въ наукахъ по той же программѣ, за исключеніемъ иностранныхъ языковъ, съ тѣмъ, чтобы удостоиваемы были къ производству на вакансіи только тѣ, которые удовлетворительно выдержатъ этотъ экзаменъ. 2) Отъ дворянъ и вольноопредѣляющихся, при поступленіи ихъ въ военную службу, не требовать знанія нѣмецкаго или французскаго языка, исключивъ вовсе эти языки изъ программы 6-го мая 1844 года, уменьшить сообразно этому, въ означенной программѣ, и общее число балловъ. 3) Экзамену по программѣ 6 мая 1844 г., за исключеніемъ иностранныхъ языковъ, подвергать предъ производствомъ въ офицеры и тѣхъ дворянъ и вольноопредѣляющихся, не окончившихъ курса наукъ въ высшихъ или среднихъ учебныхъ заведеніяхъ, которые будутъ переведены унтеръ-офицерскими званіями въ армейскіе полки и баталіоны: стрѣлковые и линейные, изъ войскъ гвардіи, артиллеріи, изъ корпуса военныхъ инженеровъ и изъ корпуса топографовъ. 4) Отъ означеннаго экзамена въ наукахъ, предъ производствомъ въ офицеры въ полки арміи, стрѣлковые и линейные баталіоны, не исключая и окончившихъ курсъ наукъ въ высшихъ или среднихъ учебныхъ заведеніяхъ, испытывать въ знаніи воинскаго устава: по пѣхотѣ отъ рекруской школы до баталіоннаго ученья включительно, а по кавалеріи отъ рекрутской школы до полковаго ученья включительно, а также въ знаніи гарнизонной, лагерной и форпостной службы. 6) Число балловъ для испытанія дворянъ и вольноопредѣляющихся предъ производствомъ въ офицеры, какъ въ научномъ, такъ и въ служебномъ отношеніяхъ, постановить слѣдующее:

	Баллы. Большее число.	Меньшее Число.
Въ русской грамматикѣ - - - - - - -	20	14
— ариѳметикѣ - - - - - - - - -	14	10
— всеобщей исторіи - - - - - - -	12	8
— россійской исторіи - - - - - - -	12	8
— всеобщей географіи - - - - - - -	12	8
— географіи Россіи - - - - - - -	12	8
— воинскомъ уставѣ отъ рекрутской школы до баталіоннаго ученья включительно, а по кавалеріи до полковаго ученья включительно - - - - - -	10	9
Въ знаніи гарнизонной, лагерной и форпостной службы - - - - - - -	10	9
Итого - -	102	74

7) Испытаніе дворянъ и вольноопредѣляющихся, не окончившихъ курса наукъ въ высшихъ или среднихъ учебныхъ заведеніяхъ, предъ производствомъ въ офицеры, какъ въ научномъ, такъ и въ служебномъ отношеніяхъ, производить, согласно ст. 511 част. II книги 1 св. воен. пост., въ корпусныхъ штабахъ по особо-составленной формѣ экзаменнаго листа *), въ непремѣнномъ присутствіи начальника штаба или другаго генерала по назначенію корпуснаго командира, и оберъ-квартирмейстера, чрезъ офицеровъ генеральнаго штаба или другихъ офицеровъ, по избранію начальства. Въ случаѣ дальнаго расположенія дивизіи отъ корпуснаго штаба, дозволить, по разрѣшенію корпусныхъ командировъ, производить означенное испытаніе въ дивизіонныхъ штабахъ, въ непремѣнномъ присутствіи начальника дивизіи, а въ отсутствіи его—помощника его и начальника дивизіоннаго штаба, чрезъ дивизіоннаго квартирмейстера, а также офицеровъ генеральнаго штаба или другихъ офицеровъ, по избранію начальства. Такимъ же порядкомъ производить испытаніе въ корпусныхъ или въ дивизіонныхъ штабахъ въ знаніи воинскаго устава, гарнизонной, лагерной и форпостной службы, дворянамъ и вольно-опредѣляющимся, окончившимъ курсъ наукъ съ аттестатами въ высшихъ или среднихъ учебныхъ заведеніяхъ, которые освобождены отъ экзамена въ наукахъ, по программѣ 6 мая 1844 года, какъ при опредѣленіи на службу, такъ и предъ производствомъ въ офицеры. При представленіи къ производству въ офицеры нижнихъ чиновъ изъ дворянъ и вольноопредѣляющихся, прилагать и экзаменные листы. 8) При удостоеніи къ производству въ офицеры дворянъ и вольноопредѣляющихся, не окончившихъ курса наукъ въ высшихъ или среднихъ учебныхъ заведеніяхъ, за выслугу лѣтъ на вакансіи, въ полки арміи, стрѣлковые и линейные баталіоны, отдавать преимущество тѣмъ изъ нихъ, которые, на испытаніи предъ производствомъ въ цифры, получатъ большее число балловъ, не обращая вниманія на число прослуженныхъ лѣтъ до сего испытанія. Исключеніе изъ сего правила допустить для тѣхъ изъ нихъ, которыя имѣютъ знаки отличія военнаго ордена, получили въ сраженіи раны и вообще участвовали въ дѣлахъ противъ непріятеля. Имъ, при производствѣ въ офицеры, отдавать, согласно дополненію къ ст. 505 част. II кн. 1 св. воен. пост. по 8 прод., преимущество противъ сверстниковъ, хотя-бы сіи послѣдніе получили на испытаніи большее число балловъ. (Сѣв. Поч.)

*) Форма этого листа помѣщена въ приложеніи къ N. 97 Сен. Вѣд.".

—Начальникъ волынской губерніи сообщилъ въ министерство внутреннихъ дѣлъ, что съ второй половины минувшаго октября мѣсяца стали являться къ нему депутаціи, съ представленіями или письмами изъ городовъ, мѣстечекъ и селеній волынской губерніи, отъ мѣщанъ-христіанъ, евреевъ, временно-обязанныхъ крестьянъ и однодворцевъ.

Въ письмахъ этихъ общества полагаютъ, что по поводу совершившагося тысячелѣтія Россіи и празднованія сего событія ГОСУДАРЕМЪ ИМПЕРАТОРОМЪ, они спѣшатъ повергнуть къ стопамъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА свои вѣрноподданическія чувства и поздравленіе съ совершившимся торжествомъ, молятъ Бога о продолженіи существованія имперіи на грядущія времена, и о здравіи и долгоденствіи ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА и всего Августѣйшаго Дома. Причемъ, въ чувствахъ благодарности къ русскимъ воинамъ, проливавшимъ кровь за отечество, многія общества представили посильную жертву въ пользу инвалиднаго капитала.

Депутаціи отъ обществъ продолжаются до сего времени, а изъ отдаленныхъ уѣздовъ письма получаются по почтѣ; крестьяне государственныхъ имуществъ представляютъ подобныя же письма управляющему волынскою палатою.

Какъ выраженіе вѣрноподданической предапности преобладающаго въ волынской губерніи православнаго населенія, приводится здѣсь выписка изъ одного изъ представленныхъ обществами начальнику губерніи писемъ. Въ письмѣ, андрушовецкой волости временно-обязанныхъ крестьянъ, значится: „Преданность ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ завѣщана намъ нашими праотцами; но будучи подвластными, мы слагали ее только въ сердцахъ нашихъ. Нынѣ-же, по освобожденіи насъ отъ крѣпостной зависимости, мы въ первый разъ можемъ непосредственно высказать, что не смотря на многолѣтнія бѣдствія, претерпѣнныя въ нашемъ краѣ православнымъ народомъ, мы сохранили завѣтъ нашей православной вѣры, вынесли на свѣтъ Божій неповрежденную русскую народность и нашу вѣрность православнымъ Всероссійскимъ Государямъ. Наши предки передали намъ, что нашъ край былъ началомъ, колыбелью православнаго русскаго царства, что нашею первою столицею былъ г. Кіевъ, гдѣ мы приняли православную вѣру и гдѣ по-нынѣ почиваютъ мощи нашихъ православныхъ великихъ князей, митрополитовъ и угодниковъ Божіихъ. И такъ, торжество Россіи есть торжество наше."

Начальники уѣздныхъ полицій доносятъ также о празднествахъ крестьянъ, по случаю тысячелѣтія, во многихъ селахъ и деревняхъ, причемъ совершалось торжественное богослуженіе о здравіи ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА; мѣстные священники говорили приличныя сему случаю проповѣди. Крестьяне м. Западинецъ, въ память празднованія, соорудили часовню, гдѣ помѣстили иконы: св. чудотворца Николая, св. благовѣрнаго князя Александра Невскаго и св. Маріи, съ неугасимою лампадою.

Начальникъ губерніи, приписываетъ общее настроеніе къ представленію вышеупомянутыхъ писемъ желанію заявить такимъ образомъ протестъ противъ стремленій, выраженныхъ въ противузаконномъ всеподданнѣйшемъ прошеніи подольскаго дворянства, состоявшемся на послѣднихъ выборахъ.

Число обществъ и волостей, депутаціями коихъ представлены адресы на имя начальника волынской губерніи, простирается до 67.

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по всеподданнѣйшему докладу министра внутреннихъ дѣлъ, таковаго выраженія вѣрноподданическихъ чувствъ со стороны городскаго и сельскаго сословія волынской губерніи, благоволивъ признать подобныя проявленія православнаго русскаго кореннаго населенія края весьма утѣшительными, Всемилостивѣйше соизволилъ изъявить разрѣшеніе на принятіе денегъ, жертвуемыхъ тѣми сословіями въ пользу инвалидовъ (до сихъ поръ поступило 409 р.) и объявить чрезъ начальника губерніи МОНАРШЕЕ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА благоволеніе обществамъ и волостямъ, представившимъ означенныя письма и сдѣлавшимъ денежное пожертвованіе въ пользу инвалиднаго капитала.

Списокъ обществъ и волостей, представившихъ письма, съ выраженіемъ вѣрноподданическихъ и патріотическихъ чувствъ.

А. *Изъ городовъ*:

1) Житоміра, отъ мѣщанъ-христіанъ и евреевъ, 2) Заславля, отъ еврейскаго общества.

Б. *Отъ волостей временно-обязанныхъ крестьянъ.*

3) пятецкой, 4) ушомирской, 5) давидовской, 6) фасовской, 7) горошковской, 8) зорковской, 9) солотвинской, 10) чудновской, 11) червоновской, 12) лясовецкой, 13) чудновской, 14) кодненской, 15) старокотелянской, 16) левковской, 17) лещинской, 18) пулинской, 19) трояновской, 20) карповецкой, 21) гриніовецкой, 22) мотавшговской, 23) красноселецкой, 24) черняховской, 25) стетковской, 26) малачковской, 27) емельчинской, 28) сербовской, 29) андрушевецкой, 30) расинской, 31) озадовецкой, 32) волковыской, 33) боруковской, 34) вишневецкой, 35) горинецкой, 36) вербовецкой, 37) засѣлецкой, 38) колоденской, 39) бѣлогородецкой, 40) горицовской, 41) блудовской, 42) зарѣчанской, 43) рокитенской, 44) красноволокской, 45) сущанской, 46) лопатычской, 47) млыновской, 48) молинской, 49) вербовской, 50) западинецкой, 51) красиловской, 52) кузьминецкой, 53) кульчинецкой.

В. *Отъ обществъ крестьянъ государственныхъ имуществъ*:

54) станишовецкаго, 55) сербиновскаго.

Г. *Отъ однодворческихъ обществъ*:

56) трояновскаго, 57) ивницкаго.

Д. *Изъ мѣстечекъ*:

58) ушпемирскаго еврейскаго общества, 59) левковскаго, 60) черняховскаго, 61) коденскаго, 62) чудновскаго еврейскаго общества, и особо отъ проживающаго въ Чудновѣ бердичевскаго 3-й гильдіи купца Гиршы Волошина, 63) ивницкаго еврейскаго общества, 64) лещинскаго, 65) котелянскаго, 66) пятецкаго, 67) янгрипольскаго. (Сѣв. Поч.)

ВАРШАВА.

Въ офиц. газетѣ Ц. П. напечатано: Въ 1857 г. пріѣхалъ въ Царство Польское по швейцарскому паспорту нѣкто Эдуардъ Бонгардъ и съ тѣхъ поръ постоянно пребывалъ въ деревнѣ Морочинѣ, грубишовскаго уѣзда, въ

radca stanu BORZENCKI, dyrektorem wydziału dóbr państwa i lasów w komissji rządowéj skarbu i podskarbstwa.

— Rozkazem w wydziale dróg kommunikacyjnych z d. 9 b. m. grudnia, będący w rozporządzeniu zarządu IV okręgu sztabs-kapitan inżynjerów Borejsza 1-szy zaliczony został do Głównego zarządu i naznaczony do pomocy p. kapitanowi inżynjerów Lundhowi dla robienia poszukiwań do budowy projektowanéj drogi żelaznéj od Białegostoku przez Pińsk ku Wołyniowi.

— W „Pszczole północnéj" czytamy (Telegr. Kijow.) iż za ułożenie nielegalnego adresu przez szlachtę gubernji podolskiéj w czasie wyborów szlacheckich i za przesłanie takowego do p. ministra spraw wewnętrznych, za Najwyższym rozkazem, wszyscy marszałkowie szlachty zostali oddani pod sąd rządzącego senatu, oraz osobiście zawezwani i wysłani do Petersburga; a na ich miejsce rozkazano mianować od korony.

Na téj zasadzie mianowani zostali i wstąpili do obowiązków marszałków powiatowych, w powiatach: Uszyckim — rzecz. rad str. Mestmacher; Mohylewskim — obywatel Czernyszew; Jampolskim — obyw. rad. honor. Wielajew; Bałtskim— jen.-major Kulikowski; Bracławskim,—rzecz. rad. st. Abaza; Letyczewskim—hr. Michał Markow; Lityńskim— jen.-major Lüders; i marszałkiem gubernjalnym — hrabia Ar. Markow.

— W kwestji przedawnienia ziemskiego dotyczącego obligów bezterminowych oraz wydawanych z terminem do pierwszego zażądania. Najwyżéj zatwierdzoném 22 października zdaniem rady państwa postanowiono: w dopełnieniu art. 220 pr. o procedurze cywilnéj (Zb. pr. 1857 r. t. X. cz. 2) postanowić w ogóle, co do obligów bezterminowych, lub wydanych do zażądania następujący przepis: przedawnienie w obligach bezterminowych, lub wydanych z terminem do zażądania, liczy się od dnia przedstawienia takowego obligu celem wyegzekwowania; lecz skoro takowy przedstawiony został po śmierci dłużnika, to spadkobiercy jego odpowiadają tylko całym otrzymanym przez nich w spadku majątkiem dłużnika; jeżeli zaś oblig takowy pozostanie w przeciągu dziesięciu lat, po śmierci dłużnika niezadeklarowaną, to spadkobiercy jego zwalniają się od wszelkiéj w tym względzie odpowiedzialności.

— O egzaminach żołnierzy ze szlachty i wolno postępujących. CESARZ JEGO MOŚĆ w dniu 17 maja 1860 roku Najwyżéj rozkazać raczył: 1) żołnierzy ze szlachty i wolno postępujących, którzy nieskończywszy kursu nauk w wyższych lub średnich zakładach naukowych, przy wstąpieniu na służbę do pólków armji, bataljonów strzeleckich i linjowych albo też w czasie znajdowania się w onych, wytrzymali, lub wytrzymają egzamen podług programatu 6 maja 1844 roku przed mianowaniem oficerami w tychże wojskach za wysługę przepisanych według stanu lat, poddawać powtórnie egzaminom z nauk wedle tegoż programatu, za wyłączeniem języków obcych, z tém, aby tylko tacy byli przyznawani godnymi do zamieszczania na wakanse, którzy dostatecznie wytrzymają takowy egzamen. 2) Od szlachty i wolnopostępujących przy wejściu ich do służby wojskowéj, niewymagać znajomości francuzkiego i niemieckiego języków, wyłączywszy zupełnie te języki z programatu 6 maja 1844 r., stosownie też do tego zmniejszyć w rzeczonym programacie liczbę not. 3) Poddawać egzaminom według programatu 6 maja 1844 r. za wyłączeniem języków obcych przed mianowaniem oficerami i tych ze szlachty i wolno postępujących, którzy nieskończywszy kursu nauk w wyższych lub średnich zakładach, zostaną przeniesieni w stopniu podoficerów do pólków armji i bataljonów: strzeleckich lub linjowych z wojsk gwardji, artylerji, z korpusu inżynjerów wojennych i topografów. 4) Od rzeczonego egzaminu z nauk przed mianowaniem oficerami w pólkach armji, w bataljonach strzeleckich i linjowych uwolnić szlachtę i wolno postępujących, którzy ukończyli kurs nauk w wyższych lub średnich zakładach naukowych i mających atestaty lub świadectwa z tych zakładów. 5) Wszystkich w ogóle szlachtę i wolno postępujących przed mianowaniem oficerami w pólkach armji, w strzeleckich i linjowych bataljonach, wyłączając i tych, którzy ukończyli kursa w wyższych lub średnich zakładach naukowych, egzaminować z ustawy wojskowéj do piechoty, począwszy od szkoły rekruckiéj do musztrów bataljonowych włącznie, a do jazdy, od szkoły rekruckiéj, do musztrów pólkowych włącznie, oraz ze znajomości garnizonowéj, koszarowéj i forpocztowéj służby. 6) Liczbę not do egzaminu szlachty i wolno postępujących przed mianowaniem oficerami, tak w naukowym, jako też we względzie służbowym postanowić następującą:

	Noty. Liczba większa.	Liczba mniejsza.
Z gramatyki rossyjskiéj	20	14
— arytmetyki	14	10
— historji powszechnéj	12	8
— historji rossyjskiéj	12	8
— geografji powszechnéj	12	8
— geografji rossyjskiéj	12	8
— Ustawy wojskowéj, od szkoły rekruckiéj do musztrów bataljonowych włącznie, a w jeździe do musztrów pólkowych włącznie	10	9
ze znajomości garnizonowéj, koszarowéj i forpocztowéj służby	10	9
W ogóle .	102	74

7) Egzamen szlachty i wolno postępujących, którzy nieukończyli kursu nauk w wyższych lub średnich naukowych zakładach przed mianowaniem oficerami tak w naukowym, jako też w służbowym względzie odbywać, zgodnie z 511 art, II, cz. ks. I. zb. ust. wojsk. w sztabach korpusów podług osóbno ułożonéj formy listy egzaminowéj *) przy nieodzownéj obecności naczelnika sztabu, lub innego jenerała, według przeznaczenia dowódzcy korpusu i oberkwatermistrza, przez oficerów sztabu jeneralnego lub innych oficerów z wyboru zwierzchności. W razie dalekiego rozkwaterowania dywizji od sztabu korpusu, dozwolić z rozwiązania dowódców korpusu, odbywać rzeczony egzamen w sztabach dywizji przy nieodzownéj bytności naczelnika dywizji, a pod niebytność jego—przy pomocniku jego i naczelniku sztabu dywizji przez kwatermistrza dywizji, oraz oficerów sztabu jeneralnego, lub innych oficerów z wyboru zwierzchności. Tak samo też odbywać egzamina w sztabach korpusu lub dywizji ze znajomości ustawy wojskowéj, garnizonowéj, koszarowéj i forpocztowéj służby dla szlachty lub wolno postępujących, którzy ukończyli kurs nauk z attestatami w wyższych lub średnich zakładach naukowych wyjętych od egzaminu z nauk podług programatu 6 maja 1844 r. tak przy wstąpieniu do służby jako też przed mianowaniem oficerami. Przy przedstawieniu do rang oficerskich żołnierzy ze szlachty i wolno postępujących dołączać listy egzaminowe. 8) Przy mianowaniu w randze oficerskiéj szlachty i wolno postępujących, którzy nie ukończyli kursu nauk w wyższych lub średnich naukowych zakładach za wysługę lat, na wakanse do pólków armji i bataljonów strzeleckich oddawać pierwszeństwo tym, którzy na egzaminie przed mianowaniem oficerami, otrzymają większą liczbę not, nie zważając na przesłużone lata przed egzaminem. Wyjątek z tego prawidła dozwolić dla tych, którzy mają znaki orderów wojskowych, lub zostali w bitwach ranieni i w ogóle brali udział w sprawie z nieprzyjacielem. Takim przy mianowaniu w radze oficerskiéj oddawać, stosownie do dodatku do art. 505 cz. 11 ks. 1 zb. ust. wojsk. i do 8 dal. ciąg. pierwszeństwo przed współubiegającymi się, chociażby ci ostatni otrzymali przy egzaminie większą ilość not.

*) Forma téj listy wydrukowana została w dodatku do N. 97 Wiad. Sen.

— Naczelnik gubernji wołyńskiéj zawiadomił ministerjum spraw wewnętrznych, iż od drugiéj połowy przeszłego października zaczęły przybywać do niego deputacje, z przedstawieniami czyli listami od miast, miasteczek i wsi gubernji wołyńskiéj od mieszczan chrześcijańskich, izraelitów, włościan czasowo-obowiązkowych i jednodworców.

W listach tych gminy wyrażają, iż z powodu upłynionego tysiąclecia Rossji i obchodzenia téj rocznicy przez CESARZA JEGO MOŚCI, spieszą oni złożyć u stóp JEGO CESARSKIEJ MOŚCI swoje wierno - poddańcze uczucia i pozdrowienie dokonanéj uroczystości, proszą Boga o przedłużenie istnienia cesarstwa na przyszłe czasy i zdrowie oraz długie lata JEGO CESARSKIEJ MOŚCI i całego Najjaśniejszego Domu. Przyczém w uczuciu wdzięczności ku rycerzom rossyjskim, którzy krew swą za ojczyznę przelewali, wiele gmin złożyło ofiary wedle możności na rzecz kapitału inwalidów.

Deputacje od gmin trwają do dziś dnia, a z oddalonych powiatów listy otrzymują się przez pocztę; włościanie dóbr państwa przedstawiają takież same listy do zarządzającego izbą wołyńską.

Jako wyraz wierno-poddańczéj przychylności ludności prawosławnéj przeważającéj liczbą w gubernji wołyńskiéj, przytacza się obecnie wyciąg jednego z przesłanych od gmin listów do naczelnika gubernji. W liście andruszowieckiéj gminy czasowo-obowiązkowych włościan wyrażono: „Oddanie się CESARZOWI JEGO MOŚCI przekazana została nam przez naszych praojców; lecz będąc podwładnymi myśmy je składali w sercach naszych. Obecnie zaś po wyswobodzeniu nas od poddańczéj zależności, po raz pierwszy jesteśmy w stanie wypowiedzieć, iż niezważając na długoletnie nieszczęścia, które przeszedł w naszym kraju naród prawosławny, zachowaliśmy testament naszéj wiary prawosławnéj, wynieśliśmy na świat Boży nieposzlakowaną narodowowość rossyjską i naszą wierność ku prawosławnym Cesarzom Wszechrossji. Przodkowie nasi przekazali nam, iż kraj nasz był początkiem, kolebką wiary prawosławnéj cesarstwa rossyjskiego, iż pierwszą naszą stolicą był Kijow, gdzieśmy przyjęli wiarę prawosławną i gdzie do dziś dnia spoczywają zwłoki naszych prawosławnych wielkich książąt, metropolitów i wybrańców Bożych. Tak więc tryumf Rossji jest naszym tryumfem."

Naczelnicy policij powiatowych donoszą również o obchodach włościan z powodu tysiąclecia w wielu siołach i wsiach, przyczém odprawiało się uroczyste nabożeństwo za zdrowie CESARZA JEGO MOŚCI; księża miejscowi mieli z tego powodu odpowiednie kazania. Włościanie m. Zapadyniec, na pamiątkę obchodu, zbudowali kaplicę, w któréj złożyli obrazy: ś. cudotwórcy Mikołaja, ś. wiernego księcia Aleksandra Newskiego i ś. Marji z nieugasającą lampą.

Naczelnik gubernji przypisuje ogólny nastrój do przedstawiania rzeczonych listów, życzeniom do wyrażenia w ten sposób protestacji przeciw dążnościom, wyrażonym w nieprawnéj najpoddanniejszéj prośbie szlachty podolskiéj ułożonéj na ostatnich wyborach. Liczba gromad i gmin, których deputacje przedstawiły na imie naczelnika gubernji Wołyńskiéj, dochodzi do 67.

CESARZ JEGO MOŚĆ na najpoddanniejsze przełożenie ministra spraw wewnętrznych o takowém wyrażeniu wiernopoddańczych uczuć ze strony miejskich i wiejskich stanów gubernji wołyńskiéj, racząc przyznać podobne objawy prawosławnéj rossyjskiéj pierwiastkowéj ludności kraju jako bardzo pocieszające, Najmiłościwiéj raczył wydać zezwolenie na przyjęcie pieniędzy ofiarowanych przez te stany na rzecz inwalidów (dotychczas wpłynęło 409 rub.) i objawić przez naczelnika gubernji Monarsze JEGO CESARSKIEJ MOŚCI podziękowanie gromadom i gminom, które przedstawiły rzeczone listy i uczyniły ofiary pieniężne na rzecz kapitału inwalidów.

Liczba gromad i gmin, które przedstawiły listy z wyrażeniem wierno-poddańczych i patrjotycznych uczuć.

A) z miast:

1) Żytomierza, od mieszczan—chrześcijan i izraelitów. 2) Zasławia od gminy izraelskiéj.

B) Od gmin włościan czasowo-obowiązkowych:

3) piateckiéj, 4) uszomirskiéj, 5) dawidowskiéj, 6) fasowskiéj, 7) goroszkowskiéj, 8) zorkowskiéj, 9) sołotwińskiéj, 10) czudnowskiéj, 11) czerwonowskiéj, 12) lachowieckiéj, 13) czudnowskiéj, 14) kodnieńskiéj, 15) starokotelańskiéj, 16) cewkowskiéj, 17) leszczyńskiéj, 18) pulińskiéj, 19) trojanowskiéj, 20) karpowieckiéj, 21) griniowieckiéj, 22) motawszgowskiéj, 23) kromosieleckiéj, 24) czerniachowskiéj, 25) stetkowskiéj, 26) małaczkowskiéj, 27) jemielczyńskiéj, 28) serbowskiéj, 29) andruszewieckiéj, 30) rasińskiéj, 31) ozadowieckiéj, 32) wołkowiskiéj, 33) borukowskiéj, 34) wiszniewieckiéj, 35) gorynieckiéj, 26) wierbowieckiéj, 37) zasieleckiéj, 38) kołodeńskiéj, 39) biełohorodeckiéj, 40) krycowskiéj, 41) błudowskiéj, 42) zareczańskiéj, 43) rokiteńskiéj, 44) krasnowołowskiéj, 45) suszczańskiéj, 46) łopatyckiéj, 47) młynowskiéj, 48) molińskiéj, 49) wierbowskiéj, 50) zapadynieckiéj, 51) krasiłowskiéj, 52) kuźminieckiéj, 53) kulczynieckiéj.

C) Od gromad włościan dóbr państwa:

54) staniszowieckiéj, 55) serbinowskiéj.

Od gromad jednodworców:

56) trojanowskiéj, 57) iwnickiéj.

E) z miasteczek:

58) uszniemirskiéj gminy izraelskiéj, 59) lewkowskiéj, 60) czerniachowskiéj, 61) koleńskiéj, 62) czudnowskiéj gromady izraelskiéj i osóbno od mieszkającego w Czudnowie berdyczowskiego kupca 3-éj gildy Herszka Wołoszyna, 63) iwickiéj gromady izraelskiéj, 64) leszczyńskiéj, 65) kotelańskiéj, 66) piateckiéj, 67) jangrypolskiéj.

WARSZAWA.

— Czytamy w Dzienniku Powszechnym: W 1857 r. przybył do Królestwa Polskiego za paszportem, przez władze Szwajcarskie wydanym, niejaki Edward Bongard, i od tego czasu przebywał ciągle we wsi Moroczynie, powiecie hrubieszowskim, w charakterze to,

качествѣ компаньона графа Александра Старжиньскаго, сына тамошняго помѣщика. Изъ обстоятельствъ прежней жизни Бонгарда извѣстно, что онъ родился въ Фрейбургѣ, въ Швейцаріи, и провелъ дѣтство въ Царствѣ Польскомъ, гдѣ отецъ его занимался приготовленіемъ моделей при арсеналѣ ново-георгіевской крѣпости. Первоначальное образованіе, Бонгардъ получилъ въ варшавской филологической школѣ; въ 1844 г. мать свезла его въ Фрейбургъ, гдѣ онъ окончилъ свое образованіе; въ 1850 г. онъ возвратился въ Царство Польское и въ продолженіи 5 лѣтъ исполнялъ обязанности домашняго учителя. Затѣмъ, въ 1856 году, онъ уѣхалъ въ Берлинѣ и въ 1857 г. возвратился снова въ Царство Польское.

Въ апрѣлѣ настоящаго года, правительство получило достовѣрное донесеніе, что Бонгардъ ведетъ корреспонденціи съ извѣстнымъ выходцемъ Мирославскимъ и съ преступною политическою цѣлью собираетъ денежные сборы между жителями Царства. Вслѣдствіе этого, было сдѣлано распоряженіе, о произведеніи у Бонгарда обыска и задержанія его, что и исполнено 23 апрѣля.

Послѣ обыска и арестованія, Бонгардъ подъ видомъ слабости, получилъ позволеніе зайти къ управителю графа Старженьскаго, чтобы напиться чаю. Вмѣстѣ съ нимъ вошли и лица, которымъ было поручено произведеніе осмотра и задержаніе Бонгарда, какъ-то: полковникъ Масловскій, капитанъ Цывинскій и унтеръ-офицеръ Босокѣвичъ. Вскорѣ потомъ Александръ Старженьскій вбѣжалъ въ переднюю, гдѣ находился Босокѣвичъ и, убивъ его выстрѣломъ изъ револьвера, бросился въ другую комнату, выстрѣлилъ въ капитана Цывинскаго, причемъ сей послѣдній получилъ рану, отъ которой и умеръ въ послѣдствіи, третьимъ выстрѣломъ ранилъ въ бокъ полковника Масловскаго. Наконецъ, выбѣжавъ въ переднюю, самъ застрѣлился.

Арестованный Бонгардъ былъ привезенъ въ Грубѣшово. При первоначальныхъ запросахъ Бонгардъ запирался и объявилъ: что во время пребываніи своего въ деревнѣ Морочинѣ онъ занимался филологіею, не имѣлъ ближайшихъ сношеній ни съ кѣмъ и бывалъ единственно въ домахъ посѣщаемыхъ графами Старжиньскими. Тогда вниманіе Бонгарда было обращено на одно изъ его писемъ, отправленныхъ въ январѣ заграницу, которое, какъ извѣстно, безспорно было начато въ Морочинѣ и подано на почту въ Львовѣ. Не смотря на то, Бонгардъ не переставалъ утверждать, что изъ Львова онъ писалъ только къ своимъ родителямъ и своей прежней любовницѣ; но когда ему начали читать упомянутое письмо, то Бонгардъ съ первыхъ же словъ прервалъ чтеніе, признавшись, что онъ писалъ это письмо. Содержаніе письма ясно доказываетъ съ одной стороны, что Бонгардъ велъ тайную корреспонденцію съ Мирославскимъ, съ цѣлію ниспроверженія законной власти въ Царствѣ Польскомъ, при помощи вооруженнаго возстанія; съ другой стороны, что Бонгардъ принадлежалъ уже къ тайному обществу, имѣющему цѣлью вызвать вооруженное возстаніе. Для этого, онъ принялъ, по выбору революціонной партіи, титулъ представителя грубѣшевскаго революціоннаго округа, въ составъ котораго вошло 8 городовъ; онъ приготовилъ къ представителямъ этихъ городовъ циркуляръ, въ которомъ побуждаетъ къ собиранію денегъ и свѣдѣній о членахъ общества и настроеніи умовъ между крестьянами; онъ учредилъ общество взаимнаго вспомоществованія, въ сущности имѣющее цѣлію взаимное сближеніе лицъ дѣйствующихъ, согласно съ видами революціонной партіи; распространялъ запрещенныя газеты и революціонные знаки и вообще принималъ самое дѣятельное участіе въ пріискиваніи и приготовленіи средствъ къ возстанію. При дальнѣйшихъ допросахъ Бонгардъ упорно отказывался назвать лицо, при посредствѣ котораго онъ получалъ письма отъ Мирославскаго, но сознался, что былъ вовлеченъ къ принятію участія въ преступныхъ намѣреніяхъ революціонной партіи какимъ-то Леономъ Фронковскимъ, выдающимъ себя за члена варшавскаго революціоннаго комитета, который послѣ неоднократныхъ посѣщеній уговорилъ его принять титулъ представителя грубѣжевскаго революціоннаго округа, съ обязанностію собирать побольше денегъ, какъ изъ добровольныхъ пожертвованій, такъ и изъ продажи запрещенныхъ газетъ и разныхъ знаковъ и посѣщать окрестные города для назначенія представителей тородовъ и ознакомленія съ лицами, на которыхъ можно бы было положиться во всякое время. При этомъ, Фронковскій передалъ ему программу революціоннаго комитета, которую Бонгардъ отправилъ при письмѣ къ Мирославскому, революціонныя газеты, прокламаціи къ россійскимъ войскамъ, разныя эмблематическія медали и картины и пр. Эти предметы онъ частію продалъ разнымъ лицамъ и вырученныя такимъ образомъ деньги передалъ Фронковскому, частію же уничтожилъ передъ осмотромъ. Кромѣ того, Фронковскій обѣщалъ ему прислать типографскій станокъ для печатанія на русскомъ языкѣ воззваній къ войску, но намѣреніе это не было приведено въ исполненіе, потому что Бонгардъ не имѣлъ достаточнаго помѣщенія.

Затѣмъ Бонгардъ, признаваяь въ томъ, что онъ учредилъ общество взаимнаго вспомоществованія и составилъ циркуляръ къ представителямъ городовъ, присовокупилъ, что онъ принималъ очень ограниченное участіе въ дѣйствіяхъ революціоннаго комитета, и что Мирославскій, съ которымъ онъ лично не былъ знакомъ и отъ котораго онъ получилъ только одно письмо, вѣроятно обратился къ нему, вслѣдствіе чьей либо рекомендаціи, желая получить свѣдѣнія о настроеніи умовъ въ въ тамошней мѣстности и о существующихъ въ странѣ тайныхъ обществахъ. Опроверженіемъ этихъ показаній Бонгарда служитъ письмо его къ Мирославскому, въ которомъ онъ, выражая желаніе вести съ нимъ дальнѣйшую корреспонденцію и передавая ему секретъ особеннаго состава чернилъ, просилъ между прочимъ. чтобы Мирославскій помогалъ ему своими совѣтами, сообщалъ о дѣйствіяхъ и средствахъ, находящихся въ распоряженіи заграничныхъ членовъ, и о проектахъ, относительно приведенія возстанія къ исполненію, присылалъ циркуляры и брошюры, выходящіе заграницею и составляющіе лучшее средство дѣйствовать на умы и пр.

По окончаніи слѣдствія, Бонгардъ былъ преданъ военному суду, предъ которымъ онъ подтвердилъ свои прежнія показанія. Военный судъ, разсмотрѣвъ вышеприведенныя обстоятельства, призналъ Бонгарда виновнымъ: 1) въ веденіи тайной, направленной ко вреду государства, корреспонденціи съ извѣстнымъ выходцемъ Мирославскимъ; 2) въ участіи въ тайномъ революціонномъ обществѣ, имѣющемъ цѣлію вызвать вооруженное возстаніе для ниспроверженія законнаго порядка въ Ц, П.; 3) въ участіи приготовленіи средства къ возстанію и въ самомъ возстаніи. За эти преступленія военный судъ, на основ. §§ 83, 96, 196 и 606 кн. 1 главнаго военнаго устава 1859 г. и §§ 185, 276, 283 и 360 кн. I, т. XV св. зак. 1857 г., присудилъ Бонгарда къ лишенію всѣхъ правъ состоянія и смертной казни, чрезъ разстрѣляніе.

Когда военный судъ представилъ дѣло на надлежащее разсмотрѣніе, то Бонгардъ подалъ Его Императорскому Высочеству Великому Князю Намѣстнику Царства Польскаго прошеніе о помилованіи его, изъ вниманія по искренности его признанія и тому обстоятельству, что онъ, какъ иностранецъ, не долженъ подлежать отвѣтственности за его письмо къ Мирославскому, тѣмъ болѣе, что оно отправлено имъ изъ принадлежащаго Австріи города Львова. Полевой аудиторіатъ, разсмотрѣвъ съ надлежащимъ вниманіемъ дѣло Бонгарда, призналъ притоворъ суда законнымъ и совершенно согласнымъ съ обстоятельствами дѣла. При этомъ, въ своемъ представленіи Его Императорское Высочество изъяснилъ, что прошеніе Бонгарда о помилованіи не должно бы подлежать удовлетворенію, потому что его признаніе, какъ видно изъ вышепоказаннаго, далеко не отличалось искренностію и было вызвано только очевидными доказательствами; сверхъ того, независимо отъ этихъ преступленій, которыя были Бонгарду доказаны положительно, и за которыя онъ по суду подлежитъ наказанію, (будучи виновнымъ въ веденіи, во время своего пребыванія въ предѣлахъ Царства Польскаго, направленной къ явному вреду государства переписки съ выходцемъ Мирославскимъ), по точному примѣненію § 138 св. уголовныхъ и исправительныхъ наказаній, онъ подлежитъ отвѣтственности, наравнѣ съ подданными Царства Польскаго. Обстоятельство же, что Бонгардъ для прикрытія своихъ преступныхъ замысловъ, прибѣгнулъ при пересылкѣ писемъ къ Мирославскому, къ посредничеству заграничныхъ почтамтовъ, свидѣтельствуетъ только о томъ, что онъ хорошо обдумалъ планъ дальнѣйшаго и безопаснѣйшаго приведенія въ исполненіе своихъ намѣреній, и не только не уменьшаетъ, но еще увеличиваетъ, степень его преступленія.

Его Императорское Высочество Намѣстникъ Царства Польскаго при конфирмаціи приговора Всемилостивѣйше повелѣть соизволилъ: преступника Бонгарда, по лишеніи всѣхъ правъ состояніи, сослать въ каторжную работу въ рудники на 12 лѣтъ.

warzysza syna tamtejszego obywatela, hrabiego Starzeńskiego Aleksandra. Z dawnego życia Bongarda wiadomo, że jest rodem z Frejburga w Szwajcarji i że jeszcze podczas swojéj małoletności był w Polsce, gdzie bawił również jego ojciec, używany do wyrabiania modelów przy arsenale Nowogeorgiewskiéj twierdzy. Początkowe nauki pobierał Bongard w warszawskiéj szkole filologicznéj, a w 1844 r. odwiozła go matka do Frejburga, dla ukończenia tam edukacji; następnie w 1850 r. powrócił do Królestwa Polskiego i przez 5 lat blizko bawił tu jako prywatny nauczyciel, potém w 1856 r. wyjechał do Berlina, a w roku 1857 znowu powrócił do Królestwa.

W miesiącu kwietniu r. b. otrzymał rząd wiarogodne doniesienie, że Bongard prowadzi korespondencję ze znanym wychodźcem Mierosławskim, i w występnym politycznym celu zbiera pomiędzy mieszkańcami Królestwa pieniężne składki. W skutku tego wydane było polecenie odbycia u Bongard'a rewizji i aresztowania onegoż, co też dopełnioném zostało w d· 23 kwietnia r. b.

Po odbytéj rewizji i aresztowaniu, Bongard, pod pozorem osłabnięcia, uzyskał pozwolenie wstąpienia do rządcy dóbr hr. Starzeńskiego, aby napić się herbaty. Razem z nim weszły tam osoby, którym poruczone były rewizja i aresztowanie, mianowicie: pułkownik Masłowski, kapitan Cywiński i podoficer Bosakiewicz. Wkrótce potem wbiegł Aleksander Starzeński do pierwszego pokoju, gdzie się znajdował Bosakiewicz, i wystrzałem z rewolweru zabił go, następnie wbiegłszy do drugiego pokoju, wystrzelił do kapitana Cywińskiego, zadając mu ranę, w skutku któréj tenże późniéj umarł, trzecim zaś wystrzałem ranił w lewy bok pułkownika Masłowskiego. W końcu, wpadłszy do sieni, sam się zastrzelił.

Bongard po przyaresztowaniu odwieziony został do Hrubieszowa.

Przy początkowych badaniach, Bongard, nie przyznając się do ciążących na nim zarzutów, objaśniał: że podczas pobytu we wsi Moroczynie zajmował się filologicznemi naukami, nie miał z nikim żadnych bliższych stosunków i odwiedzał jedynie te domy, w których bywali hrabiowie Starzeńscy.

Wtedy zwrócono uwagę Bongard'a na jeden z listów, wysłanych przez niego w styczniu r. b. za granicę, o którym niezaprzeczenie wiedziano, ze był adresowany doMierosławskiego. Nadto przytoczono mu niektóre szczegóły tego listu, dotyczące mianowicie tego, że był zaczęty w Moroczynie a dokończony we Lwowie.

Pomimo to Bongard *nie przestawał upornie twierdzić, że ze Lwowa pisał* tylko do swoich rodziców i do swojéj dawnéj kochanki, lecz gdy zaczęto mu czytać list rzeczony, Bongard po pierwszych zaraz wyrazach przerwał czytanie, przyznając się, że on ten list pisał.

Treść powyżéj wymienionego listu jasno przekonywa, z jednéj strony, że Bongard prowadził z Mierosławskim tajemną korespondencję, dążącą do wyzyskiwania środków, w celu obalenia prawnéj władzy w Królestwie Polskiém za pomocą zbrojnego powstania, z drugiéj zaś, że Bongard należał już do tajnego stowarzyszenia, mającego na celu wywołać zbrojne powstanie. W tym zamiarze przyjął on na siebie, stosownie do wyboru rewolucyjnego stronnictwa, tytuł przedstawiciela Hrubieszowskiego okręgu rewolucyjnego, do składu którego weszło 8 miast; wygotował okolnik do reprezentantów tych miast, zalecając im zbieranie pieniędzy i wiadomości o uczęstnikach związku i o usposobieniu umysłów pomiędzy włościanami, uorganizował towarzystwo wzajemnéj pomocy, mające rzeczywiście na celu zbliżenie osób działających zgodnie z widokami stronnictwa rewolucyjnego; *rozpowszechniał* podburzające gazety i rewolucyjne godła, i w ogóle brał jak najbardziéj czynny udział w wyzyskiwaniu i przygotowaniu środków do powstania.

W następnych badaniach, Bongard przedewszystkiem wzbraniając się upornie wskazać osobę, za pośrednictwem któréj odbierał listy od Mierosławskiego, wyznał, że wciągnięty był do przyjęcia udziału w przestępnych zamiarach stronnictwa rewolucyjnego przez niejakiego Leona Frankowskiego, podającego się za członka Warszawskiego komitetu rewolucyjnego, który przyjeżdżając do niego kilkakrotnie, namówił go do przyjęcia tytułu przedstawiciela Hrubieszowskiego rewolucyjnego okręgu, wkładając na niego obowiązek zbierania jak najwięcéj pieniędzy, już to z dobrowolnych składek, już z rozprzedaży podburzających gazet, emblematycznych oznak, jak również objeżdżania okolicznych miast, dla ustanowienia miejskich reprezentantów i rozpoznawania osób, na których możnaby w każdéj chwili polegać.

Przytém wręczył mu Frankowski: program komitetu rewolucyjnego, (który dołączywszy Bongard do listu odesłał Mierosławskiemu) rewolucyjne gazety, proklamacje do wojsk rossyjskich, różne emblematyczne medale i obrazy i t. p.

Przedmioty te po części rozprzedał on różnym osobom, a zebrane za nie pieniądze wręczył Frankowskiemu, po części zaś zniszczył przed rewizją.

Oprócz tego, Frankowski obiecał mu przysłać drukarnię, dla drukowania w ruskim języku odezw do wojska, ale zamiar ten nie przyszedł do skutku, bo Bongard nie miał dostatecznego na to u siebie pomieszczenia.

Daléj, Bongard, przyznając się do uorganizowania towarzystwa wzajemnéj pomocy i do układu okolnika do miejskich reprezentantów, dodał, że miał bardzo ograniczony udział w działaniach stronnictwa rewolucyjnego, i że Mierosławski, którego on osobiście nie znał i od którego jeden tylko list odebrał, prawdopodobnie udawał się do niego w skutek czyjejś rekomendacji, chcąc powziąść wiadomość o usposobieniu umysłów w tamecznéj okolicy i o istniejących w kraju tajemnych towarzystwach.

Za dowód przeciwko powyższemu zeznaniu Bongarda służy list jego pisany do Mierosławskiego, w którym wyrażając życzenie prowadzenia z nim nadal korespondencji i udzielając mu tajemnicę szczególnych chemicznych atramentów, prosi między innemi Mierosławskiego, aby wspomagał go swemi radami, donosił o działaniach i środkach, jakiemi rozporządzają zagraniczni członkowie, o swoich projektach, dotyczących doprowadzenia powstania do skutku, aby przysyłał okolniki i broszury pojawiające się za granicą, a będące jednym z najpewniejszych środków działających na umysły i tym podobnie.

Po ukończeniu śledztwa, Bongard oddany został pod sąd wojenny.

Przed sądem wojennym potwierdził Bongard zeznania swe złożone podczas śledztwa.

Sąd wojenny, rozważywszy wyżéj wymienione okoliczności, uznał Bongarda winnym: 1) prowadzenia tajemnéj, a na szkodę państwa korrespondencji ze znanym wychodźcem Mierosławkim; 2) należenia do tajnego towarzystwa rowolucyjnego, mającego na celu wywołać zbrojne powstanie, dla obalenia w Królestwie Polskiém prawnego porządku; 3) brania udziału w przygotowaniu środków dę powstania i samemże powstaniu.

Za te przestępstwa, sąd wojenny na zasadzie §§ 83, 96, 196 i 606 Księgi I-éj Ustawy głównéj wojennéj (wydanéj w 1859 roku) i §§ 185, 276, 283 i 360 I-éj księgi *Tomu XV Zbioru Praw* (wydania z roku 1857) skazał Bongarda, po pozbawieniu go wszelkich praw stanu, na karę śmierci przez rozstrzelanie *).

Po przedstawieniu przez sąd wojenny sprawy do rewizji, Bongard podał do Jego Cesarskiéj Wysokości Wielkiego Księcia Namiestnika w Królestwie Polskiém prośbę o ułaskawienie, przez wzgląd na szczerość jego zeznań i na to, że on jako cudzoziemiec nie powinien być odpowiedzialnym za list pisany do Mierosławskiego, tém bardziéj, że wysyłał ze Lwowa w Austrji.

Polowy Audytorjat, roztrząsnąwszy z należytą uwagą sprawę Bongarda, uznał wyrok sądu za prawny i zupełnie zgodny, z okolicznościami towarzyszącemi sprawie. Przytém w przedstawieniu swojém do Jego Cesarskiéj Wysokości nadmienił, że prośba Bongarda o ułaskawienie nie powinnaby być uwzględnioną, ponieważ zeznanie jego, jak się z powyższego pokazuje, dalekie było od szczerości i spowodowane jedynie zupełnemi przeciwko niemu dowodami; nadto zaś, niezależnie od tych przestępstw, o których Bongard stanowczo został przekonany, a za które podlega on oznaczonéj przez sąd karze, będąc winnym prowadzenia podczas pobytu w granicach Królestwa Polskiego, korespondencji z wychodźcem Mierosławskim na widoczną szkodę państwa, w ścisłem zastosowaniu się do § 186 Kodeksu kar głównych i poprawczych, podlega odpowiedzialności na równi z poddanymi Królestwa. Jeżeli zaś Bongard, dla ukrycia swoich występnych zamysłów, uciekł się dla przesyłania listów do Mierosławskiego, do pośrednictwa zagranicznych pocztamtów, to tylko świadczy o dobrze przezeń obmyślanym planie, dla pewniejszego spełnienia zamiarów i nietylko nie zmniejsza, ale właśnie powiększa stopień jego winy.

Jego Cesarska Wysokość Namiestnik w Królestwie Polskiém, przy konfirmacji wyroku Najłaskawiéj rozkazać raczył: *przestępcę Bongarda, po pozbawieniu wszelkich praw stanu, zesłać do ciężkich robót w kopalniach na lat 12.*

*) Prawo karne wydania 1847 r, (Kodeksu Kar) §§ 176, 254 261 i 332.

Dział nieurzędowy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Mowa, wyrzeczona przez cesarza Franciszka-Józefa dnia 17 grudnia przy zamknięciu sejmu rady cesarstwa, któréj wierny przekład czytelnicy znajdą w dzisiejszym Kurjerze, sprawiła w całych Niemczech ogromne wrażenie. Już nieraz mieliśmy zręczność wypowiedzenia naszych przekonań o patencie 20 października 1860 i ustawie 26 lutego 1861, na których rząd postanowił oprzeć jednotę cesarstwa i rozwój konstytucyjnego życia w różnoplemiennych królestwach i ziemiach, jakie w skład jego koleją wieków, drogą dziedzictwa, wiana, zamian, lub zdobyczy, weszły. Wynurzyliśmy wątpliwość, aby różnorodne pierwiastki kiedykolwiek w zgodną i jednolitą całość spłynąć się mogły i nie możemy nawet przyjść do tego przeświadczenia, że miejscowe sejmy, jakkolwiek mądrze obmyślane, usuną niedogodności, jakie różność początku, potrzeb i dążeń, tak niepodobnych do siebie wyznaniem, mową, obyczajami i przeszłością dziejową ludności, za sobą prowadzą. Węgrzy mianowicie, niepodobna, aby się stożsamiły, ten naród tysiąc lat przeżył pod osobną rodzinną konstytucją, zapomnieć o niéj, wyrzec się téj odwiecznéj i najdroższéj puścizny po przodkach nie może i przedstawicieli swoich za granicą własnego kraju, na sejm, na którym w obcéj mowie obrady toczyć się mają, nigdy dobrowolnie nie wyszle. Co do samćj konstytucji, co do objętych w niéj rękojmi swobód obywatelskich, większa lub mniejsza jéj niedoskonałość nie jest rzeczą stanowczą. Dzieje uczą, a dzisiejszy przykład Anglji w sposób niezbity dowodzi, że sama głoska ustawy nie jest wszystkiém, że najwyższa nawet jéj dokładność, najrozleglejsze objęcie stosunków i potrzeb społecznych ustąpić musi przed doniosłością obyczaju, przed zrozumieniem ducha, przed uszanowaniem jéj świętości i przed wiarą narodu w jéj skuteczność. Jest to prawdą tak wielką, że najniedokładniejsza, średniowieczna nawet konstytucja, może zapewnić szczęście kraju, kiedy rząd z jednéj strony szczerze ją wykonywa, a naród z drugiéj za obręby służących sobie praw nie przekracza, i kiedy wzajemne sprzeczne roszczenia nie silą się zwichnąć téj równowagi, jaka dla dobra społecznego między prawami władzy i należytościami narodu, koniecznie istnieć powinna. Tak więc, być bardzo może, że ani dyplomat październikowy, ani ustawa lutowa, nie zleje Austrji pod względem politycznym w jednę spójną i nierozerwalną całość; ale nie idzie za tém, aby pod ich szczerém i sumienném wykonywaniem światło i sprawiedliwość nie rozciągnęły swojego błogosławionego wpływu, aby zdroje pomyślności ogólnéj dobroczynnych skutków swoich wywrzeć nie miały, aby nakoniec bujny wzrost udoskonaleń społecznych pod każdym względem nie podniósł oddzielnych ludności na wysoki stopień cywilizacji i nie otworzył przed niemi szerszego widnokręgu ich przyszłéj doli.

Czy mowa cesarska będzie początkiem nowéj ery dla Austrji, czy ten głos pojednawczy zwycięży niepożyte pierwiastki nurtujące wymarzoną jednotę austryjacką? To pytanie jest tak głębokie, w tyle tajemnic przyszłości spowite, że trudno, aby najprzenikliwsze oko we mgle dalszych zdarzeń stanowczą odpowiedź dójrzeć mogło. Ale, że w obecnéj przynajmniéj chwili, ta mowa umysły porwane prądem różnych dążeń uspokoi, że wiarę w szczerość rządu zaszczepi, rzeczą jest niezawodną. Być bardzo może, że, jak się to nader często zdarza, zła wola, przesądy, lub osobiste widoki otaczających tron doradców, zniweczą zamiary cesarkiego mówcy; niemniéj atoli należy mu wdzięczność za to, że ani najlżejszym wyrazem nie zadrasnął ani Węgrów, ani Włochów, ani Czechów, ani Polaków, z których dwa piérwsze narody spółdziałania swojego w powszechnym sejmie cesarstwa zupełnie odmówiły, a przedstawiciele dwóch drugich, kiedy chodziło o uchwałę podatków, zupełnie się od obrad usunęli.

Zapewne zadanie sejmu było trudne, lecz zaprzeczyć w żaden sposób niepodobna, jak to słusznie Wschodnio-niemiecka poczta wyraża: że pod względem dojrzałości ducha politycznego, najlepszéj woli, męzkiéj niezależności, wymowy i godności postępowania, sejm rady cesarstwa dorównał najdoświadczeńszym parlamentom stałego lądu. Austrja może z zadowoleniem godziwéj miłości własnéj patrzeć na piérwszy okres rady cesarstwa. Postępowanie izby poselskiéj, a nawet w pewnym względzie izby panów w Wiedniu, zjednało im poważanie za granicą i ożywiło na wpół zamarłą ufność części wielkiéj niemieckiéj ojczyzny. Nawet stateczni przeciwnicy austryjackiego rządu w dziennikarstwie niemieckiém przyznać musieli, że rada cesarstwa z równą godnością jak rozsądkiem pracowała nad przyswojeniem konstytucji na tém nowém dla niéj polu. To zadanie niebyło łatwém, pomyślawszy o trudnościach, które pokonać należało. Wprawdzie praca rady cesarstwa nad utworzeniem parlamentu powszechnego, okazała się dotąd bezowocną. Przedstawicielstwo krajów za Lejtą leży jeszcze we mgle przyszłości, ale co do ziem i królestw, które na mocy konstytucji lutowéj wyprawiły posłów do Wiednia, trudność zdaje się być ostatecznie załatwioną. Najgłówniejszą wynikłością tego 20-to miesięcznego sejmu, jest nabyta oczywistość, że zasady konstytucyjne, że rząd parlamentarny nietylko da się urzeczywistnić w Austrji, lecz że przedstawia jedyną drogę do osiągnienia zgody między rządem i ludami.

Niepodobna, aby wypadki obecnie ukończonego sejmu nie miały przynieść prawdziwéj pociechy; bo jest to piérwszy sejm w Austrji prawidłowie zaczęty i prawidłowie skończony, piérwszy otworzony i zamknięty przez cesarza. Pominąwszy z rozumném pobłażaniem spory o przywłaszczenie władzy przez ministrów, o domaganie się zbytecznych może roszczeń przez posłów, wypadki osiągnięte widoczne są w oszczędzeniu kilkudziesięciu miljonów rozchodów i w zniewoleniu rozmaitych wydziałów służby rządowéj, aby uczynić ją coraz mniéj nakładną dla kraju. Przedstawicielstwo weszło już raz na drogę rządnéj oszczędności, ministrowie przywykać poczęli do słuchania głosu posłów, jest więc nadzieja, że w téj mierze ci co płacą nie zaś ci, którzy rozchodują rozstrzygać poczną.

Sejm rady cesarstwa nie zawahał się przyzwolić na wymagania rządu tam, gdzie uznał ich słuszność, wiedział on, że to nadwątli jego wziętość w narodzie, ale miał odwagę, stawić czoło nawet naganie, skoro sumienie mówiło mu, że dobro ogólne inaczéj postąpić mu nie dozwoliło. Powiększenie podatków, podwyższenie stępla i wpisu będzie dotkliwém, ale sejm znalazł, że było nieuchronne, bo raz przecię należało położyć koniec pożyczkom i zamknąć otchłań niedoboru. Rada cesarstwa dostarczyła rządowi środków istnienia, ale wymogła też na nim kilka praw najistotniejszych, będących rękojmią rzeczowego i duchowego życia ludu. Uchwalone ustawy są nieliczne, ale wielkiéj doniosłości; na tém wszystko polega, jak doradcy korony wykonać je zechcą. Lud ma słowo cesarskie wyrzeczone dnia 17 grudnia; jeżeli więc obietnice ziszczonemi nie zostaną, łatwo zrozumi, że oskarżać o to tylko możnowładców będzie powinien i że ich jednych do odpowiedzialności pociągnąć będzie miał prawo. Bo wnet po wyrzeczeniu téj mowy dzienniki odezwały się, że słowa cesarskie wyryły się głęboko w sercach ludu, że napełniły je radością. Myśl, że konstytucja austryjacka, w harmonijnym i niezależnym rozwoju ze swojem wybitnem znamieniem, stała się na zawsze wspólną własnością, i że cesarz potwierdził ją uroczystem słowem, wlała ufność w prawowitość stosunków tronu z narodem, utworzyła ogniwa łaski i wierności, zdolne zapewnić i utrwalićporządek i spokój społeczny.

Przebiegając kolej wyobrażeń, wyrażonych w mo-

wie cesarskiéj, obywatele myślący (a w mowach tego rodzaju, każde słowo ważyć należy) łatwo odkryją główną jéj zasadę. Cesarz wzywa w niéj członków rady cesarstwa do działania w duchu konstytucji, oświadcza, że dotrzymać jéj ma niezłomną wolę, zapowiada, że chce uzupełnić rozpoczęte dzieło i stanowczo oświadcza, że to inaczéj osięgnąć się nie da, tylko na wskazanéj przez konstytucję drodze, któréj trwałość i nieprzerwane życie przyrzeka przez obietnicę prędkiego zwołania nowego sejmu.

Ale nie tylko w saméj Austrji mowa cesarska sprawiła dobre wrażenie; w Prusiech, gdzie obecny stan tak głęboko zasmuca wszystkich miłośników kraju; gdzie wyznawcy konstytucji trwożą się zuchwalstwem pana von Bismarck i jego namiętnych spółpracowników; gdzie nakoniec wsteczni nie wahają się bezczelnie twierdzić, że nie jest występkiem rządzić bez budżetu,— prawdziwi mężowie stanu tego kraju gorzko opłakują, że to nieszczęsne zaślepienie stronnictwa feodalnego wydarło z rąk Prusom kierunek Niemiec w ich dążeniach do jednolitego państwa. Gazeta Kolońska, odznaczająca się sumiennością posłannictwa, głębokim poglądem na spółczesne dzieje, odwagą swych przekonań i umiejętnością śmiałego ich wypowiadania, najlepiéj określiła doniosłość cesarskiéj mowy, w tych krótkich wyrazach. Austrja miejsce Prus w Niemczech zajęła!

Niech nas nikt nie posądza, żebyśmy mieli być tak łatwowiernymi, że mowa Franciszka-Józefa jest arką przymierza, między niemiecką przewagą w Austrji a liczniejszemi nierównie różnoplemiennemi ludnościami. O, bynajmniéj; spokojne i poważne słowa cesarskie, nie przerodzą urzędników niemieckich, nie stłumią w ich duszach téj wiekowéj nienawiści, tego dziwnego trybu, jakim zwykli zażalać i upokarzać podwładne narodowości; ale to pewna, że też słowa nadadzą krzywdzonym śmiałość odwołania się do opieki prawa, którego wszechwładztwo cesarz uroczyście oznajmił. Pod tym nawet względem mowa Franciszka-Józefa jest pocieszającém zdarzeniem.

W Prusiech rzeczy wikłają się coraz niebezpieczniéj. Nowi spółpracownicy pana von Bismarck postępują samowładnie, pragnęli by zaś wmówić, że nie oni, ale przedstawiciele narodu konstytucję łamią. W przeszłym numerze Kurjera, podaliśmy treść okolnika ministra sprawiedliwości hr. zur Lippe do wszystkich sądownictw pruskich, zakazujący sędziom wszelkiego stopnia, wyznawania odmiennych zasad politycznych od tych, jakich trzyma się minister sprawiedliwości. Dziwna to zaiste nauka w rządzie konstytucyjnym! Jeżeli panujący znajduje potrzebę zmienić kierunek swojéj polityki, wówczas oddala dotychczasowych ministrów i powołuje mężów, których przekonania zgodne są z nowo-obranym trybem; ale nigdy nie poniża do tego stopnia doradzców korony, aby dziś zaprzeczali temu co wczoraj twierdzili, aby potępiali to, co wczoraj spełniać zalecali. Hrabia zur Lippe zapomniał widać o téj najprostszéj zasadzie konstytucyjnego rządu i nakazuje sędziom, aby nie ważyli się mieć własnych politycznych przekonań, aby ci, których prawo z urzędu usuwać,wyjąwszyprzypadek dowiedzionéj i osądzonéj zbrodni, zabrania, na stałości przekonań których cześć, wolność, życie i majątek obywateli polega, zmieniali zasady swoje za każdym powiewem wiatru, za każdą zmianą osoby ministra. Niedawno jeszcze za wyzwolonego gabinetu hr. Schwerin, ówczesny minister sprawiedliwości p. Simons, pragnąc oddalić od sędziów pruskich cień nawet podejrzenia zdrożnego służebnictwa, wyjednał rozkaz królewski, że prawo starszeństwa będzie jedynym przewodnikiem, w posuwaniu urzędników sądowych na wyższe posady; hrabia zur Lippe, niwecząc szlachetny wpływ téj mądréj ustawy, zachęca ponętą łask i grozi postrachem prześladowania, urzędnikom nie za ich sędziowskie, ale obywatelskie postępki. Hrabia Eulenburg, minister spraw wewnętrznych, najwyższy zwierzchnik wszystkich urzędników administracyjnych, tém pewniejszy ich uległości, że jak to inaczéj być nie może, są w każdéj chwili odwołalnymi, wydał okolnik do naczelnych prezesów ośmiu prowincji, z których się państwo pruskie składa i rozwinął w nim zasady dotąd w krajach konstytucyjnych niesłychane. Rząd może, i w danych zdarzeniach nawet powinien, wymagać po urzędnikach administracyjnych bezwarunkowego posłuszeństwa, może otwarcie im zapowiedzieć, że jeżeli różnią się w politycznych przekonaniach od przekonań władzy, sumienie nakazywać im powinno natychmiast ustąpić z posady; ale wymagać, aby znaczenie i wpływ, jakie im urząd nadaje, obracali na polityczne apostolstwo, to zanadto. Takie przepisy, z jakiemi hrabia Eulenburg wystąpił, prowadzą bitym gościńcem do zachwiania a nawet zniweczenia wszelkiéj obywatelskiéj moralności. Okolnik hrabiego Eulenburg jest tém niebezpieczniejszy, im jest silniéj rozumowany, i im bardziéj zaleca się jędrném i nadobném wysłowieniem.

Adresy na chwilę przycichły, ale ośmielony ich zuchwalstwem duch feodalny, podnosi coraz dumniéj głowę i grozi zdeptaniem praw i należytości służących stanowi średniemu. Wsteczni, a na ich czele ministrowie sądzą, że byleby słowo konstytucja w ustach mieli, wolno im rządzić samowładnie. Trzymając się formy, nie ducha konstytucji, chcą zwołać izby, mają już przygotowany budżet, na lata 1863 i 1864, nawet prawo o reorganizacji wojskowéj, w niektórych szczegółach zmienili, ale całemu działaniu swojemu nadali taki nastroj, iż zdawało by się, że Prusami nie ustawa, ale wola osobista rządzi.

Tymczasem, ten tryb postępowania, tak sprzeczny z dziejowemi podaniami pruskiemi, znaczenie ich polityczne w Niemczech silnie zachwiał. Wiadomo, że drugorzędne państwa niemieckie, już oddawna zazdrośnem okiem na rzeczywistą potęgę i moralną przewagę Prus patrzyły, że dawne, zwłaszcza elektorskie domy, jak naprzykład saski i bawarski, które tylu cesarzów rzeszy niemieckiéj dostarczyły, czuły się upokorzonemi, że równy a nawet młódszy od nich dom elektora brandeburskiego, tak nagle wzbił się nad niemi i blaskiem swoim pogrążył je w cieniu. Lecz więcéj niż ta boleść miłości własnéj, zatrwożyła drugorzędnych panujących ta okoliczność, że ich poddani wszystkie nadzieje jednolitéj niemieckiéj ojczyzny, w działaniu Prus upatrywać poczęli. Od wojny zwłaszcza włoskiéj, te trwogi spotężniały; przykład Piemontu był tak zastraszający, że wnet w Bawarji, w Würtembergu, Hanowerze i Saksonji, obmyślać poczęto środki, aby w Niemczech nie ziściło się to, co za Alpami z taką bystrością, w śród takiego uniesienia ludu, dokonanem ze zgrozą ujrzeli. Wnet w tymże 1859, rząd pruski, który wówczas pod wyzwolonym kierunkiem hrabiego Schwerin, trzymał się jeszcze narodowych podań, obmyślać począł, dla nadania większéj spójności zbiorowéj niemieckiéj sile zbrojnéj, sposoby, aby główne jéj dowództwo królowi pruskiemu zostało przez sejm związkowy poruczone. Austrja wdana w straszliwą wojnę z Włochami i Francją, przeszkodzić temu nie mogła, ośmieliła więc drugorzędne państwa niemieckie do zawarcia tak zwanéj ligji würzburgskiéj, która korzystając z chwiejności króla Wilhelma, potrafiła zniweczyć zamysł mianowania króla pruskiego Agamemnonem germańskim. Wprawdzie wyzwolony gabinet hr. Schwerin, nie dał się zrazić tém niepowodzeniem i na innéj drodze dójść do tegoż celu postanowił. O to zagajone zostały układy z mniejszemi księstwami niemieckiemi, mocą których, dany przykład przez książęcia Ernesta sasko-koburgskiego, któremu całe Niemcy tę sprawiedliwość oddają, że najszlachetniéj pojmuje potrzebę wspólnéj ojczyzny, i że całą duszą gotów jest do wszystkich choćby największych poświęceń, dany mówimy przykład, znalazł chętne naśladowanie. Układy o przejście pojedyńczych wojsk książęcych pod dowództwo pruskie, jedne za drugiemi dochodzić do skutku poczęły, gdy nagle zerwana zgoda między gabinetem i przedstawicielstwem pruskiém, dalszy postęp téj politycznéj roboty przecięła. Liga würzburgska odetchnęła; Austrja, wybrnąwszy na chwilę z krwawéj i nakładnéj we Włoszech wojny, nie wystąpiła dumnie naprzód, ale całą chwałę walki z Prusami, sprzymierzonéj z sobą lidze würzburgskiéj zostawiła. Prusy za wyzwolonych swoich czasów, oświadczyły gotowość stanąć na czele reformy Związku niemieckiego, lecz nie wytłómaczyły swéj myśli. Król Wilhelm wzdragał się na cień nawet podejrzenia, że reforma przez Prusy zagajona obróci się na pomnożenie ich potęgi a pociągnie za sobą nadwątlenie państw drugorzędnych, gdy więc rząd berliński stanowczo i w sposób oznaczony swojego planu reformy nie wypowiedział, liga würzburgska i na téj drodze go ubiegła i wytoczyła na sejm związkowy projekt do prawa, który mimo błahą swą doniosłość, miał przynajmniéj tę zasługę, że uznawał potrzebę reformy i zagajał jéj początek. Wiadomo, że sejm związkowy składa się z jednéj tylko izby; liga würzburgska, pochwyciwszy myśl podsuniętą sobie przez Austrję, chce tenże sejm przetworzyć na obraz i podobieństwo wiedeńskiéj rady cesarstwa i jak w Austrji pojedyńcze królestwa i ziemie wyprawiają ze swoich sejmów umocowanych do Wiednia, dla złożenia tam izby poselskiéj, tak liga chciała, aby zgromadzenie prawodawcze wszystkich krajów niemieckich wyprawiało z gron swoich umocowanych, dla złożenia we Frankfurcie drugiéj czyli poselskiéj izby związkowego sejmu, bo dotychczasowi pełnomocnicy rządów składają izbę panów. Rzecz oczywista, że to nowe przeobrażenie sejmu byłoby tylko mamidłem, przeznaczoném na niejaki czas do uspokojenia pragnień niemieckiego ludu, że tego rodzaju reforma nie wydałady żadnych owoców, nie zbliżyłaby ani na włos do mety, wielkiéj sprawy jednolitych Niemiec. Ale würzburgskiéj lidze wcale nie chodziło o utworzenie czegoś trwałego, chciała ona tylko wmówić ludom niemieckim, że o reformie i rozwoju swobód wówczas myśli, kiedy rząd pruski we własnem państwie wolność i przedstawicielstwo narodowe tłumi. Ten zamiar powiodł się najzupełniéj; Prusy nie śmieją potępić planu ligi, bo przy dzisiejszém wstecznéem usposobieniu, pan Bismarck nie wystąpi z żadnem wyzwolonem przełożeniem; rzucił się więc w pieniactwo, walczy przeciw lidze prawnostkami i twierdzi, że żadna uchwała prowadząca za sobą odmianę składu dzisiejszego związku niemieckiego, jako opartego na traktatach, inaczéj jak za jednomyślną zgodą wszystkich członków do tegoż związku wchodzących, dokonaną być nie może. Pan Bismarck nie wahał się nawet zagrozić, że jeżeli sejm frankfurcki większością zagłosuje utworzenie izby poselskiéj, wówczas Prusy ze związku wystąpią, a tém samem to najpotężniejsze ciało polityczne w Europie nieodzownie runie. Dotąd projekt ligi roztrząsany był tylko w kommissji, większość za nim była stanowcza, bo tylko pełnomocnicy pruski i badeński, przeciw utworzeniu izby poselskiéj mówili. Sprawozdanie kommissji, wytoczone będzie na ogólne zgromadzenie sejmowe, dnia 22 stycznia a wówczas okaże się, czy liga würzburgska, która śmiałością postępowania o całe niebo Prusy prześciga, przy raz powziętym zamiarze wytrwa i czy pan Bismarck będzie miał dosyć serca Związek niemiecki, to przedawnione już i sprzeczne z nowoczesnemi zasadami polityczne ustanowienie, rozprządz.

Pod tym względem korespondencja Sterna podaje ważną wiadomość, zasługującą na to, abyśmy ją czytelnikom Kurjera udzielili:

„W kołach berlińskich politycznych, mówi ten dziennik, roztrząsane jest teraz pytanie, co Prusy uczynią, jeżeli w skutek zagłosowania sejmowego na dniu 22 stycznia, zmuszone zostaną odwołać posła swojego z Frankfurtu? Co w ciągu téj zatargi stanie się z twierdzami związkowemi, z ich uzbrojeniem, załogami, zapasami wojennemi i t. d.? Ludzie poważni sądzą, że Prusy przybiorą postawę doraźną i wybitną, że nie cofną się przed żadną wynikłością. Wszakże Gazeta elberfeldzka, uchodząca za organ pana von Auerswald, osobistego od lat dziecinnych przyjaciela króla Wilhelma, zdaje się że widzi rzeczy w barwach zbyt posępnych, kiedy mówi; „Zbliżające się zdarzenia już cień swój rzucają. W powietrzu okazują się zgubne objawy, zwiastujące straszliwą burzę, zbierającą się przeciw Prusom, na brzegach Dunaju. Niewidzialna ręka pisze już na politycznéj budowie pruskiéj ołomunieckie słowa: Mane, Tekel, Fares.

Bez wątpienia stan rzeczy w Austrji lepszy jest od naszego, i cesarz Franciszek Józef miał szczęście, iż mógł pożegnać przedstawicieli rady cesarstwa, wyrazami pełnemi serdeczności.“

Jeszcze nadzieja pojednania zupełnie nie zginęła. Dzienniki berlińskie z dnia 23 grudnia umieściły wiadomość, że p. von Bismarck, odpowiadając na mowę jednéj z deputacji powiatowych, (Kreismarkt) miał wyrzec następne wyrazy:

„Zaprzeczyć niepodobna, że dążenia większości izby poselskiéj, objawiły, mianowicie w ostatnich uchwałach, zamiar przekroczenia granic zakreślonych przez konstytucję; lecz nie zapominajmy, że przeciwnicy nasi są synami naszego kraju, że są naszymi współobywatelami, i mają również z nami prawo do opieki państwa. Dla tego też król wyciągnął rękę do zgody, a rząd jego ufa, że uczynił to nie napróżno.“

Jeżeli te słowa mają mieć rzeczywiste znaczenie, pan Bismarck powinien zrzec się wstecznych zamiarów i wrócić na drogę, na któréj jedynie znajdzie wewnętrzne uspokojenie kraju, tudzież stracony wpływ na Niemcy i odzyska poważanie Europy.

Czytelnicy nasi znajdą w następnym N. Kurjera obszerną depeszę książęcia Gorczakowa w sprawie greckiéj. Podkanclerzy przebiega wszystkie działania gabinetu, od dnia w którym otrzymał piérwszą wiadomość o rewolucji greckiéj, aż do dnia 2—14 grudnia. Oddaje on zupełną sprawiedliwość postępowaniu hrabiego Błudowa, ministra rossyjskiego w Atenach, który przed odebraniem jeszcze instrukcji swojego dworu, w myśl jego zupełnie trafił, i najmniejszém słowem nawet nie obudził w Grekach nadziei, że książe Mikołaj Leuchtenbergski, (urodzony 4 sierpnia 1843) koronę ich przyjąć może; bo miał obecne w pamięci zobowiązania traktatu londyńskiego 1830 roku, wyłączające członków rodzin panujących trzech mocarstw opiekuńczych. Wkrótce oświadczenie gabinetu udzielone rządom angielskiemu i francuzkiemu, nauczyło, że cesarz postanowił zastosować się jak najściśléj do rzeczonych zobowiązań i żadnemu z członków swego domu nie dozwolić ubiegania się o berło helleńskie. Podkanclerzy pisze daléj, że piérwszą jego myślą było przesłanie dworowi bawarskiemu zbiorowéj noty, z zapytaniem, czy tenże dwór, z odwołaniem się do konferencji londyńskiéj, nie przedstawi kandydata, który byłby gotów spełnić warunki przepisane przez konstytucję helleńską, a potwierdzone przez traktat londyński 1832. Anglja i Francja były innego zdania: uważały one, że dom bawarski tylko w drodze przymusowéj mógł by na tron wrócić, ale lord Napier, poseł angielski przy dworze Cesarza Aleksandra II, oświadczył dnia 6 (18) listopada książęciu podkanclerzemu, iż gabinet jego poczytuje za rzecz właściwą, aby trzy państwa opiekuńcze, w zbiorowém oświadczeniu, uwiadomiły rząd tymczasowy grecki, że żaden z książąt spokrewnionych z dworami opiekuńczemi, nie może być na tron grecki wybrany.

Nie zdało się książęciu Gorczakow, aby ten krok zbiorowy był potrzebny. Udzielona jednak posłowi angielskiemu odpowiedź, opacznie była w Anglji pojętą, zdawano się w niéj widzieć myśl wsteczną, i tajony zamiar nie odbierania Grekom nadziei, że książę Mikołaj Leuchtenbergski mógł by w danym razie przyjąć koronę.

Wszakże to chwilowe podejrzenie wkrótce zniknęło, dwory przyszły do porozumienia, i dziś działają zupełnie zgodnie, co jak książę Gorczakow kończąc depeszę swoję wyraża, odpowiedziało ogólnéj zasadzie polityki Cesarza Aleksandra II, polegającéj na szczerém i prawem porozumieniu się wielkich mocarstw, dalekiém od wszelkiego politycznego współzawodnictwa, od wszelkiéj samolubnéj rachuby, bo to jedno tylko zdolne jest usunąć powikłania grożące pokojowi Wschodu i Europy, powikłania, które od wojny 1856 roku, z każdym dniem rosną i nabierają więcéj doniosłości.

Tak więc co do sprawy greckiéj, za zgodą Europy wszystkie umowy, stanowiące prawo publiczne królestwa helleńskiego, są utrzymane w swéj obowiązującéj mocy. Niektóre dzienniki twierdziły, że trzy dwory, postanowiły wykreślić z konstytucji helleńskiéj artykuł wymagający, aby król grecki wyznawał wiarę kościoła wschodniego, Dziennik francuzki petersburgski dnia 12 (24) grudnia, poświadcza, że jest upoważnionym do stanowczego i najwyraźniejszego zaprzeczenia téj wiadomości.

Dziś niema nikogo ubiegającego się o tron grecki. Don Fernando portugalski wyraźnie oświadczył, że przybranéj ojczyzny swojéj Portugalji nie opuści. Wprawdzie, podług doniesienia telegraficznego z Londynu (24 grudnia), dom bawarski nie zrzekł się dotąd mogących służyć sobie praw do korony, i syn książęcia Luitpolda niedawno jeszcze domniemanego następcy tronu helleńskiego, książę Ludwik (urodzony 7 stycznia 1845, a więc wkrótce mający mieć lat 18), wystąpi, w skutek zapewne zrzeczenia się ojca i stryja, jako dziedzic przez konstytucję przewidziany; dla ułatwienia zaś sobie drogi do tronu, ma być gotów zastosować się do 40 artykułu konstytucji i przyjąć wyznanie panujące w Grecji. Jeżeli ta wiadomość potwierdzi się, być może, że w niedostatku innego kandydata, Grecy zniewoleni będą przyjąć tego młodego książęcia, przeciw któremu mocarstwa opiekuńcze żadnego zarzutu wypływającego z traktatów uczynić nie będą mogły.

Tymczasem, podług wiadomości z Londynu, w tymże dniu 24 grudnia wysłanéj, rząd angielski oświadczył, że pragnie bezwarunkowo ustąpić Grecji wyspy Jońskie; że mocarstwa, które podpisały traktat mocą którego orędownictwo siedmiu wysp poruczono Wielkiéj Brytanji, wezwane będą do rady i uczęstnictwa w tém ustępstwie. Spółcześnie lud Joński, w drodze powszechnego głosowania, objawić powinien wolę swoję i zgodę na zlanie się z Grecją.

Dziennikarstwo austryjackie strwożyło się wiadomością o tym szlachetnym postępku angielskiego rządu. Wschodnio-niemiecka poczta sądzi, że jeżeli królowa Wiktorja zrzekła się orędownictwa, zrzec by się go powinna na sułtana, w widoku pokrzepienia całości ottomańskiego cesarstwa. „Bo jeżeli to ustępstwo, mówi rzeczony dziennik, ma być dokonane istotnie i bewarunkowo, będzie to niezawodném hasłem, że Anglja wyrzekając się polityki aż dotąd popieranéj na Wschodzie, możliwość upadku państwa ottomańskiego poczytuje za blizką. Podobna zmiana w polityce angielskiéj, odbiła by się w sposób najniebezpieczniejszy w położeniu Austrji, bo dała by zachętę walkom powstańczym, w imię zasady narodowości. Anglja dotąd przywiązywała wielką wartość do przyjaźni z Austrją, bo oba państwa miały na celu zachowanie cesarstwa ottomańskiego. Ale skoro Anglja zmieni przekonania swoje w tym względzie, drogi wspólnéj polityki rozbiegną się w kierunkach wprost przeciwnych, i okres nowych dziejów rozwinie się przed światem. Niezgłębiona tajemnica!“

Nie dodamy ani słowa do tych pełnych znaczenia wyrazów, ale to pewna, że wszystkie serca prawe, wszyscy wyznawcy wiary chrystusowéj w gorącéj modlitwie błagają Boga, aby zajaśniał dzień zmiany polityki angielskiéj, aby obrona przez to wielkie państwo półksiężyca przeciw krzyżowi nakoniec ustała!

Z Grecji ostatnie obszerniejsze nieco wiadomości dochodzą do dnia 13 grudnia. Podług nich, wybory posłów na zgromadzenie narodowe już ukończono. Głosowanie powszechne miało dnia 14 mianować króla i jednomyślnie okrzyknąć książęcia Alfreda. Nadesłane przestrogi z Londynu powinny by oziębić zapał; posłowie dwóch innych dworów przypomnieli rządowi tymczasowemu protokół 1830. Ale wszystko napróżno, bo dzienniki skrajne wołają do ludu: „Niedaj się oszukiwać; dyplomacja ma swój właściwy język, kiedy zaprzecza, znaczy, że twierdzi, a więc śmiało i wytrwale; umiejmy tylko chcieć silnie, a wola narodu zwycięży. Ale kiedy piérwszy urzędniczek francuzki, rzucając nam pył w oczy, potrafi oziębić zapał ludowy, Anglja zrazi się i nie da nam królewicza Alfreda!“

Skargi na rząd tymczasowy, że nietylko nie zachował bezstronności w wyborach posłów na zgromadzenie narodowe, ale dopuścił się jawnych gwałtów, napełniają dzienniki greckie. Wszakże te skargi tchną duchem tak namiętnym, że trudno dać im zupełną wiarę.

Sprawiedliwie zadziwia, że w czasie tak gorącym dla Grecji, podawane przez dzienniki wiadomości telegraficzne są tak rzadkie i spóźnione. Czyż by i w tém miała ukrywać się jaka tajemnica? Z depeszy umieszczonéj niżéj, z Paryża z dnia 25 grudnia wieczorem, czytelnicy dowiedzą się, że ojciec święty przychylił się nakoniec do zaprowadzenia w państwie swojém roform: w skarbowości, administracji, policji i wojskowości. Jeżeli ta wiadomość jest prawdziwą, świat katolicki ucieszy się, że Rzym uznał potrzebę zaspokojenia wymagań nowoczesnéj społeczności. Nie łudzimy się nadzieją rozległych ustępstw; nie oczekujemy konstytucji w ścisłém znaczeniu tego słowa, poprzestaniemy na cząstkowych nawet ulepszeniach, na szczerém wyznaniu, że dzisiejszy rząd świecki, nie jest arcydziełem mądrości ludzkiéj i że potrzebuje ulepszeń. Ale jeżeli zapowiedziane reformy mają tylko służyć potrzebom matactwa politycznego we Francji, jeżeli mają tylko ułatwić przejście adresu w senacie i izbie prawodawczéj w Paryżu; jeżeli pozory, że książe de la Tour d'Auvergne zmienił dotychczasową politykę wewnętrzną kardynała Antonellego, dopomogą tylko do zyskania na czasie, a potém z jakiéjkolwiek wymyślonéj pobudki, nagle zapowiedziane reformy cofniętemi zostaną, wówczas lękać się przyjdzie, aby ta budowa fałszu przez p. Drouyn de Lhuys obmyślana nie runęła na jego własną głowę. Wolelibyśmy, żeby owoce zapowiadanych reform przekonały o omylności naszych domysłów, bo przyniosło by to choć cząstkową ulgę, w nieznośnych cierpieniach, jakie ciężą na ludności, pozbawionéj wszelkich praw obywatelskich, w państwie kościelném i zbliżyło by pojednanie, między Piusem IX i Wiktorem Emmanuelem.

W przyszłym poglądzie obszerniéj pomówimy o Stanach Zjednoczonych, do czego poda nam zręczność przyniesiony przez dziennikiki tekst poselstwa prezydenta Lincolna.

W chwili, w któréj to piszemy, już ogromna bitwa między związkowymi i oderwańcami pod Fredericksburgiem w dniach 13, 14 i 15 grudnia stoczona, musiała zakończyć się zwycięztwem jednéj, a pogromem drugiéj ze stron walczących; ale wiadomość o jéj wypadku, ledwie jutro otrzymać będziemy mogli.

Włochy.

Turyn 18 grudnia. Dziennik Narodowość podaje niektóre szczegóły o sprawie wytoczonéj dowódzcom okrętów „Wiktor Emmanuel“ i „Książę Genui.“:

Posiedzenie sądowe dnia 17 grudnia trwało w Genui od godz. 9-éj z rana do godz. 3-éj po południu.

Najwięcéj czasu zabrało odczytanie dokumentów i zeznań pisanych, tak w sprawie oskarżenia, jak obrony.

Akt oskarżenia obwiniał o zdradę wojskową kawalera Giraud, dowódzcę fregaty parowéj „Duca di Genova“ i kawalera Avogardo, dowódzcę okrętu „Vittorio-Emmanuele“ za to, że d. 24 sierpnia 1862 roku, znajdując się w poprzek wejścia do portu katańskiego, wówczas gdy wojska sycylijskie były ogłoszone na stopie wojennéj, umyślnie zaniechali: 1) Użycia środków wojennych będących w ich rozporządzeniu, dla przeszkodzenia odpłynieniu drużyn garibaldistowskich na dwóch pocztowych parowych pakebotach zwanych „Dispaccio Generale“ i

„Abattucci"; 2) Że zaniechali ściganie wymienionych parostatków i nie przeszkodzili wylądowaniu znajdujących się na nich ludzi około godz. 10-éj wieczornéj; chociaż już około godz. 9-éj wiedzieli, że te statki wypłynęły z portu; 3) Kawaler Giraud szczególniéj jest obwiniony, że tegoż wieczora, mimo widzialne przygotowania do odpłynienia, czynione w ciągu dnia przez rzeczone bandy, które nawet sam dostrzegł, podniósł kotwicę pod Kataną i oddalił się z wejścia do portu, tak, że wyżéj wymienione parostatki wiozące wyżéj wymienione drużyny i ich dowódzcę Garibaldiego, mogły opuścić port i płynąć na wschód Katany, wysadzić ochotników na ostatnim brzegu kalabryjskim; że w ten sposób zniweczył działanie wojenne przez rząd przedsięwzięte, wbrew instrukcjom głównego dowódzcy eskadry, instrukcjom wypisanym w rozmaitych depeszach, a szczególniéj w depeszy 22 sierpnia, w któréj rozkazano oskarżonemu pozostać w porcie katańskim i wszelkiemi sposobami nie dopuszczać ani tajemnego zabrania się na okręta, ani wylądowania.

Po akcie oskarżenia odczytano list ministra Petitti i raport kontr-admirała Albini do ministra Persano, następnie słuchano świadków.

Sąd wezwał oskarżonych, aby powiedzieli, czy mają co do zarzucenia przeciw temu co odczytano. P. Giraud rzekł, że żądał stanowczych rozkazów od admirała Albini i że fałszem jest co prefekt Tholosano twierdzi, że znajdował się na radzie wojennéj odbytéj z tego powodu. Pan Avogardo mówi, iż niema nic do oświadczenia.

Po wyprowadzeniu obu oskarżonych, sprawozdawca czyni swe wnioski.

Akt oskarżenia urzędu publicznego był spokojny, godny i surowy, jak przystało na ważność przedmiotu. Wprowadzono znowu oskarżonych i obrońca ich, p. Serra Cassano, głos zabrał.

Mowa była świetna, wzniosła i śmiała, ale ani na chwilę nie rozminęła się z godnością.

O godzinie pół do 5-éj, sąd nakazał wyjść na ustęp dla namowy; o godzinie 5-éj znowu otworzono podwoje dla publiczności i odczytano wyrok uznający za bezzasadne oskarżenie wytoczone przeciw kapitanom okrętowym Avogardo i Giraud; a więc sąd uznaje ich za niewinnych.

Skład kommisji wyznaczonéj przez izbę dla roztrząśnienia szczegółów zbójectwa jest następny:

Pp. Saffi—Sirtori,—Ronco Stefano—Castagnola—Ciccone—Argentino—Massari—Morelli Donato i Ricasoli Bettino.

Jenerał Bixio uważany jest za zastępcę, w razie, gdyby który z członków usunął się od kommisji, lub nie mógł w niéj zasiadać.

— Czytamy w dzienniku turyńskim Opinione: Wiadomości z krajów neapolitańskich o zbójectwie są więcéj zaspakajające. Drużyny zadają wiele kłopotu, bo są liczne, ale drobne, ponieważ większe porozpraszano.

Co do bezpieczeństwa wewnętrznego w Neapolu, polepszenie jest widoczne.

Garibaldi opuszcza Pizę, dnia 20-go i wraca na Kaprerę. Mówią, że pewne osoby w Neapolu zamierzają o składce na kupienie pałacu dla oddania go w darze Garibaldiemu.

— Czytamy w dzienniku turyńskim la Stampa: Dziennik Diritto twierdzi, że 55-ciu garibaldistów znajduje się w twierdzy San-Giuliano.

Sześćdziesięciu dwóch w zamku leżącym niedaleko San-Martino d'Albaro, 75-ciu w Genui w koszarach San Benigno i w szpitalu, 14 czy 15-tu tylko wsadzono na statek 11 bież. miesiąca i odesłano do rodzin.

Sądzimy, że jeżeli znajdują się jeszcze garibaldiści po twierdzach, wkrótce otrzymają wolność.

— Czytelnicy pamiętają interpellacje czynione w izbie poselskiéj, z powodu uwięzienia kilku posłów w Neapolu. Na stole prezesowskim złożone były dnia 12 dwa raporta, których ogłoszenia domagał się p. Mordini; brzmią one jak następuje:

„Raport majora Pazzolini do jenerała La Marmora o posłach Mordini i Fabrizzi.

„Poseł Fabrizzi przybył dnia 16 czy 17 sierpnia o godzinie 4 zrana do biura mojego w Aderno, żądając, abym wydał mu list ochronny dla niego i jego sekretarza, za którym mógłby przejść nasze przednie straże na gościńcu prowadzącym do Regalbuto. Odpowiedziałem mu, że drogi nie są przerwane i że bezbronni mogą je spokojnie przebywać, a więc i on nie znajdzie żadnéj przeszkody.

W skutek porozumienia się z jenerałem Mella téj nocy, w któréj Garibaldi wszedł do Katany, przeszedłem przez kolumnę Garibaldistów, dla udania się do Katany, abym raz jeszcze mógł znieść się z rządem w Palermo i wyprowadzić wszystkie wojska znajdujące się w Katanie.

Kiedym już wyjeżdżał, zatrzymano mię i zaprowadzono do Garibaldiego.

Znalazłem przedpokój pełny ochotników w czerwonych koszulach i wielu posłów w stroju zwyczajnym, poznałem między nimi panów Mordini i Fabrizzi.

Wychodząc z pokoju, gdzie był Garibaldi, i po rozmowie z nim, któréj powtarzać nie widzę potrzeby, między innymi p. Mordini i Fabrizzi odezwali się do mnie.

Rozmawiałem z panem Mordini o okolicznościach obecnych, o nieszczęściach wojny domowéj i o środkach jéj uniknienia.

Powiedziałem panu Mordini, iż wiem, że ludzie należący do jego stronnictwa podmawiali żołnierzy do zbiegostwa; że pomimo kilku zdarzeń ucieczki nie sądzę, aby rozprzężenie wojska było możliwe, i że w każdym razie ten wypadek był by największem nieszczęściem narodowem.

P. Mordini odpowiedział mi, że nie podżega żołnierzy do zbiegostwa, lecz że w obecnym stanie rzeczy rząd powinien ustąpić, bo jeśli tego nie uczyni, wojsko wpadnie w rozprzężenie.

W kilka chwil późniéj, zostałem na nowo wprowadzony do jenerała, uwolniono mię, skorzystałem z tego dla udania się do Misterbianca, do jenerała Mella.

W godzinę niemal późniéj oznajmiono o przybyciu deputacji z Katany i z woli jenerała znajdowałem się obecnym na posłuchaniu téj deputacji.

Składała się ona z 8-miu lub 10-ciu posłów sejmowych, między innymi z panów: Fabrizzi, Mordini, Cadolini, Battaglia; nie zdaje mi się aby p. Calvino był między nimi.

P. Mordini piérwszy głos zabrał i rzekł, że jako posłowie na parlament narodowy, przychodzą prosić, radzić czy wzywać, z dokładnością wyrażenia nie pamiętam, jenerała Mella, aby nie uderzał na Katanę, dla uniknienia nieszczęść wojny domowéj w murach ludnego miasta.

Jen. Mella odpowiedział, że na miasto nie uderzy, bo nie otrzymał na to rozkazu i że w każdym razie odpowiedzialność za nieszczęścia na tych spadnie, którzy gwałcą prawa i występują jak nieprzyjaciele rządu i króla.

Wielu posłów, a między innemi p. Cadolini, zabierali głosy.

P. Mordini rzekł, że w téj chwili nie chce wchodzić w sprawy polityczne; że jedynym celem ich posłannictwa było uniknienie rozlewu krwi.

Odpowiedziałem panu Mordini, że nikt w téj chwili nie myśli o poruszeniu politycznych sprzeczek; że chociaż jest posłem, nie miał teraz żadnéj władzy rządowéj lub politycznéj, wyższéj od każdego innego obywatela; bo chociaż znajdowali się tu w liczbie 8 czy 10-ciu posłów, parlament jest jednostką nie mającą ułamków, jenerał zaś Mella ze swéj strony niemiał innéj powinności prócz posłuszeństwa otrzymanym rozkazom, bez względu na ich rodzaj.

Ciągnąc daléj rozmowę na cztéry oczy z panem Mordini, wróciłem do jego przypuszczenia rozprzężenia wojska.

Powiedziałem mu że podmawiając do zbiegostwa pojedyńczych żołnierzy, zabija tylko całą ich przyszłość; lecz że wojsko w swoim składzie pozostanie spójném i oprze się wszelkiemu zwodzicielstwu; że nadto jego przewidzenia przed kilku godzinami wyrażone nie zamienią się w rzeczywistość.

P. Mordini odpowiedział, że rozprzężenia wojska nie pragnie, ale chce, aby rząd stał się powolniejszym do ustępstw! że Garibaldi chciał uniknąć wszelkiego starcia się z wojskiem i sądził, że tego dokaże.

Po oddaleniu się deputacji, już nie widziałem pana Mordini." Major jeneralnego sztabu G. Pazzolini.

Raport jenerała Arborio Mella.

W odpowiedź na wezwanie waszéj dostojności przesłane przez telegraf dnia 9 bież. miesiąca do pana prefekta, mam zaszczyt oznajmić, że kiedy znajdowałem się dnia 16 sierpnia z wojskiem mojém na stanowisku Aderno, kilku posłów przybyło tamże tegoż wieczora. W ich liczbie słyszałem wymienionych panów Mordini i Fabrizzi, którzy zmierzali do obozu Garibaldiego pod Regalbuto. Rozmawiali oni z ludźmi cywilnymi i oficerami i odjechali w nocy.

Nazajutrz 14-tu oficerów 4-go półku podało się do dymissji; to mię zdziwiło, bo rozumne przestrogi ich półkownika wstrzymały aż do tego dnia oficarów tego półku od naśladowania zdrożnego przykładu 16-tu oficerów półku 3-go, którzy dniem wprzódy podobneż żądanie objawili.

Zrana 19 sierpnia, gdy kolumna moja ciągnęła na Katanę, idąc w tropy za Garibaldim, który mię o kilka godzin poprzedzał i już do miasta wkroczył, p. Fabrizzi prosił, abym mu pozwolił wyścignąć czoło mojéj kolumny, oświadczając mi, że jest posłem sejmowym. Z początku odpowiedziałem przecząco, lecz gdy nie przestał nalegać, pozwoliłem mu wyścignąć kolumnę samemu tylko; na co odpowiedział, że mając z sobą sekretarza swojego, nie chciał się z nim rozstawać, a że w każdym przypadku całą odpowiedzialność na siebie bierze. W ciągu tego kolumna moja wchodziła do Misterbianco, pozwoliłem więc temu posłowi, aby z sekretarzem swoim pośpieszyli do Katany.

Tegoż rana dnia 19 sierpnia, w chwiii zajęcia stanowiska Misterbianco, otrzymałem deputację złożoną z wielu osób, w liczbie 8-miu czy 10-ciu, którzy nazywali siebie posłami sejmowymi i którzy nosili medale parlamentowe; oświadczyli wszakże, iż nie działają w moc urzędowego poruczenia, lecz jedynie w chwalebnym celu oszczędzenia Katanie wielkiego nieszczęścia; przybyli prosić mię abym wstępnym bojem nie brał miasta, do którego Garibaldiści zaledwie od kilku godzin weszli i gdzie już wznoszono barykady.

Jeden z tych panów (nieznanego mi nazwiska) żalił się ze strony Garibaldiego, że kazałem zatrzymać około seciny ochotników, którzy zdążyć za obozem swoim nie mogli, były to po większéj części bezbronne dzieci, dodając że Garibaldi użyje względem mnie odwetu i każe zatrzymać wozy i osoby znajdujące się w wielkiéj liczbie w Katanie i nie pozwoli wywieźć z miasta żywności.

Kazałem wypuścić na wolność wszystkich zatrzymanych; w mieście zatém nikt nie doznał żadnéj przykrości; przepuszczono swobodnie nasze wozy i żywność dostarczoną została mojemu wojsku przez miejscowych komisarzy wojennych.

Wiem, że kiedy major głównego sztabu Pazzolini znajdował się z rozkazu mojego w Katanie, przywołany był do Garibaldiego i że w rozmowie, jaką miał z posłem Mordini, mówiąc o stanowisku zajętém przez rokoszan w Katanie, ten poseł rzekł do niego: W obecnym stanie rzeczy potrzeba, aby „albo rząd trzymał z nami, albo aby aby się wojsko rozprzęgło."

Tyle miałem do doniesienia na uczynione mi przez waszą dostotojność wezwanie."

Jenerał Arborio Mella.

— Czytamy w dzienniku Diritto (Prawo) dnia 19-go grudnia:

Depesza nadesłana z Pizy potwierdza, że odpłynienie Garibaldiego na Kaprerę nastąpi w sobotę z rana (20 grudnia). Przybija on do Liwurny. Tymczasem jesteśmy szczęśliwi, iż możemy donieść, że stan rany coraz się polepsza, że jenerał wrócił do cery kwitnącego zdrowia i że umysł jego zachował dawniejszą pogodę.

Francja.

Paryż 18 grudnia. Czytamy w liście do dziennika Indenpendance belge: Ogół doniesień przesyłanych przez jenerała Forrey nie tchnie zachwianiem nadziei, ale też nie tai, że powodzenie wojny meksykańskiéj potrzebować będzie nierównie więcéj czasu niż z początku sądzono. Jeden z podróżnych, który świeżo przybył z Neapolu, następnie określa sposób myślenia ludności: Mało spółczucia dla Piemontu, ale potężna potrzeba jednoty. Widać stąd, ile posiadanie Rzymu było by potrzebnem dla ostatecznego utrwalenia Włoch jednolitych. Nadto wyobrażenia oderwańcze do tego stopnia są wstrętne na południu półwyspu, że nikt nie śmie nawet kupować rozgłośnego dziennika Napoli. W braku nabywców, darmo go rozdają; musi być dosyć bogatym do opłacenia swéj chwały. Podług tychże wiadomości, duchowieństwo miało wiele stracić ze swego wpływu w Neapolu od czasu zaprowadzenia swobody druku, a to do tego stopnia, że nikogo by nie zdziwiły objawy anti-klerykalne, skoroby osobę duchowną przedstawiono na scenie.

Niejednokrotnie już zauważano, że nieszczęścia spadające na Włochy, nagle przeobrażają się w źrzódło poprawy ich położenia. Tak naprzykład p. Drouyn de Lhuys, zabraniając Włochom myśleć o objęciu Rzymu, oddał im najważniejszą posługę. Rząd włoski skupił wszystkie swe siły na wytępienie zbójectwa, téj ohydnéj rany dla administracji, która nieumiała jéj zabliźnić, i dla narodu gdzie się rozwinęła. Naglące prawa skarbowe dla potrzeb rzeczowych kraju, będą zagłosowane i za miesiąc może obecny stan Włoch, pozornie tak ponętny dla wrogów jednoty, zmieni zupełnie swą postać.

Wiadomo, że marszałek Concha, margr. Havanny zrzekł się posady ambasadora królowéj hiszpańskiéj przy cesarzu Francuzów, aby mógł swobodniéj mówić w Kortezach. Wprawdzie robiegła się wieść mylna, że marszałek cofnął prośbę o uwolnienie, lecz dziś zapewniają, że za zgodą Francji, rząd hiszpański postanowił poruczyć mu dowództwo wojska, jeżeli gabinet madrycki znowu zespoli działanie swoje z francuzkim na ziemi meksykańskiéj.

Posłowie rozmaitych państw przedstawianych w Paryżu, zostali wezwani przez wielkiego szambelana cesarskiego do przygotowania listy krajowców swoich, mogących być zapraszanymi na bale zimowe w Tuileries. Mówią jak o rzeczy pewnéj, że mimo słowa wyrzeczone przez cesarza przy otwarciu bulwaru książęcia Eugenjusza o piekarstwie (słowa które zdawały się zapowiadać ścieśnienie swobody tego przemysłu) znajduje się w radzie stanu projekt dekretu, mający zupełnie go oswobodzić. Zapominać tylko nie należy, że uchwały tego politycznego ciała, choćby jednomyślne, są tylko doradczemi i niczem nie zobowiązują cesarza.

Rząd mianował kommisję złożoną ze znamienitości sądowych, wskazanych przez pierwszego prezydenta pana Devienne, dla wypracowania projektu, mającego pójść pod rozbiór rady stanu, końcem zmian kodeksu przewodu badań kryminalnych. Potrzeba tych ulepszeń stała się widoczną od chwili, w któréj okazało się, że niewinni środkami śledczemi zniewalani bywają do przyznawania się do zbrodni, których nie popełnili. Tak świeżo nieszczęśliwa Doise przyznała się do ojcobójstwa, kiedy przypadek odkrył, że zupełnie kto inny popełnił tę zbrodnię.

Dziś broszura Jednota włoska wyszła na jaw. Dosyć rzucić na nią okiem, aby przekonać się, że niema i mieć nie może doniosłości, jaką tego rodzaju pisma czerpią we wpływie mniéj lub więcéj urzędowym. Broszura wymierzona przeciw sprawie włoskiéj, pana Proudhon, o któréj mówić przestaną, ma wyjść w następnym tygodniu.

Paryż 19 grudnia. Mówią, że pp. Berryer i Thiers mają ubiegać się w mieście Marsylji, o wybor na posłów do izby prawodawczéj.

Jeden z najpierwszych notarjuszów paryskich ukończył spisanie obszernego inwentarza dóbr ruchomych zostawionych przez niedawno zmarłego krawca w Paryżu. Stan czynny tego inwentarza wynosi 5,803,450 fr. 25 centimów; stan bierny wynosi 83 fr. 10 centimów. Testament tego przemysłowca objaśnia, że zaczął w r. 1812-m od 6-ciu franków, za które kupił materję na kamizelkę, przedaną potem przez siebie za 13 fran. 50 centimów.

Paryż 20 grudnia. Ostatni potomek Jana Kalwina, który jak wiadomo urodził się w gminie Noyon, w przeszłym tygodniu, odstąpiwszy nauki swojego przodka, przeszedł na łono kościoła katolickiego w kaplicy zwanéj Siońską w Paryżu. P. Kalwin, nowonawrócony, urodził się w Anglji; córka jego, która nawróciła się przed kilku miesiącami, weszła do zgromadzenia siońskiego, by zostać zakonnicą.

Paryż 21 grudnia. Na dworze francuzkim zupełna cisza. Jutro wielki obiad w pałacu dla prefektów Sekwany i policji, tudzież dla kommisji municypalnéj. Drugi obiad na 120 osób będzie dany dla dostojników towarzystwa książęcia następcy tronu. Cesarzowa przepędza czas w odosobnieniu, jak to zwykła czynić przed każdą wielką uroczystością religijną.

Rozbiegła się bardzo wątpliwa wiadomość, że cesarz będzie wkrótce koronowany przez ojca świętego.

Anglja.

Londyn 19 grudnia. Biskup Oksfordzki poświęcił w ogrodzie Frogmorskim wspaniały grobowiec, w którym mają być złożona zwłoki książęcia Alberta. Obrzęd odbył się w obecności królowéj, całéj rodziny i dworu. Nazajutrz przeniesienie trumny miało miejsce ze zwykłemi obrzędami. Spoczywają tam popioły księżny Kent, królowa też dawno już to miejsce i na własny grób przeznaczyła. Mimo wzruszenie tego smutnego dnia, zdrowie królowéj nie uległo zmianie. Anglicy pragnęliby, aby królowa wróciła znowu do życia czynnego i otwartego, jakiém odznaczało się całe jéj panowanie aż do dnia żałoby.

Dwaj przedstawiciele miasta Birmingham p. Scholfield i Bright, obadwa najwyzwoleńsi, wystąpili wczoraj przed swoimi mocodawcami w dwóch mowach zupełnie z sobą sprzecznych. Mało jest w Anglji ludzi, którzyby przez doniosłość stosunków i częste za Atlantykiem podróże byli w stanie lepiéj poznać Amerykę od pana Scholfield i owoż nie lękał się on oświadczyć że Anglja powinna przyznać rzecz-pospolitę południową. Niewolnictwa, rzekł, przemoc oręża nie obali. Po dwuletniéj wojnie Południe bliższe jest Washingtonu, niż Północ Richmondu. Południe więc, ciągnął daléj mówca, nabyło prawa być przyznaném; wyzwolenie czarnych dokonać się powinno siłą przykładu, przekonania i środków pojednawczych.

Przeciwnie p. Bright w najdoraźniejszych wyrazach zbijał myśl uświęcenia przez okazane wsparcie oderwańcom niewolę 4-ch miljonów boskich stworzeń. Przyznać, rzekł, rokosz Południa, jest to samo co utrwalić wielkie państwo założone na niewoli; zapytał więc, czy Anglja zdolną będzie zawrzeć nowe przymierze oparte na podobnéj podstawie. P Bright, z powodu sprawy okrętu Alabama, naganiał postępowanie rządu angielskiego.

Ta sprzeczność widoków między dwóma mężami wyzwolonymi, jakimi są panowie Scholfield i Bright, odbija dość wiernie stan mniemania powszechnego w łonie tego stronnictwa w Anglji i znamionuje stanowisko rządu, który usiłuje stać pośrodku między temi sprzecznemi dążnościami.

Austrja.

„Korrespondencja Powszechna" ogłasza następne wiadomości: Dowiadujemy się, że dla położenia końca zbójectwu nękającemu od niejakiego czasu Słowację, władze wojskowe téj ziemi otrzymały rozkaz wysyłać silne oddziały żołnierzy dla przebiegania kraju w rozmaitych kierunkach i w razie potrzeby ogłosić w napastowanych okolicach stopę wojenną.

— W obec ciągle wzrastającego niedostatku bawełny rząd dalmacki postanowił przedsięwziąć potrzebne środki do zaprowadzenia w Dalmacji uprawy tej rośliny.

— Dziennik Pątnik oznajmuje, że kanclerz węgierski zawiadomił deputacje, które chciały udać się z Banatu do Wiednia, że nie będą przyjęte przez cesarza. Rzeczone deputacje chciały prosić o przywrócenie osóbnéj wojewodyny serbskiéj dziś połączonéj z Węgrami.

— Telegraf przyniósł nam treść mowy cesarskiéj, mianéj przy zamknięciu walnego sejmu wiedeńskiego dnia 17 grudnia, podajemy dziś tłómaczenie tekstu téj mowy według urzędowej Gazety Wiedeńskiéj.

„Zacni członkowie mojéj rady cesarstwa: Powitałem was wyrażeniem mojéj ufności cesarskiéj, kiedy zebrałem około siebie arcy książąt mojego domu oraz najprzewielebniejszych, najdostojniejszych i zacnych członków mojéj rady cesarstwa, dla rozpoczęcia dzieła, które, przy Boskiéj pomocy, powinno ustalić w sposób trwały szczęście Austrji. Sluby moich wiernych ludów towarzyszyły wam, gdyście wówczas przystępowali do pracy spełnienia poruczonego wam przezemnie zadania, na mocy ustanowień utworzonych przez dyplomat 20 października 1860 i na mocy prawa zasadniczego 26 lutego przeszłego roku.

„W chwili zamknięcia pierwszego sejmu rady cesarstwa, doznaję wysokiego zadowolenia, widząc, że wynurzone wówczas przezemnie oczekiwanie niebyło zawodne i że moja silna nadzieja w powodzenie dzieła jednomyślnie przedsięwziętego została utwierdzoną.

„Dobrodziejstwa pokoju niebyły zaburzone i możemy spodziewać się, że i nadal używać będziemy tego nieocenionego dobra.

„Ufność i siła Austrji potężnie się dźwignęły. Jéj dzielne postępy na nowych drogach spokojnego rozwoju, zapewniły jéj poważanie narodów i na nowo obudziły współczucie państw przyjaznych.

„Zadanie poruczone mojéj radzie cesarstwa było rozległe i trudne; podjęliście to zadanie z dzielną gorliwością i światłem jego zrozumieniem.

„Poznaliście trafnie to co urzeczywistnioném być mogło w obrębach waszéj sfery działania i zgodnie z moim rządem wytężyliście całe siły dla dojścia do celu. Już szereg ważnych praw uchwalono w drodze konstytucyjnéj.

„Swoboda waszych obrad, wyrażenie nietykalne waszego osobistego sposobu widzenia, oraz objawy mniemania powszechnego, o ile to przemawia przez organ prassy, zostały umieszczone pod opieką praw, a równie silniejsze rękojmie nadano wolności osobistéj. Uczyniono zadość potrzebom, które sprowadziły zmiany w warunkach naszego czasu, przez zagłosowanie uzupełnienia ogólnego kodeksu karnego i kodeksu karnego wojennego, oraz przez rozporządzenia ściągające się do właściwości sądów i władz administracyjnych w razie przekroczeń.

„Prawo o polubownych układach przeznaczone jest, aż do ogłoszenia nowéj ustawy bankruckiéj, odwrócić niedogodności, jakie czuć się dawały w dotychczasowym przewodzie.

Przyjęcie nowego kodeksu handlowego, który zalecał się już swą wewnętrzną wyższością i który otrzymał moc obowiązującą w państwach ościennych Związku niemieckiego, nie omieszka wpłynąć, jak tego powinniśmy pragnąć, na wspólne korzyści.

„Prawo o cząstkowém zniesieniu systematu feodalnego oznacza postęp w duchu swobodnego rozwoju własności; już więcéj niż od lat 10 weszliśmy na tę drogę za pomocą środków wyzwolenia ziemi od służebności.

„Jedno z najważniejszych zadań sejmów mających się zwołać w przyszłości, polegać będzie na współdziałaniu, na podstawie ustalonych przez was zasad przy organizacji gmin w moich królestwach i krajach.

„Urządzenie skarbowości państwa wymagało pod każdym względem osobliwéj waszéj pracy. Kiedy kierowany uwagami, które były już wam udzielone w swoim czasie, upoważniłem i poruczyłem mojemu ministerstwu przedstawić wam budżety na lata 1862 i 1863, oraz projekta praw skarbowych będących z niemi w związku, roztrząsnęliście te budżety ze ścisłą gorliwością i ustalone one zostały za waszém przyzwoleniem.

„Z zadowoleniem widzę, że dzielnie i skutecznie poparliście usiłowanie mego rządu dążące do ustalenia, obok zmniejszenia rozchodów państwa, korzystniejszego stosunku między poborami i wydatkami.

„Co do sposobu podołania tym ostatnim przez słuszną ocenę stanu rzeczy, wyszliście z téj zasady, że siła samego cesarstwa powinna w znacznéj części uzupełnić to, na czém mu zbywa.

„Wprowadzenie w życie téj zasady jest nierozdzielne z koniecznością wzrostu ciężarów ogólnych przez pomnożenie podatków. Jakkolwiek żywo żałuję, że ta konieczność musiała mieć miejsce, mnogie doświadczenia wraziły we mnie to przekonanie, że moje ludy w ich doznaném poświęceniu gotowe są do uczynienia tych ofiar, mających na celu wzrost potęgi i pomyślności Austrji. Spodziewam się, że przez jednostajny rozkład tych ciężarów w niedalekiéj przyszłości, dadzą się zaprowadzić ulgi tam, gdzie ich brzemię najsilniéj ciężyć będzie.

„Niektóre inne prawa, owoc waszych obrad, są tego rodzaju, iż tenże cel osiągną, chociaż w sposób uboczny. Przez zniesienie pańszczyzny w kopalniach, dobywanie ich płodów zostało oswobodzone od służebności tamującéj dotąd ich pomyślny rozwój.

„Podatek od wódki zastosowany do jéj wypędu, utworzył sprawiedliwszą podstawę przychodu od ważnéj gałęzi gospodarstwa. W innéj gałęzi poborów od przedmiotów spożywania, dotychczasowy tryb opłat, który dawał powód do zażaleń, zastąpiony został przez sposoby daleko stosowniejsze.

„Uchylenie opłat tranzytowych i opłat wywozowych, które zastępują ich miejsce, poczynają już teraz wywierać swój wpływ ożywczy na handel. Po uchyleniu opłat tranzytowych i Dalmacja znajdzie się w możności obfitego korzystania z dogodności swojego morskiego położenia.

„Prawo ustanawiające kontrolę długu krajowego, zapewnia dla przedstawicieli cesarstwa wpływ właściwy na jego dozór spraw z nim połączonych. Przez prawo o banku, ustalono zasady konwencji między zarządem skarbowym i przedstawicielami banku narodowego, konwencji mającéj urządzić stosunki banku z państwem i sam bank utrwalić. Wasza chętna usilność w rozstrząśnieniu tych praw, rzeczywiste zmniejszenie rozchodów i wypadki korzystniejsze nad przeszłoroczne, nie omieszkały wszędzie sprawić pożądanego skutku.

„Silni zadawalającemi oznakami postępu ku lepszemu porządkowi rzeczy, wracacie do domowych ognisk, gdzie czeka was nowa działalność. Tam będziecie przedstawicielami i pośrednikami tych zasad, które są korzeniem praw ustawodawczych przezemnie nadanych i przy których i nadal z równą jak dotąd mocą obstawać będę.

„Nie przestaniecie w statecznem usiłowaniu skojarzać jeszcze ściśléj ogniw, które od wieków dla ich wspólnego dobra łączą ludy Austrji. Tym sposobem przyłożycie się do urzeczywistnienia mojéj niezłomnéj woli ocalenia jednoty cesarstwa i dokonania zagajonego dzieła konstytucji. Pilne usiłowania mojego rządu nieustannie dążyć będą do osiągnienia tego celu w drodze skreślonéj przez prawa zasadnicze.

„Zacni członkowie rady cesarstwa, żegnając was wyrazami mojéj podzięki i zapewnieniem mojéj cesarskiéj łaski, cieszyć się będę, gdy was wszystkich ujrzę zgromadzonych około siebie w ciągu przyszłego roku, dla dalszego popierania w radzie cesarstwa waszych prac patryotycznych. Oby Bóg, który niedawno jeszcze zlał na mnie i na dom mój dowody swojéj łaski, którą ludy moje powitały z rozrzewniającą radością, raczył we wszechmocności swojéj osłaniać i błogosławić Austrję, aby kwitnęła i wzmagała się w zgodzie i obfitości zaszczytów."

— Dziennik Prassa daje następne szczegóły o Czarnogórzu, ręczając, że je zaczerpnął z pewnego źrzódła:

„Książe Mikołaj, silnie wspierany przez Rossję udał się do członków konferencji konstantynopolskiéj, dla przełożenia im, że ścisłe wykonanie rękojmi przez zbudowanie drogi wojennéj warownéj, przez całą ziemię czarnogórską nie tylko nie zapewni pokoju, ale raczéj narazi go na zerwanie. Austrja, Francja i Anglja odmówiły wszelkiego wdania się w tę sprawę, jako wyłącznie należącą do Porty. Tymczasem Mirko Petrowicz postanowił udać się do Wiednia, Paryża i Londynu, w zamiarze przekonania gabinetów: że wykonanie artykułów rękojmi nie da się spełnić; chyba z narażeniem stanowiska książęcia Mikołaja, który dotąd nie śmiał nawet zawiadomić swojego ludu o przyjętém w tym względzie zobowiązaniu. Wśród tych okoliczności, Austrja postanowiła spólnie z Francją wystąpić w Konstantynopolu z nowem pośrednictwem; posłowie tych państw otrzymali poruczenie przełożyć Porcie obwarowanie tylko dwóch końców drogi mającéj się przeprowadzić przez Czarnogórze, samę zaś drogę oddać jak dobrowolny kupiecki gościniec pod dozór książęcia Mi-

kołaja. Porta przyrzekła zastanowić się nad tém przełożeniem i tymczasem rozkazała zawiesić już rozpoczęte roboty na ziemi czarnogórskiéj. Jest nadzieja, że Anglja podobnież przyjmie tę podstawę działania.“

Wiedeń, 17 grudnia. Obie izby rady cesarstwa odbyły wczoraj ostatnie posiedzenie sejmu i według zwyczaju wszystkich parlamentów, prezesi mieli mowy pożegnalne.

— W dyrekcji skarbowéj węgierskiéj ustanawia się teraz komissja, mająca obmyślić prostsze sposoby pobierania podatków dla uniknienia ich przymusowego zyskiwania.

— Królewski siedmiogrodzki rząd zajmuje się urządzeniem biura stenograficznego na sejm. Ta okoliczność oczywiście dowodzi, że zwołanie sejmu jest blizkie.

— Podług dziennika Narodni Listy, doktor Rachy napisał historję Kroacji. Archiwista tajnéj watykańskiéj bibljoteki dostarczył mu bardzo ważnych do tego dokumentów.

— Piszą z Wiednia do Gazety Krzyżowéj, że daje się postrzegać zadziwiające postępowanie, iż w przeddzień niemal zjazdu sejmów ziemskich wielu członków usuwa się. Wszyscy prawie należą do stronnictwa niemiecko-centralizacyjnego, na ich miejsce wchodzą mężowie stronnictwa narodowego.

— Wiedeń 19 grudnia. Korespondencja Scharfa donosi, że zwołanie sejmu siedmiogrodzkiego ma poprzedzić zjazd narodowy rumański, do którego czynią się już przygotowania.

— Gazeta Praska oznajmuje, że dr. Gregr, wydawca dziennika Narodni listy, skazany za wykroczenie druku na 10 miesięcy ciężkiego więzienia, został pozbawiony w drodze administracyjnéj patentu na utrzymywanie drukarni.

Prusy.

Berlin 17 grudnia. Wczoraj najjaśniejsi państwo przyjmowali w pałacu królewskim sir Andrew Buchanana, mianowanego ambasadorem angielskim przy naszym dworze.

Sir Andrew Buchanan i orszak jego został przywieziony przez szambelana w odświętnych pojazdach królewskich. Za przybyciem ich przed pałac, straż oddała cześć wojskową. W samym pałacu ambasador, na którego szambelan czekał u dołu schodów, przyjęty został przez wielkiego ministra dworu i domu królewskiego i wprowadzony do pokoju leżącego przed izbą posłuchalną, gdzie minister spraw zagranicznych nań oczekiwał.

Podwoje izby otworzono, wielki mistrz obrzędów wprowadził przed oblicze królewskie ambasadora, po którym wszedł minister spraw zagranicznych; wnet podwoje zamknięto i minister spraw zagranicznych sam jeden był obecnym na posłuchaniu.

Król miał na sobie ozdoby orderu podwiązki, przyjął z rąk ambasadora jego listy wierzytelne i odpowiedział na mowę w sposób zgodny ze ścisłemi i przyjaznemi stosunkami obu rządów, szczególniéj zwracając uwagę na związki blizkiego pokrewieństwa, istniejące między obu królewskiemi domami. Mowa i odpowiedź wyrzeczone były w języku francuzkim. Po przedstawieniu orszaku ambasady królowi, najjaśniejsza królowa otoczona paniami dworu, przyjęła sir Andrew Buchanana i pozwoliła przedstawić sobie orszak składający ambasadę.

Poseł odprowadzony został aż do drzwi pałacu królewskiego z takiemiż jak wyżéj obrzędami i pojazdy królewskie odwiozły go do gmachu poselstwa.

— Hrabia Eulenburg, świeżo mianowany ministrem spraw wewnętrznych, przesłał następny okolnik do prezesów naczelnych rządów prowincjonalnych i innych urzędników swojego wydziału.

Mam zaszczyt zawiadomić, że objąłem dziś kierunek ministerstwa spraw wewnętrznych, poruczony mnie przez najjaśniejszego pana.

Przeniknięty ważnością mojego zadania, czuję w sobie niezłomną wolę poświęcić jego spełnieniu całą gorliwość i wszystkie moje siły; ale, aby zapewnić powodzenie, potężna pomoc organów administracji królewskiéj zawodzić mię niepowinna. Żądam po was chętnéj i dobrowolnéj pomocy, jako dowodu osobistego ufności, lecz obok tego mam prawo domagać się waszego sprężystego i bezwarunkowego współdziałania wszędzie, gdzie chodzi o wykonanie zamiarów najwyższych, również jak waszego wpływu na władze i urzędników zostających pod wami. Odezwa króla daje mi to prawo.

Wierne i nieograniczone poświęcenie urzędników królewskich dla korony, jest jedynym z owych słupów zasadniczych, na których z taką chwałą opiera się państwo pruskie. Rząd królewski powinien tém nieograniczeniéj dziś liczyć na to bezwarunkowe poświęcenie, im zaprowadzenie ustanowień wolnych włożyło na stan urzędniczy silniejszy obowiązek wspierania konstytucyjnych praw tronu. Ale w téj mierze jest rzeczą niezbędną, aby we wszystkich gałęziach administracji objawiała się jedność ducha i woli, sprężystość i śmiałość. Powaga rządu królewskiego niepowinna być podkopywana i wątlona przez niezgodę jego organów, i urzędnicy królewscy nie powinni nadużywać znaczenia, jakie wypływa z ich stanowiska, ku wspieraniu dążności politycznych, sprzecznych z widokami i wolą rządu.

Ściśle szanując konstytucję, prawo i ustawy, wytężę wszystkie siły na utrzymanie jedności i mocy rządu królewskiego i na utrzymanie ich tam, gdzie to okaże się potrzebném. Spełnię miłą dla mnie powinność, zasłaniając od napaści i niesprawiedliwych prześladowań urzędników, którzy dopomagać mi będą w mojém zadaniu.

Proszę o doprowadzenie treści niniejszego okolnika do wiadomości wszystkich waszych podwładnych, według tego, jak to osądzicie za właściwe. Berlin 10 grudnia 1862.

Minister spraw wewnętrznych (podpisano) Eulenburg“.

Gazeta narodowa mówi z powodu powyższego pisma:

Ogłoszenie niniejszego okolnika, tak jak okolnika ministra sprawiedliwości, powinnoby położyć koniec skargom Gazety krzyżowéj na brak sprężystości rządu.

Rzeczywiście gazeta Krzyżowa, czyni nad nim następne uwagi:

W ciągu kilku lat ostatnich nie czytaliśmy pisma, któreby wykładało w sposób równie zwięzły jak uderzający, równie spokojny jak stanowczy, poruczeń, jakie minister spraw wewnętrznych ma do udzielenia wysokim urzędnikom administracyjnym. Spodziewamy się, że niedługo przyjdzie czekać na pomyślne skutki tego kroku.

Co do okolnika ministra sprawiedliwości, którego treść podaliśmy w przeszłym Kurjerze, Gazeta Krzyżowa wyciąga z niego następne wnioski:

Od niejakiego czasu powtarzają w świecie sądowym, że rozkaz królewski, otrzymany w roku 1860 przez ministra sprawiedliwości pana Simons, na naleganie stronnictwa wyzwolonego, o posuwanie na wyższe stopnie sędziów jedynie w drodze starszeństwa, miał być zmieniony. Zaprzeczano temu w ostatnich czasach, ale okolnik pana ministra sprawiedliwości, ma według wszelkiego prawdopodobieństwa związek z tą sprawą. Czytamy w Gazecie Giełdowéj: Minister handlu i robot publicznych oświadczył przed kilku dniami pewnéj deputacji, że w roztrząśnieniu prośb o pozwolenie prowadzenia dróg żelaznych, rząd nietylko baczyć będzie na dogodności gospodarskie, mogące ztąd spłynąć na pożytek państwa w ogólności i na korzyści okolic, przez które przechodzić mają w szczególności, ale nadewszystko na mniemania polityczne proszących, oceniając je podług wypadku ostatnich wyborów powiatowych.

Gazeta Krzyżowa donosi, że obradujące teraz w Berlinie zgromadzenie gospodarcze, uchwaliło prośbę do rządu, aby zboże przedawane odtąd było nie na miarę ale na wagę.

Berlin 18 grudnia. Gazeta pruska ogłasza zdanie rządu o przełożeniu uczynioném w tymże samym dniu sejmowi związkowemu co do zwołania do Frankfurtu delegowanych, w celu narady nad ustanowieniem sądu związkowego. Dziennik ministerjalny wypowiedziawszy zarzuty swoje przeciw myśli, sprzecznéj z zastrzeżeniami związkowemi, przeprowadzenia rzeczonego projektu większością głosów, tak mówi daléj:

Kiedy założyciele związku zgodzili się na taki rozkład głosów, aby każde państwo bez względu na jego siły i ważność posiadało głos równy innym, wychodzili z tego przypuszczenia, że każdy rząd z uwagi na niedoskonałość tego zastrzeżenia, zachowa należyty wzgląd dla potężniejszych członków związku; jakoż rzeczywiście miało to miejsce aż do roku 1850. Od owego czasu, niejednokrotnie usiłowano korzystać z tego wadliwego rozkładu głosów, w zamiarze nacisku na Prusy. Owa dążność przeciwna duchowi traktatów związkowych wynurza się znowu w téj chwili: przez postanowienie większości, mocą którego sejm pragnie wbrew zupełnie uzasadnionéj protestacji rządu pruskiego, domagającego się zastrzeżonéj w traktach jednomyślności, stanowić swe uchwały; przez postanowienia większości, pragnie on rozszerzyć doniosłość sejmu związkowego, to jest powiększyć pole, na którém wadliwość rozkładu głosów dałaby się na krzywdę Prus zastosować. Rząd pruski nie będzie mógł przyłożyć ręki do rozszerzenia władzy związkowéj inaczéj, jak tylko wówczas kiedy współcześnie doniosłość głosowania zastosowanąby została do rzeczywistéj siły każdego z państw uczęstniczących. Ale dopóki obecny rozkład głosów a z nim dążność wyzyskiwania ich na krzywdę Prus pozostaną w swéj mocy, żaden rząd pruski nie będzie mógł przyzwolić na rozszerzenie władzy sejmu związkowego.

Uchwała większości, zmierzająca do podobnego jéj rozszerzenia, bez zgody wszystkich członków związku pociągnęłaby za sobą jego rozprzężenie.

— Berlin 19 grudnia. Gazeta Krzyżowa oznajmuje, że pan von Sydow uda się wnet po Bożém narodzeniu na posadę swoją do Frankfurtu, a pan von Usedom wyjedzie wprost z tego ostatniego miasta do Rzymu. Według tegoż dziennika, pan von Byern były prezes rządu prowincjonalnego oddalony z posady pod ministerstwem wyzwolonem, przybył do Berlina i wkrótce ma być mianowany na jeden z wyższych urzędów kraju.

Książe następca tronu z małżonką wrócili dziś z rana z podróży swojéj do Włoch.

— Berlin 20 grudnia. Gazeta pruska wieczorna umieściła dziś obszerną notę doręczoną przez przedstawiciela pruskiego kommisji sejmu związkowego, tyczącą się zgromadzenia delegatów. Nie powtarzamy tego dokumentu, bo uzasadnione zarzuty rządu pruskiego powszechnie są znajome; dosyć będzie przytoczyć tu wnioski noty odczytanéj przed sejmem przez pana von Usedom, brzmią one jak następuje:

„W duchu przełożenia większości, zgromadzenie delegatów z głosem stanowczym, miałoby kłaść granicę ustępstwom, na podstawie związkowéj, wymaganiom ludów niemieckich na rzecz ściślejszéj jednoty politycznéj. Ale też ludy nie zechcą w tém widzieć zbliżenia się do wzniosłego celu jednoty politycznéj, ani postępu ruchu narodowego; przeciwnie poczytają to za zboczenie od celu. Przekładane za tém ustanowienie nie może być nawet uważane za jakąkolwiek część ustępstwa. Nie odpowiada ono bynajmniéj doniosłości wymagań i ludy niemieckie będą wolały to ustępstwo, aby niestracić prawa domagania się o to, czego pragną.

Niebezpieczeństwa, jakie większość wykazuje w innych sposobach dójścia do jedności politycznéj, w żadnym razie niebędą uchylone przez środki które zaleca, bo większość nie bierze w rachubę ani pytań potrzebujących szczeréj i rzeczywistéj reformy, ani ważnych pobudek dążności ku téj reformie. Gdyby sprobowano wprowadzić je w życie wbrew prawu i życzeniu mniejszości, wywinęłyby się ztąd zatargi nie mniejsze od rzekomych niebespieczeństw, których chcianoby uniknąć.

Nie jest rzeczą właściwą przekładać w gronie kommisji, jak postąpi sobie jeden z członków związku w obec uchwał, jakie sejm związkowy chciałby przeprowadzić. Ale minister pełnomocny rozumi, iż powinien wyrazić swą obawę, aby, jeżeli sejm postanowi wytrwać w drodze wyżéj wskazanéj, nie przyszedł do téj mety, w któréj rząd nieprzyjmujący tych uchwał nie będzie już mógł widzieć w zgromadzeniu działającém w brew zasadniczym prawom związkowym, organu związku, w utworzeniu którego miał udział.

Depesze telegraficzne.

PARYŻ, poniedziałek 22 grudnia. Monitor powszechny oznajmuje, że senat i ciało prawodawcze francuzkie są zwołane na dzień 12 stycznia 1863 roku.

Dziennik Constitutionnel, oświadcza, iż jest upoważniony do zaprzeczenia wiadomości, jaką podał dziennik turyński Opinione o rozmowie między hrabią de Sartiges i p. Farini.

TURYN, poniedziałek 22 grudnia. Obława ułożona między wojskami francuzkiemi i włoskiemi, pod dowództwem majora Lochelli na granicy państwa kościelnego, rozproszyła szczątki bandy herszta Tristany.

Dziennik urzędowy neapolitański oznajmuje, że ministrowie rozkazali przysłać do Turynu dokumenta, ściągające się do kamorry, dla obmyślenia środków ostatecznego jéj wytępienia.

PARYŻ, poniedziałek 22 grudnia. Dziennik Constitutionnel ubolewa nad wszystkiemi mowami, jakie dały się słyszeć w senacie hiszpańskim. Mówi, że rząd francuzki nie mógł być obojętnym na wyrazy pana Calderon-Collantes, których znaczenie jednak zostało przez tegoż ministra złagodzone na następnem posiedzeniu.

Dziennik France oznajmił wczoraj wieczorem, że ambasador francuzki w Madrycie żądał wyjaśnień co do mowy pana Calderon-Collantes, który twierdził, że p. Barrot w depeszach swoich niewiernie podał treść rozmów mianych z ministrem hiszpańskim. P. Calderon odpowiedział, że dzienniki niedokładnie powtórzyły jego wyrazy, że nic nie było dalszem od jego myśli, nad zamiar wątlenia powagi urzędowych doniesień ambassadora francuzkiego.

To wyjaśnienie, mówi dziennik France, poczytane zostało za zupełnie zadawalające.

Mnogie inne dzienniki mówią o tym sporze, nie dodając wszakże, aby już miał być załatwiony.

TURYN, poniedziałek 22 grudnia. Odczytano dzisiaj w senacie i w izbie poselskiéj dekret królewski odraczający parlament.

Gazeta Urzędowa wkrótce ogłosi dekret zamknięcia sejmu.

Baron Ricasoli wymówił się od zasiadania w kommisji śledczéj nad zbójectwem.

PARYŻ, wtorek 23 grudnia. Monitor Powszychny, oznajmuje, że ponieważ złożone zostały zadawalające wyjaśnienia w przedmiocie mowy wyrzeczonéj w senacie hiszpańskim przez pana Calderon-Collantes, zajście dyplomatyczne do którego ta mowa dała powód, nie będzie miało dalszych następstw.

TURYN, wtorek 23 grudnia. Rozniesiona przez niektóre dzienniki francuzkie pogłoska o nieporozumieniach między ministrami włoskimi i o zmianach w gabinecie jest zupełnie fałszywą.

Mówią o podróży królewskiéj do Paryża, dla znajdowania się przy chrzcie syna książęcia Napoleona.

LONDYN, środa 24 grudnia. Wiadomości z New-Yorku z dnia 13-go oznajmują, że największa część wojska jenerała Burnside przeprawiła się przez Rappahannock i że jenerał Siegel złączył się z jenerałem Burnside. Oderwańcy ześrodkowali się za dwiema rzędami działobitni z drugiéj strony Frederyksburga. Bitwa jest nieuchronna.

Kongres odrzucił projekt uchwały, zmierzającéj do potępienia proklamacji, o wyzwoleniu czarnych na Południu.

LONDYN, środa 24 grudnia wieczorem. Osóbna depesza z New-Yorku oznajmuje, że bitwa rozpoczęła się d. 13-go pod Frederyksburgiem. Związkowi uderzyli na oderwańców, którzy natychmiast odpowiedzieli na ogień. Bitwa trwała.

PARYŻ, czwartek 25 grudnia wieczorem. Dziennik France oznajmuje, że reformy, które ojciec św. wprowadzić postanowił, obejmą skarbowość, administrację, policję i organizację wojskową. Ambassador francuzki miał dziś znowu posłuchanie u papieża.

LONDYN, czwartek 25 grudnia. Dziennik Times ogłasza depeszę wysłaną dnia wczorajszego z Turynu, podług któréj wieść o nowych zmianach w gabinecie włoskim, o odwołaniu p. Nigra i wysłaniu jenerała La Marmora do Paryża, o naznaczeniu barona Ricasoli główno-zarządzającym w Neapolu, jest fałszywą.

LONDYN, czwartek 25 grudnia. Wiadomości z New-Yorku dochodzą do dnia 14, bitwa pod Frederyksburgiem rozpoczęła się dnia 13. Związkowi poszli naprzód, by uderzyć na piechotę oderwańców, lecz wstrzymani zostali w swym postępie, przez ich działa. Dwakroć ich odparto; ale nadciągnęły posiłki i obustronny ogień trwał aż do wieczora. Lewe skrzydło oderwańców było ścigane na przestrzeni mili, straciło 400 jeńca. Związkowi przepędzili noc dnia 13 biwakując na pobojowisku. Jenerałowie wojska związkowego, Jackson, Bayard, tudzież wielka liczba oficerów związkowych polegli; prócz tego w wojsku związkowém liczą pięciu jenerałów ranionych. Straty z obu stron były wielkie.

Nazajutrz dnia 14 oderwańcy pracowali nad rozciągnieniem okopów swego stanowiska. Wnoszono, że mieli siedm linij obronnych i że jenerał Burnside miał ponowić uderzenie dnia 15 grudnia.

Przegląd

Pism czasowych.

Gazeta Warszawska (do N. 293).

— Piszą z Brodnicy pod 6 grudnia: — Onegdaj odbyło się tu posiedzenie polskiego Towarzystwa Agronomicznego ziemi Michałowskiéj. Najpierw wzięto na niém pod rozwagę rzecz o bibljotekach ludowych. Stosując się do prawa korporacyjnego z 1850 r., zarząd Towarzystwa odstąpił od zamierzonéj organizacji bibljotek. Uchwalono, aby bibljoteki tworzyły się niezależnie od Towarzystwa, które każdéj tworzącéj się bibljotece, tytułem darowizny, udzieli wybrane i już sprowadzone książki; zakładający bibljoteczkę będzie wypożyczał bezpłatnie książki, będzie obmyślał środki celem pomnożenia ich liczby i czuwał, aby tylko takie książki wchodziły w skład bibljoteczki, które są dla ludu stosowne i przez zwierzchność nie zakazane. Po téj uchwale rozebrano już przygotowane książki dla czterdziestu bibljotek. Następnie, ksiądz proboszcz Sartowski miał ustną rozprawę o bogactwie narodowém i o umiejętności narodowéj, wykazał wzajemny stosunek bogactwa i oświaty i wyliczył warunki ich wzrostu. Potém wzięto pod ogólną dyskussję rozmaite kwestje gospodarcze, a posiedzenie zakończono skromnym lecz wspólnym obiadem.

— Piszą z Krakowa pod 16 grudnia: — Dziś nadeszło do senatu akademickiego uniwersytetu Jagiellońskiego zawiadomienie, że ministerstwo stanu zatwierdziło wybór professora d-ra Ignacego Czerwiakowskiego na rektora i professora d-ra Ludwika Kuczyńskiego na dziekana wydziału filozoficznego na rok szkolny 1862/63. Obowiązki prorektora pełnić będzie, według statutów, rektor poprzedni, dr. Dietl. Ministerstwo stanu zatwierdziło akt habilitacji d-ra Maurycego Madurowicza na docenta chorób kobiecych na wydziale lekarskim uniwersytetu Jagiellońskiego. Ksiądz Konstanty Oświeciński, były nauczyciel wyższego gimnazjum w Tivoli, złożywszy w uniwersytecie Praskim ścisły egzamin z języka i literatury włoskiéj, uzyskał pozwolenie wykładania tego przedmiotu w uniwersytecie Jagiellońskim. Prelekcje prywatne rozpocznie on od Nowego roku w gmachu uniwersyteckim.

— Piszą z Chełmna pod 7 grudnia: — W dniu 5 b. m. stawał przed sądem tutejszym ks. Weyna z Ludzisk, pod Inowrocławem i ks. Gawrzyjelski z Libiszewa, pod Tczewem; pierwszy jako autor korespondencji do „Przyjaciela Ludu“, drugi jako ówczesny odpowiedzialny redaktor tegoż pisma. Księdza Weynę skazano na dwa miesiące więzienia, księdza Gawrzyjelskiego na 25 talar. kary lub 14 dni więzienia. Ks. Gawrzyjelski nie chciał się bronić po niemiecku, tylko po polsku; ponieważ jednak sąd uznał go za znającego język niemiecki, wzbroniono mu obrony po polsku.

— Piszą z Poznania pod d. 15 grudnia: — Od wczoraj miasto ożywia się przybywającymi z prowincji obywatelami, którzy już to w sprawie przedsięwzięcia pod firmą: Bniński, Chłapowski, Plater i Spółka (dawniéj Tellus) pragną się porozumieć, już to w walnych zebraniach Towarzystwa Rolniczego i publicznego posiedzenia Towarzystwa Naukowego Poznańskiego, które się jutro i pojutrze odbędą, wezmą udział.

— W Bydgoszczy, d. 4 b. m. odbytą została pierwsza próba jazdy za pomocą lokomotywy ulicznéj; ciągnęła ona dwa wagony z węglem i dwie bryczki z pasażerami. Budowniczowie rządowi oświadczyli się z zadowoleniem względem zupełnego bezpieczeństwa jazdy takiemi lokomotywami na drogach publicznych. Pokazuje się, że w Bydgoszczy uprzedzono Palatynat, który spodziewał się być piérwszym w zaprowadzeniu tego nowego zastosowania siły pary.

— P. Łodwigowski, zasłużony artysta, wydał w tych dniach u Gebethnera i Wolffa zbiorek melodij polskich, ułożonych na fortepjan, w formie małych rond i warjacij, pod tytułem: „Wiosenne Spiewy.“ Jest to wstęp do tego rodzaju publikacij u nas, gdzie wydawnictwo elementarne muzyczne zostawało w tak zupełném zaniedbaniu z prawdziwą szkodą ogółu.

— Najnowszy tom wydawanéj w Lipsku przez F. A. Brockhausa „Bibljoteki pisarzy polskich“ mieści poezje Cyprjana Norwida. W dalszym ciągu téj Bibljoteki drukują się poezje Zygmunta Krasińskiego w trzech tomach; potém przyjdzie przedruk Pamiętników Soplicy, H. Rzewuskiego.

— Piszą z Poznania pod 18 grudnia:— Wczoraj z rana zebrały się z osobna wydziały centralnego Towarzystwa Agronomicznego W. Ks. Poznańskiego, które dziś odbywają wspólnie walne zebranie na wielkiéj sali Bazarowéj. W trzech wydziałach, ogólnym, rolniczym i chowu inwentarzy, czytano rozprawy fachowe i debatowano nad kwestjami w nich roztrząsanemi. Aczkolwiek podobno niespełna po 50 członków w każdym z tych wydziałów zasiadało, rozprawy były nader ożywione i bardzo zajmujące. W wydziale chowu inwentarzy (pod przewodnictwem p. Stanisława Kurnatowskiego) czytał p. Bronisław Żychliński bardzo gruntownie opracowaną rozprawę: Jakiém krzyżowaniem poprawić rasę roboczą koni. Zalecał dla Wielkopolski krzyżowanie z rasą węgierską z komitatów północnych. P Stanowski zdawał sprawę z podróży, przedsięwziętéj z polecenia Towarzystwa do Anglji, Francji i Wirtembergji, dzieląc się uwagami nad rasami inwentarza, tak krajowemi jak i aklimatyzowanemi. Do tychże krajów wysłani przez Towarzystwo pp. Mrowiński i Klepaczewski, udzielili rezultat swych badań, każdy w swym wydziale. P. Jan Arndt z Arkuszewa rozwiązał pytanie, jaki jest czas najwłaściwszy do kocenia owiec. Posiedzenia rozpoczęte o godzinie 11-éj, ciągnęły się, z przerwą obiadową, do godziny 7éj wieczorem. Dziś walnemu zgromadzeniu przewodniczy dr. Libelt.

— Grono naszych pracowników na polu naukowém straciło niedawno jednego z młodych, wysoko uzdolnionych towarzyszy. Józef Tabęcki, wykładający geognozję i mineralogję w instytucie politechnicznym w Nowéj Aleksandrji, z otwarciem tego zakładu odbywszy professorskie prymicje, w kwiecie wieku, bo dopiéro 26 lat mając, dnia 3 grudnia, we wsi Tatarach, pod Lublinem, życie zakończył. Urodzony w Dłutowie, w powiecie Mławskim, początkowo kształcił się w domu rodzicielskim, następnie, skończywszy kursa w b. instytucie szlacheckim, w którym otrzymał medal srebrny, udał się na wyższe nauki do instytutów politechnicznych w Dreznie i Karlsruhe. Wrodzoną zdolnością i wytrwałą pracą doszedł do tego, że w téj ostatniéj szkole, powołano go, chociaż cudzoziemca, na asystenta do wykładu chemji. Nie szczędząc usiłowań dla rozszerzenia zakresu nabytych wiadomości, ś. p. Józef, aby się przysposobić do professorskiego stanu, udał się jeszcze na uniwersytet do Heidelberga i tam pozyskał stopień magistra nauk przyrodzonych i doktora filozofji cum superata laude. Na wieść o blizkiém otwarciu w kraju wyższych zakładów edukacyjnych, rzucając ponętne obcych propozycje, pośpieszył do rodzinnéj ziemi, podzielić się z młódszą bracią zasobami nauki. Władza wychowania publicznego, oceniając specjalne wykształcenie śp. Józefa Tabęckiego, poruczyła mu jednę z katedr w organizującym się instytucie politechnicznym. Nadwątlone piersiową chorobą zdrowie nie wstrzymało go w powziętym zamiarze. Z wód mineralnych, które miały pokrzepić cierpiący organizm, nie tracąc czasu, zasilony rodzicielskiém błogosławieństwem, podąża tam, gdzie rokował sobie na korzyść publiczną zbierać owoce dotychczasowych trudów. Ale po kilku zaledwie prelekcjach, rzucony na łoże boleści, wkrótce na łonie rodziny oddał Bogu czystego ducha. Wiemy od jego uczniów, że professorską płacę poświęcał na wsparcie mniej zamożnéj młodzieży. Pokój duszy tego zacnego a dla kraju zawcześnie zgasłego młodzieńca.

— Piszą z Krotoszyńskiego pod 17 grudnia: — Gorliwie krzątają się obecnie obywatele powiatów Wschowskiego, Króbskiego, Krotoszyńskiego i Odolanowskiego, około przeprowadzenia kolei żelaznéj z Leszna do Kalisza. Jest wielkie prawdopodobieństwo, że prędko stanie ta kolej, bo powiaty rzeczone oświadczyły się z gotowością po czynienia wielkich ofiar pieniężnych na ten cel. Ze względu zaś na to, że na téj linji nie potrzeba budować ani mostów wielkich, ani bić tunelów, ani wynosić bardzo dolin, byłaby to kolej jedna z najtańszych w Europie. Wielka przyszłość ją czeka i to nietylko w tutejszych powiatowo-zaściankowych stosunkach, ale jest rzeczą pewną, że linja ta przeważnie wpłynie na stosunki handlu europejskiego, zwłaszcza po połączeniu Kalisza z linją Warszawsko-Wiedeńską.

Wczoraj zjechali się członkowie Towarzystwa Naukowéj Pomocy tutejszego powiatu na walne posiedzenie do Krotoszyna. Do Towarzystwa przybyło 12 nowych członków. Powiat tutejszy składa bardzo regularnie na rzecz uczącéj się młodzieży 250 talarów rocznie.

Gazeta Polska (do N. 293).

— Donoszą z Poznania: W d. 15 b. m. odbyło się na sali bazarowéj ogólne zebranie akcjonarjuszów spółki pod firmą Bniński Chłapowski, Plater i Spółka, zawiązanéj (dawniéj pod nazwą Tellus) podług wymagań przez sąd handlowy poznański poczynionych. Po wyjaśnieniu powodów, które dyrekcję Tellusa do zmiany firmy zmusiły, przystąpiono do wyboru rady nadzorczéj na rok jeden, do któréj prawie jednogłośnie powołano: pp. księcia Leona Sapiehę ze Lwowa, dyrektora Tow. Kred. Donimierskiego z Kwidzyna w Prusach zachodnich, Leopolda Kronenberga z Warszawy, hr. Wiktora Starzeńskiego z Grodna, Włodz. Wolniewicza z Dembicza, hr. Edwarda Ponińskiego z Wrześni, hr. Mieczysława Kwileckiego z Oporowa, Kajetana Buchowskiego z Pomarzanek, Władysława Taczanowskiego z Szypłowa i hr. Jana Mielżyńskiego z Gościeszyna. Z powodu opóźnionego wpisu firmy w tak

zwany rejester handlowy, o który to dopiéro po dopełnieniu żądanych formalności i po nadejściu wszystkich rozesłanych do podpisu powtórnych deklaracij wniosek stawić będzie można, przypadająca na 24 grudnia r. b. druga wpłata na akcje na później odłożoną została. Na posiedzeniu byli obecni dwaj urzędnicy policji poznańskiéj. Zdaje się, że zjawienie się tych panów nie zgadzało się z przepisami prawnemi, zaniesiono bowiem o to skargę do właściwéj władzy. Jeden z obecnych na ogólnem zebraniu akcjonarjuszów, p. Chotomski, kupiec z Królewca, ogłosił dnia następnego w jednéj z niemieckich gazet w Poznaniu wychodzących energiczny protest przeciwko takiemu postępowaniu władzy policyjnéj, któréj w Prusach służy wprawdzie prawo kontrolować stowarzyszenia polityczne, ale w żadnym przypadku spółki handlowe lub przemysłowe. P. Chotomski nadmienia przytém, że na dwa dawniéj odbyte ogólne zebrania tejże samćj spółki tellusowéj, nie wysłano urzędników policyjnych, ich przypuszczanie do obrad zaś stanowiłoby niebezpieczny dla świata handlowego prejudicat, ponieważ w ten sposób nie możnaby częstokroć koniecznie potrzebnego sekretu w obrótach interessów handlowych zachować. Utrzymują powszechnie, że wypadek ten stanie się przedmiotem dłuższéj dyskussji w dziennikach, jeżeli władza sama nie udzieli nagany urzędnikom, którzy granice prawa przekroczyli.

— Piszą ze Lwowa: Pp. Alfred Młocki, Edmund Głowacki i Tytus Gregorowicz, zawiązują spółkę komandytotową z główną siedzibą we Lwowie, do kupowania lub brania w komis ziemiopłodów z zaliczeniem pieniędzy, tudzież do innych ułatwień dla gospodarzy wiejskich. Ułożyli już między sobą warunki, podług których spółka ta w użycie wprowadzoną być ma, jak skoro formalności prawne dopełnione i środki przygotowawcze uskutecznione będą. Oświadczenia osób chcących być uczęstnikami powstającéj spółki z pewną summą pieniężną lub jéj komitentami w przedaży produktów z przeważnym względem na targi zagraniczne, lub w ogóle chcących znaleźć w niéj zatrudnienie, przyjmują pp. Głowacki, Młocki i Gregorowicz, który obeznawszy się gruntownie i praktycznie z tego rodzaju przedsiębierstwami i spółkami, jako doświadczony prawnik ułożył warunki powstającéj spółki i teraz zajęty jest ich prawnem i administracyjnem przeprowadzeniem.

— Piszą z Wołynia: Zadniedbanie ludu dziś staje się dla nas grzechem ogromnéj doniosłości, bo nowe zasady w czyn mają wejść. Nieprzebran to temat, ta kwestja włościańska, cóż bo o tem ponapisywali, żebyż to stosunkowo lud na tem tyleż skorzystał. Szczęeciem jednak że u nas pomimo wszystkiego kwestija ta postępuje na przód. Listy nadawcze muszą być ukończone przed 11 marca 1863 roku. Położenie właścicieli już się zaczyua wyjaśniać. Brak kredytu publicznego i prywatnego; brak dokładnego pojęcia o gospodarstwie bezpańszczyznianém, brak komunikocji. Wszystko to się składa na położenie niemiłe. Kwestja oświaty ludu nie postąpiła ani na jeden krok. Wszystko co się dzieje w téj materji, jest urywkowe, podjazdowe. Piszę to nie dla tego by obwiniać szlachtę... ale dla tego by napisać jak jest. Dopiéro teraz poznajemy prawdziwą wartość urodzajów tegorocznych, po omłotach. Wszystkie w ogóle zboża są bardzo szczupłego ziarna. Cierpi bardzo inwentarz, bo w skutek posuchy która aż do dzisiejszego śniegu trwała, wszelki karm nie ma zwykłéj pożywności. Jarzynnéj słomy mało, owies chudy, siana mało, bydło już strzechy objada, zły znak na rok pierwszy parobkowego gospodarstwa. Nie miła to rzecz, łamać sobie głowę nad wyżywieniem zwiększonéj liczby inwentarza. Hreczki tak jak nic nie mamy. Ceny na miejscu: pszenica złp. 24, żyto rs. 2, hreczka rs. 3, owies złp. 12. Tanie tylko konie i bydło.

W tym momencie dochodzi nas wiadomość o śmierci ś. p. Antoniego Wermińskiego, który po 30 latach prawie życia za granicą, wrócił do kraju i tu śmierć znalazł. Za granicą miał fabrykę kapeluszy filcowych i przy téj pracy stracił wzrok.

W Podłużu, pod Dubnem, w majętności p. Henryka Pawłowskiego, w roku przeszłym znaczna część gospodarzy w pożarze utracili wszystko. Młody dziedzic sam na nowem gospodarstwie, wszelkich użył środków pomocy biednym włościanom: drzewa szukał u sąsiadów, nakoniec włościanie wrócili do dawnego stanu, aż w tym roku przypadek zrządził, że we dworze spaliła się sterta siana. Włościanie zebrali się, przyszli do pana H. P., oświadczając mu, że czują jak ich pan sam będąc na świeżem gospodarstwie, pomagał im w roku przeszłym, że dziś oni rozumieją jaką stratę poniósł dziedzic przez spalenie się sterty siana, i postanowili dać mu z chaty każdéj po furze siana. Głośmy takie prawdziwe fakta, bo one nie jednemu rozweselą oblicze, lub łzę rozrzewnienia na oko wywołają. W sam dzień pogrzebu ś. p. półkownika Tarnowskiego, obywatele zebrani w Dubnie, zaproszeni przez synowca hr. Kazimierza modlili się za duszę nieboszczyka.

— Illustrowanego Skarbczyka polskiego, tom pierwszy, zawierający historję polską opowiedzianą wierszem przez Marję Ilnicką, z dodaniem objaśnień prozą, ukazało się wydanie drugie, dowodzące niezmiernego rozku u téj ślicznéj książki, nie potrzebującéj pochwał, i już dziś mającéj piękne miejsce w literaturze. Wydanie to powiększone jest jeografją dawnéj Polski, chronologją ważniejszych wypadków, oraz spisem chronologicznym uczonych a szczególniéj pisarzy polskich. Rzecz ponętna, wydanie piękne, cena dostępna dosyć.

— Wychodząca od pół roku w Poznaniu niemiecka gazeta pod tytułem: „Ostdeutsche Zeitung,“ organ stronnictwa postępowego niemieckiego, zmuszoną się widzi, dla braku prenumeratorów, wezwać swych założycieli do złożenia dalszych 4,000 talarów na utrzymanie dziennika. Dotychczasowy naczelny redaktor dr. Rudolf Gottschall, usunął się od kierownictwa, nowa redakcja w tym samym duchu w dawnictwo gazety prowadzić obiecuje. Jakkolwiek Ostd. Zg. nie była wprost żywiołowi polskiemu w W. Ks. Poznańskiém nieprzyjazną, i częstokroć starała się wyświecić kłamliwe denuncjacje przez półurzędową Posener Ztg. i korespondeuta do wychodzącéj w Szczecinie Ostsee Ztg., którym jest bardzo znana i dostatecznie osławiona osobistość w Poznaniu, to jednakże sam fakt, że w Poznańskiém niemoże się utrzymać samodzielny i niewspierany organ niemiecki, zasługuje na uwagę.

Całowanie rączek męzkich.

W chwili, kiedy zabrzmiało słowo wyzwolenia ludu, poczułem niepohamowaną żądzę do życia na wsi, pomiędzy złotym naszym ludem. W wyobraźni méj stanął obraz życia wiejskiego tak powabny, jak spokojna śmierć dla zmordowanego życiem a poczciwego człowieka. Marzyłem o chwili, kiedy na własnéj ziemi, już oznajomiony z gospodarką w obszerném tego wyrazu znaczeniu, będę panem okrążającego mię świata. Tak, panem; bo znać skład i powinowactwa chemiczne gleby, znać warunki życia zwierząt i ptaków, znać cele istnienia owadów, znać przyczyny i skutki zmian klimatycznych; znać to wszystko, pojmować namiętności i zabiegi najdrobniejszéj istotki, okiem rozumu widzieć jasno tajniki natury, o! to być niemal wszechwiedną i najpotężniejszą ze wszystkich stworzeń istotą. Znać to wszystko, pojmować wzajemny wszystkiego między sobą, oraz do gospodarki stosunek; rządzić tém wszystkiém i kierować ku zamierzonemu celowi, o! to być ogniskiem nieskończalnego w rozmaitości objawów życia organicznego i nieorganicznego, to być panem tego życia. Znać to wszystko i pożytkować ze wszystkiego na korzyść założonego celu, to być zwycięzcą chmur i wiatrów, to mieć władzę zwierzchniczą nad miljardami owadów, zmniejszając lub pomnażając ich półki, według szkody lub pożytku, jakim gospodarce służą; to mieć pod swemi rozkazy serca tworów nieożywionych, rządzić ich życiem i działalnością. Tak, rządzić ich działalnością; bo pytamy, kto jest panem, a kto sługą? w razach, kiedy np. gospodarz dodaje fosforanów glebie, aby oddały swój fosfor ziarnom zasianéj pszenicy; kiedy przybliża do kwasu próchnicowego wapno, polecając mu, aby odziałało na kwas i pomogło do wyrobienia potrzebnego korzonkom roślin pokarmu. Oparty na rozumie i mocnéj woli gospodarz, zrywa z przyrody tajemniczą zasłonę; bada, oblicza i walczy z mnóstwem najrozmaitszych tworów i, lubo po wielu zawodach, atoli w końcu wszędzie zwycięża, wszystko pojmuje. Gazy, głazy, rośliny i żyjątka, rodzą się i żyją tam i tak, jak tego chce ich właściciel, ich władca. Słowem uczona gospodarka jest szczytną poezją.

Tak rzecz pojmując, pełen żądzy do poznania przyrody i panowania nad nią, znalazłem się trafem pomiędzy kilkoma starych gospodarzy litewskich. „Idylla, idylla,“ zaśpiewano mi, „rzuć pan swe zamiary, nie kupuj majątku; bo ceny na ziemię są wygórowane, a praca koło niéj niewdzięczna.“ Z podobnemi rady spotkałem się późniéj po kilkakroć, zawsze takowych nie pojmując i zawsze zadając sobie następne pytanie: „dla czego sami oni są gospodarzami, jeśli gospodarka tak jest niesmaczną? chyba dla pieniędzy; ale to byłoby mylną rachubą, bo kto niekocha przyrody, z nią się nie pieści i nie umie nią rządzić, tego przyroda pieniędzmi nieobsypuje“. Długom niemógł wynaleźć odpowiedzi na powyższe pytanie, aż wreszcie będąc na wsi, spotkałem się z ułatwiającem rozwiązanie tegoż następującem zdarzeniem: pięćdziesięcioletnia staruszka pocałowała w rękę dwudziesto-letniego młodzieńca. Fi, jakaż niedorzeczność fizjologiczna, pomyślałem. Późniéj kilkakroć byłem świadkiem podobnych scen rozczulających.

Lubo nie jestem skorym do przekręcania wszystkiego nowatorem; lubo uznaję, że całowanie rączki kobiécej (zwłaszcza, jeśli ta rączka jest uzdolnioną do pracy, a nie wychuchaną próżniaczką) jest zwyczajem normalnym i z pięknego źródła płynącym; wszelako zwyczaj całowania rąk męzkich wydał mi się nader dziko. W wyobraźni stanęła postać „próżnego pyszałka,“ i oskrzydliła usta me ironicznym uśmiechem. Lecz uśmiech ten wnet zniknął, gdy głębsza myśl naprzód zajęczała jakimś boleśnym rozdźwiękiem, a potém..... potém wykazała mi, że zbyt jestem wrażliwy i że piérwsze wrażenia me są..... są naiwnemi mrzonkami. Tak, teraz, po dojrzalszém rozważeniu rzeczy, sądzę o niéj wcale inaczéj. Dzisiaj dziwi mię nawet, jak mogłem nie pokochać od razu i nie zasmakować w tak rozczulającym zwyczaju, jakim jest całowanie rąk płci męzkiéj; zwłaszcza, że sam wstępowałem do szeregu osób całowanych, nie zaś całujących. Dzisiaj widzę, że rozczulający zwyczaj całowania rąk płci męzkiéj do takiego stopnia jest wyśmienity i normalny, iż niepotrzebuje ku obronie swojéj żadnych dowodzeń. Tak, to zwyczaj godzien istnienia aż do końca świata: zachowajmy go, kochani spółziemianie; bądźmy całowani w ręce, dawajmy rączki nasze do całowania, nietylko mężczyznom, ale nawet kobiétom.

J. Bańkowski.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Kraków, w grudniu 1862.

Od czasu, gdy z powodu różnych przeszkód, nie pisałem do was z Krakowa, rzeczywiście nie wiele zaszło odmian, na ogólny charakter naszego miasta wpływających. Życie nasze jednostajnie i na pojedyńcze kółka rozstrzelone, nie przedstawiało nigdy dążenia ku towarzyskiemu zespoleniu się warstw różnolitych; dziś więc nie pozbywszy się dawnego grzechu, płynie — jak to jeszcze niegdyś po grecku dowcipnie powiedziano — i fale jego spokojne nie burzą się na jasném zwierciadle czasu. Wyrazy i objawy ducha jego nie zmieniły się też bynajmniéj, bo jeżeli forma ich uległa jakiemuś ulepszeniu, nie jest to jeszcze prawdziwą wewnętrzną ich zmianą. Najgłówniejszym wyrazem ducha naszego i najdojrzalszym objawem jego czynności, jest niezawodnie piśmiennictwo, zwracające się dziś prawie wyłącznie do publicystyki. Towarzystwo naukowe — to gremjum dojrzałych prac umysłu i serca, — nie cofnęło się nawet od tego zwrótu ogólnéj dążności piśmienniczéj, i oto wydaje już dwa aż pisma, oprócz swych Roczników naukowych, pomnażające i tak już liczny zastęp naszych redakcij. Towarzystwo naukowe krakowskie wydaje Przegląd lekarski i czasopismo poświęcone prawu i umiejętnościom politycznym. To ostatnie, mające być wydawane dopiero, będzie wychodziło w zeszytach miesięcznych cztero-arkuszowych, pod redakcją członków wydziału prawa i umiejętności politycznych w uniwersytecie Jagiellońskim. Biurem redakcji zarządzać będzie Dr. Michał Kuczyński, były dziekan wydziału prawnego. Przegląd lekarski redagują Dr. Dietl, Dr. Bryk, Dr. Zieleniewski, Dr. Majer i Skobel. Oba zaś te pisma wyszły z pod narady Towarzystwa naukowego, i chociaż czysto specjalne, więc nie obchodzące ogółu, odpowiadają jednak téj wyraźnéj potrzebie kraju, która w tym nowym zwrócie piśmienniczym się objawia. Jeden wzgląd w tym zwrócie zasługuje szczególniéj na uznanie, tym zaś jest znoszenie do jednego i wspólnego ogniska każdéj redakcji, pojedyńczych i samodzielnych prac naszych pisarzy. Z tego wyradza się pewne skupienie prac ducha, tak potrzebne do postępu i rozwoju. Zresztą nie sądzić nam i nie krytykować tego, co z ducha czasu wypływa, posteriora tempora będą miały nad czém łamać sobie głowy. Towarzystwo naukowe, odbywające jak najregularniéj swoje sessje — i przybierające do swego grona wszystko, co bądź talentem i zasługą odznaczy się w kraju — wydało także w tym czasie niemiecko-polski słównik wyrazów prawniczych i administracyjnych, która to praca przez ludzi fachowych dokonana, odznacza się znajomością literatury prawniczéj polskiéj, zastosowanéj do pojęć nówszych i rozwiniętych w stopniu obecnych umiejętności prawa. W dwóch tomach Roczników Towarzystwa naukowego zawierają się także niektóre artykuły, które dla swéj wartości domagają się wymienienia. Temi są: traktat artystyczny Adama Gorczyńskiego (autora mnóstwa powieści czytywanych i nieczytywanych) o ś. p. Janie Nepomucenie Głowackim, artyście krajowym, i o krajobrazie w obecnym czasie, i zapiski o Bardyowie i najbliższéj okolicy zebrane przez Dra Eug. Janotę. Są tu także i inne niepoślednie prace, jak Józefa Mączyńskiego (niedawno zmarłego pamiętnikarza Krakowa), Teofila Żebrawskiego (o matematyku Kochańskim), d-rów: Skobla, Majera, Dietla i Czyrniańskiego. O Rocznikach tych mówiliśmy już nieraz; należną zasługę oddajemy im zawsze, nie mogąc się jednak wstrzymać od zarzutu i zapytania, czemu ci, którzy tak wiele umieją, nie piszą dla tych, którzyby z nich skorzystać mogli, ale po największéj części dla siebie? Specjalność i umiejętna ciężkość nie pozwala Rocznikom Towarzystwa wedrzeć się po za obręb koła naukowego ich członków, a tém samem nie roznosi światła ni ciepła tam, kędy roznosić powinna. Liczba egzemplarzy Roczników ogranicza się nawet na liczbę członków... Czytają więc ci, którzy piszą... a reszta, a kraj?.. musi tylko wierzyć w zbawienność téj narodowéj instytucji. Dom Towarzystwa naukowego postępuje wprawdzie, ale bardzo powoli. Śmierć Wężyka wielką przyniosła stratę. Słyszałem, że Towarzystwo zawezwało trzech naszych artystów rzeźbiarzy, aby ile być może za najtańszą cenę, podjęli się wygotowania rzeźb do ozdoby domu służyć mających. Wezwanie dostali w Krakowie pp. Kossowski Henryk, professor sztuki rzeźbiarskiéj w akademji sztuk pięknych, i Parys Filippi, nabierający coraz więcéj rozgłosu; w Warszawie zaś dostał wezwanie p. Henryk Stattler, syn znanego malarza i byłego dyrektora szkoły malarskiéj w Krakowie. Trzej artyści podjęli się podobno za najumiarkowańszą cenę dostawy rzeźbionych figur naszych znakomitości, a Towarzystwo wezwało wydział na sessję, aby oznaczyć postacie słynne w piśmiennictwie polskiem, mogące służyć za przedmiot pracy rzeźbiarzy. Tyle więc mogę wam donieść o Towarzystwie naukowém, a w czasie upłynionym od ostatniego listu mego, te były jego ważniejsze zatrudnienia i czynności.

Uniwersytet Jagielloński liczniejszy tego roku aniżeli dawnemi laty i wzbogacony kilku młodemi, a wiele bardzo obiecującemi siłami, zostawał do dziś dnia długi czas w obawie i niespokojności, o swego nowo zamianowanego rektora, które spóźniło się bardzo i przez to dało powód do różnych przedwczesnych plotek. Rektorem na miejce szanownego Dietla obrano d-ra Czerwiakowskiego. Rząd uznania jego nie zatwierdzał długo, i w tych dniach dopiero nadeszło to oczekiwane zatwierdzenie dla rektora Czerwiakowskiego i wice-rektora Kuczyńskiego (Stefana). Tymczasem gadano o zmianie hierarchji uniwersyteckiéj; mówiono, że nie będzie już rektora, ale kurator. „Czas“ napisał o tém bardzo trafny artykuł i uspokoił publiczność, prawie na pewne przypuszczając, że rząd konstytucyjny austryjacki nie mógł by sobie tak prędko się sprzeciwiać, aby ustanawiając zasadę przed dwóma laty, obalał ją znowu bez przyczyny. Nie ufając temu przekonywającemu artykułowi, mówili jeszcze wciąż, że kuratora przyszlą z Wiednia, i że nim będzie wielkie u dworu zaufanie posiadający ksiądz Gałecki, biskup amatejski in partibus infidelium, a obecnie przysłany z Rzymu do Krakowa jako wikary apostolski. Bajka pokazała się prawdziwą bajką — ale do uprzedzeń o nim, przybyło jeszcze więcéj powodów, ksiądz Galecki nie mógł się porozumieć z kapitułą tutejszą co do przepisów kościelnych, w przyjęciu jego excellencji wikarjusza papieskiego. Trzech więc jest biskupów w Krakowie, a Kraków bez biskupa. Pierwszym jest powszechnie szanowany i wysoko wykształcony ksiądz Wojtarowicz, z biskupstwa tarnowskiego usunięty w pamiętnym roku 1846 — drugim ksiądz Łętowski, znany autor wielu prac archeologicznych, biskup Joppejski i n. p. — a trzeci przybył teraz z kanonji Tarnowskiéj. Uspokojona alma nominacją rektora w osobie Czerwiakowskiego, lubionego powszechnie professora, oczekuje z dobrą otuchą udoskonalenia swych stosunków, mających być roztrząsanemi na wkrótce otwierającym się sejmie we Lwowie. Z tym sejmem także kłopot. Kogo tu obrać. Ten dobry, ten lepszy; a gdy przyjdzie radzić i gadać prawdę... nie ma żadnego. W Krakowie mówią o wielu kandydatach, niby rzeczywiście uzdolnionych do poselskiego zawodu; ale żaden z nich nie posiada tyle przymiotów, żeby to człowiekowi, co da za nim kréskę, zrobiło się dobrze na sercu. Opróżnione krzesła w sejmie lwowskim jużcić trzeba zapełnić... i zapełnią się, ale czy zapełni się pusta torba potrzeb naszych, w którą dobrém okiem trzeba wglądać, aby dojrzéć w niéj nasze braki i... biedy? Mówią w Krakowie o pp. Trzecieskim Tytusie, Chrzanowskim Leonie, Sawczyńskim Zygmuncie, Lipczyńskim i Majerze. Pan Trzecieski zasłużony przyprowadzeniem do skutku Towarzystwa ogniowego, jest w Krakowie obywatelem jedynym, który w swoje progi wszelkiego stanu ludzi przyjmuje. Szacunek ma ogólny, zdolności dosyć... ale — to nieszczęsne ale — nie ma ogólnéj sympatji. Panowie Chrzanowski redaktor Czasu i jego kolega Sawczyński (który zrezygnował z posady professora) poleceni zostali przez Gazetę Narodową jako kandydaci na posłów... ale nie pozyskali jeszcze stanowczego uznania w Krakowie. Za obudwóma wiele bardzo przemawia; ostatniego szczególniéj poleca piękna i energiczna wymowa, kierowana zawsze wielką bystrością umysłu i głębokością pojęć. O szanownym prezesie Towarzystwa naukowego, jako o mężu sławę europejską posiadającym in libris, jako o kandydacie na posła, nie umiem wiele mówić. Miasto nie polega na jego głębokiéj nauce w medycynie... Temi dniami odbywać się będą zebrania przedwyborcze; co się na nich ustanowi, doniosę. Nadchodzący sejm oznaczony najprzód na 10 grudnia a odroczony do 20 stycznia 1863, wywołał znowu ruch dziennikarski lwowski, tak, że obok wychodzącéj tam i bardzo lubionéj Gazety Narodowéj, mają od nowego roku wychodzić we Lwowie dwa jeszcze polityczne pisma: Dziennik Polski (zawieszony pół roku) D'Abancourta i Praca, będąca własnością Twardowskiego, a mająca być redagowaną jako polityczne pismo przez Rapackiego.

Piśmiennictwo krakowskie rozwija się i prosperuje jako tako. „Czas“ w dużych swoich feljetonach umieszcza różne rzeczy: dobre i mierne. Do dobrych należy rozprawa o Kościele narodowym i artykuły Łepkowskiego, jako też króciutko ale zręcznie napisana rozprawka o pamiątkach Żółkiewskich przez bawiącego teraz w Krakowie Józefa Dzierzkowskiego, znakomitego powieściopisarza ze Lwowa. (Ostatnia jego powieść „Niezasłużony ale szczęśliwy,“ drukuje się przy Dzienniku Literackim, jako dodatek). Do słabszych artykułów należy nudnie choć uczenie i muzykalnie pisana powieść Żebracy, któréj autor (nieznany dotąd) robi wycieczki w promieniach trzydziestomilowych od przedmiotu swego opowiadania. Wieniec zasila teraz Michał Bałucki; niedawno czytaliśmy tam jego śliczny wiersz p. n. Złamana Wiara. Bałucki napisał obecnie broszurę dla ludu p. t. Piast z króla na chłopka wyniesion, która wyszła w drukarni Wywiałkowskiego. Niewiastę podpiera Dzierzkowski, lubo za wiele pisze w niéj o teatrze. To co pisze, jest prawdą, i wygląda pięknie — ale co tam, któréj z czytelniczek Niewiasty na prowincji do tego, czy pan D. ma ciągłą chrypkę, a pan K. nie wymawia trzech liter? i t. p. Powiastki Dzierzkowskiego są bardzo zajmujące. Druchna rozpoczęta w N. 47, interesuje bardzo. Z historycznych artykułów umieszcza Niewiasta monografję Joanny Ark (czemu nie d'Ark, jak przyjęto, lub zresztą z Arku, jak moda?); ale wątpię, aby się tym artykułem wiele publiczności przysługiwała, bo któżby też jeszcze dotąd nie czytał historji Dziewicy orleańskiéj?

Dziennik rolniczy, wydawany przez Towarzystwo rolnicze krakowskie, pod redakcją Marcelego Jawornickiego lepszym jest daleko od ś. p. Tygodnika przemysłowo-rolniczego — a odznacza się doborem korrespondencij, dających dobre wyobrażenie o stanie klimatu, kultury każdéj zosobna cząstki naszego kraju.

Z nowym rokiem ma przybyć znowu Encyklopedja dla ludu czyli Czytanie pożyteczne, zapowiedziane przez Julją Goczałkowską, redaktorkę Wieńca, który o tyle także podnieść się ma nadal, że dodawane będą przy nim porządkiem chronologicznym, stroje historycznych niewiast polskich. Obok rycin (a rozpocznie je Wanda) będą umieszczane monografje historyczne, przez co zrobi się także coś dla historji.

Książek nowych nie wiele. Ksiądz Piotr Pękalski wydał w drukarni uniwersyteckiéj: Żywoty Świętych Patronów Polskich. Szujskiego Dziejów ukazał się już dawniéj tom III, obejmujący Jagiellonów; Władysław Zawadzki przełożył: Historję Cywilizacji, z angielskiego T. Buckla (Lwów 1862 u Karola Wilda); Pieśni Janusza ogłoszono kompletne wydanie, uzupełnione dodanemi wstępami; Hetmańskie pacholę W. Pola drukuje się; kalendarze sypią się ze wszystkich stron, a jeden grubszy od drugiego; J. Bensdorf, wydał: Historyjki o źwierzątkach dla dzieci; Wywiałkowski przedrukował z Dziennika literackiego poemat Bałuckiego: Bez Chaty, ale mu go policja zabrała, bez względu na to, że już był drukowany we Lwowie, i to jeszcze przed dzisiejszą konstytucją; Długosz drukuje się bardzo ozdobnie i starannie w druk. Czasu; Wywiałkowski wydał liche i usypiające Krakowiaki w jednę książeczkę zebrane; Grzybowski (nowy księgarz) odbił z feljetonu Czasu: Dyplomatę polskiego w XIX wieku, ks. Adama Czartoryjskiego; tenże wydał drugi raz gramatykę francuzką Switkowskiego; Wild Juljusz wydał powiastki historyczne dla młodzieży i zrobił drugie wydanie pięknego życiorysu Kazimierza z Królówki (Brodzińskiego), przez Lucjana Siennéńskiego; zapowiada także od nowego roku pismo literackie p. n. Skarbczyk domowy, z illustracjami, mający zastąpić sprowadzane dotąd z zagranicy illustracje.

Czas mamy bardzo mroźny. W początku grudnia było pod zerem stopni 19.

Z Gubernji Mohylewskiéj.

1 Grudnia 1862 r.

ODPOWIEDŹ PANU T. S. NA ARTYKUŁ UMIESZCZONY 91 N. KURJERA.

Przeczytawszy zamieszczoną w 91 N. Kurjera odpowiedź pana, postanowiłem kilku słowami się wywzajemnić; uprzedzam jednakże, iż nie mam zamiaru wchodzić w spółzawodnictwo z panem w nauczaniu gospodarzy, bo zamiar podobny równałby się zamiarowi walki nierównéj, która jak doświadczenie nas uczy, nie zawsze dla słabszego tryumfem Dawida się kończy. Chcę tylko powiedzieć, iż oddając ziemię folwarczną włościanom z połowy, jeśli, jak pan mniema, zapomniałem o warunkach wpisywanych w kontrakty ojców naszych, według zdania pana nieuczonych agronomów, to w każdym, razie umowa moja z włościanami, powinnaby była przekonać pana, żem pamiętał bardzo dobrze o tém, iż ziemia w klimacie naszym, niezasilana nawozem, chociaż przez lat 4 nie dochodzi do zera wartości, jednakże stopniowo co raz mniejszą korzyść pracującemu przynosi, — i dla tego właśnie, widząc, że połowa siana nie będzie dostateczną dla utrzymania teraźniejszéj ilości bydła, zobowiązałem włościan dać mi dwudziestu kośców, dla skoszenia łąk najętych, których dotychczas najmować niemiałem potrzeby. Ten warunek znajdzie pan w artykule moim, gdy go powtórnie zechce przeczytać, i zgodzi się, jestem pewien, iż przy takiém urządzeniu, niedostatku dla przekarmienia teraźniejszéj ilości bydła być nie może. Przewidziany przez pana niedostatek paszy, nie pojmuję z jakiego powodu mógłby nastąpić: wszakże pastwiska, na których się pasło dotychczas bydło, gdy włościanie połowę urodzaju wezmą za pracę swoję, wcale się niezmniejszą i z tego powodu, gdy wspólnictwo włościan nie dozwoli mi traw pastewnych zasiewać, których dotychczas nie zasiewałem, będę więc mógł paść bydło moje na tychże samych miejscach, na których pasłem dotychczas, a więc zgodzi się pan i z tém, iż niedostatku paszy być nie może. W takim tylko razie mógłby nastąpić, przewidziany przez pana niedostatek paszy, gdybym połowę pastwisk oddał włościanom, czego pan w umowie mojéj z włościanami nie znajdzie. Niedostatek podściołu jest prawdziwy, bo 390 kop słomy 600 zamienić niemogą. Lecz i w tym razie proszę przeczytać powtórnie mój artykuł, a w nim pan nie znajdzie, abym w intracie położył dochód z bydła, a wszakże i z tém się pan pewno zgodzi, że bydło a mianowicie krowy, jakikolwiek dochod dać muszą, który jeśli nie odpowie wydatkom potrzebnym, dla najęcia sianożęci w takiéj ilości, aby z nich połowę wziętego siana mi się dostało, i dla kupienia słomy w ilości dla włościan przypadającéj, to w każdym razie grosz na ten przedmiot użyty, chociaż w części powróconym być może z korzyści, jakiéj spodziewać się można z roli regularnie nawozem zasilanéj. Bo i czyż nie mam prawa cieszyć siebie nadzieją, że ziemia należycie ugnojona, coraz większą korzyść pracującemu przynosić będzie aż do nieskończoności, kiedy pan znajduje słusznem, iż ziemia ugnojona, gdy 4 lata zasilana nawozem nie będzie, da na rok piąty rolnikowi w korzyści zero. Przy tém zerze zmuszony jestem wzajemnie postawić wielki znak zapytania, nie w celu wzbudzenia w gospodarzach których to obchodzić może, nieufności w prawdziwość wypracowanego przez pana rachunku, ale w celu otrzymania od pana odpowiedzi na to pytanie: czyż ziemia Litewska tak jest niewdzięczna, iż położony nawoz przez cztéry lata przetrawia w takim stopniu, iż na rok piąty staje się nieużyteczną do uprawy. Jeśli tak jest rzeczywiście, białoruscy rolnicy niezrównanie są szczęśliwszymi, bo gdy oni co pięć lat, w roku szóstym, na ziemię swoją nawoz położą, od 4 do pięciu ziarn urodzaju najpewniéj spodziewać się mogą. Lecz odpowiedź na to pytanie zaspokoi tylko jedną ciekawość i obudzi w sercach Białorusinów boleść nad niedolą braci swych rolników Litwy. Od pana zaś jako praktycznego gospodarza, własną wolą zobowiązanego nauczać nas korzystnych sposobów gospodarowania, nie zaspokojenia ciekawości, lecz rady skutecznéj oczekiwać mamy prawo. I tak, gdy nas pan ostrzegasz, iż sposób gospodarowania z połowy jest fałszywy, prowadzący niechybnie przez lat 4 do zera korzyści, a następnie do ruiny i biedy, poradź więc prosimy, jak przystąpić do sposobu postępowego gospodarstwa rolnikowi mającemu w kieszeni zero, lub bardzo mało więcéj nad zero, a w takim bycie zostających gospodarzy większą połowę mamy. Nam, gdy z wykupnéj summy wytrącą długi bankowe, zapomogi dawane w czasach nieurodzajów z naliczonemi na nich procentami, zaległości podatkowe, a do tego i długi prywatne — zostanie w kieszeni zero, a u niektórych mniéj jak zero: bo pozostaną jeszcze małe dłużki. Jak więc z tym kapitałem przystąpić do postępowego gospodarowania? Nie mówię już o chemi-

cznem i mechanicznem przygotowaniu kości na nawóz i o machinach rozmaitych, ale o wozach drabiniastych, z których każdy kosztuje niemniéj 15 rubli, rolniczych narzędziach, o uprzęży, o najęciu parobków i zabudowaniu mieszkań dla nich. Jak nareszcie usunąć niechęć włościan do najmowania się w parobki, a w najętych parobkach wzbudzić sumienną chęć do pracy? Te trudności, które uchylić jedna tylko rada pańska byłaby w stanie, to już spowodowały, że właściciele ziemscy zaczynają wyprzedawać remanenta i wszelkie zasoby gospodarcze, a ziemię, gdy nieznajdą możności oddać w dzierżawę lub też wyprzedać, gotowi są rzucić odłogiem. Oto w tym czasie dobra Białynickie, składające się ze 35000 dzieś. ziemi, w podobny sposób kończą swe urządzenie: już w folwarkach niema nawet i kozy, a w krótce i folwarki w ślad za kozami pójdą. Ludwik K.

ROZMAITOŚCI.

— Jak jest wielką siła elektryczności, dowodzi następujący fakt: Niedawno z Nowego-Jorku wysłano telegramm do San-Francisco, między czwartą i piątą godziną po południu, a odpowiedź na nią otrzymano w ciągu jednéj godziny. Przestrzeń pomiędzy temi miastami wynosi około 3500 mil.

— Niedawno wynaleziono lampy elektryczne dla górników, płonące jednostajnie w przeciągu 12-tu godzin. Gazy, utrudniające gorzenie zwyczajnych lamp, żadnego na nie wpływu nie wywierają, stąd więc można je używać do ratowania robotników zaduszonych wyziewami gazowemi.

— W Wirtembergu miał miejsce niedawno okropny wypadek. Uczniowie jednéj z tamecznych szkół bawili się ślizgawką na lodzie, który niewytrzymał ciężaru i załamał się. 39-ciu chłopaków utonęło.

— Francuzkie gazety donoszą o śmierci człowieka, którego los przedstawia niejakieś podobieństwo do losu Jana Valjeana, bohatéra znanego romansu „les Misérables." W kantonie Ebreuille, we wsi Vique, umarł niedawno siedmdziesięcioletni starzec, poważany od całéj parafji za swą skromność i pracowitość,—galernik, który przesiedział siedmnaście lat w tulońskich galerach za takiż same co Jan Valjean przestępstwa.

— D. 18-go listopada r. b. w Egipcie odbył się ciekawy obrząd spuszczenia wód Śródziemnego morza do jeziora Timsch. Oprócz p. Lesseps i szejka ulemów Islamu, byli przy niéj obecni: katolicki biskup Aleksandrji, wszyscy służący w kompanji i wiele zaproszonych osób. O 10-éj godzinie rano, gdy wszystko było gotowém, p. Lesseps podszedł ku zachodniemu brzegowi kanału i rzekł: „W imieniu Saïd-Baszy rozkazuję, aby wody morza Śródziemnego przy łasce Bożéj spłynęły w jezioro." Wówczas podjęto zastawy i woda wpłynęła do jeziora. Po pobłogosławieniu wód przez ulemów, i nabożeństwie we francuzkim kościele, dany był pyszny obiad na 350 osób.

— Widowiska teatralne nie są jeszcze znane Japończykom i Malajczykom. Dramatyczne przedstawienia ograniczają się w nich chińskiemi cieniami, które się poruszają w ciemnéj sali, za białą zasłoną z dołu oświeconą. Jednakże sułtan Banhadlanga daléj nieco postąpił, a sprzykrzywszy cieniami, sam wymyślił więcéj ożywione widowisko. Kazał przyrządzić wiele lalek, które poubierał w kostiumy Arabów, Indjan, Chińczyków i innych azjatyckich ludów, powsadzał je na konie, poprzywiązywał do siodeł i wpuścił do zbudowanego w tym celu cyrku. Konie biegały, jak szalone, ażeby je tém więcéj rozdrażnić rzucano od czasu do czasu do areny ognie i rakiety; lalki latały od podskoków, traciły zawoje, głowy, nogi, zwieszały się z siodeł, spadały. Sultan śmiał się do rozpuku i w najlepszym był humorze.

— W Paryżu mają zaprowadzić dla rozpłaty z omnibusami, marki, w rodzaju pocztowych, których będzie można dostać zawczasu we wszystkich magazynach.

— W Paryżu krąży pocieszna anekdota o Aleksandrze Dumas. Kilka lat temu miał on proces z panem Mirecourt. Adwokat przeciwnéj strony p. Nogent-Saint Laurent, czyniąc Dumasowi zarzuty wypływające z toku sprawy, odzywał się przecież z uszanowaniem o jego literackich zaletach, unosił się nad jego talentem, dowcipem i do tego stopnia się zapędził, że zawołał w zapale: „na czole twojém połyska ogień genjuszu!" Gdy sprawą się skończyła, Dumas podchodzi do wymównego rzecznika, bierze go za rękę i oświadcza mu swoją wdzięczność, „że był tak sprawiedliwy!"

— We Francji osoby prywatne założyły: „Towarzystwo zachęty do dobrego" (Société nationale d'encouragement au bien). Cel towarzystwa, zaszczepienie pomiędzy klassą robotniczą moralności, ładu, wstrzemięźliwości i oszczędności. Co rok towarzystwo ma rozdawać robotnikom płci obojéj medale, listy pochwalne, książeczki kassy oszczędności. Medale będą się też dawały za najlepsze utwory o klassie robotniczéj.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Otrzymujemy z Krakowa wiadomość następującą: Dnia 13 b. m. w sóbotę, na scenie tutejszéj wystawiono po raz pierwszy dramat historyczny śp. Władysława Syrokomli: „Kasper Karliński." Dramat napisany wierszem sprawił grającym nieco trudności. Wiersz w dramacie czy komedji wymaga najpierw dokładnego wyuczenia się na pamięć, a potém bardzo ścisłego wniknięcia w rolę, zupełnego jéj zrozumienia; bo najmniejsze uchybienie w sztuce wierszem napisanéj prędzéj da się uczuć, aniżeli w mowie potocznéj czyli prozie. Dawało się to czuć i w sobotniém przedstawieniu; chociaż umiano rolę dobrze, deklamacja nie wszędzie odpowiadała myśli albo uczuciu, o którego chodziło wyrażenie; nie wszędzie zachowano różnicę między tém, co tylko trzeba było po prostu opowiedzieć, a tém, co się wyrywało gwałtém z przepełnionéj piersi albo z najgłębszych tajników duszy. Uważaliśmy to w niektórych miejscach w piérwszéj scenie w deklamacji panny Hoffmanówny, częściéj jeszcze u p. Bendy, który i tam niepozbył się patetyczności, gdzie wołał o papier i pióro, albo powiadał, że wosk i pieczęć sam posiada. Rycerskość niepolega na teatralnéj patetyczności, ażeby wszystko, co się mówi, wygłaszać pełnemi usty i podniesionym głosem, a przesadą taką grzeszył artysta w scenie obozowéj; w scenie z Karlińskim już był innym, zupełnie naturalnym. Również i p. Baranowski, wpadłszy z impetem na scenę, z wielkim również impetem deklamował; a nie ten raz zdarza się to temu artyście; przeciwnie najczęściéj zarzucić mu można przesadną deklamację. Tym razem i na to wzgląd mieć należało, że dowódca, którego p. Baranowski przedstawiał, należał do narodu, odznaczającego się flegmą, powolnością i systematycznością, cechy, które i w rycerstwie się odbijają: więcéj spokoju niebyłoby więc roli zaszkodziło. Przedstawienie w całości dobre zrobiło wrażenie i dobrze je przyjęto. Sztukę, o któréj piszemy, dawano, jakieśmy rzekli, dopiéro po raz pierwszy na naszéj scenie: może więc kto zapyta, dla czego nierozpoczęliśmy od jéj rozbioru? Niezrobiliśmy tego, bo ten, któregoby to obchodzić mogło, uwag naszych już niepotrzebuje. Syrokomla niedawno zakończył żywot, który mu niespłynął po różach, a przecięż wśród ciągłéj pracy około dorzucania cennych klejnotów do skarbca literatury narodowéj. Mogiła jeszcze świeża; łzy wdowy i biednych sierot jeszcze ją zwilżają; jak kraj długi i szeroki, a nawet po za jego granicami, po za krańcami Europy wznoszą rodacy modły żałobne za duszę śp. Ludwika, zwłoki więc, w których za życia gorzała dusza tak gorąca, tak serdecznie kochająca kraj i przeszłość jego, jeszcze prawie niezastygły. W takiéj chwili, pod bolesném wrażeniem straty przy niezagojonéj jeszcze ranie, krytyka milczeć powinna; nieważyliśmy się więc zapuszczać zimnego noża, ćwiartującego spuściznę po zmarłym poecie, i poprzestajemy na prostém zapisaniu, że i „Kasper Karliński" wypłynął z téj gorącéj duszy, co tak silnie do przeszłości naszéj przylgnąwszy, gorliwie podnosiła każdy rys cnot naszych domowych i publicznych. Dyrekcji naszéj, któréj w bieżącym roku pod względem doboru sztuk, obojętności lub lekceważenia sprawy zarzucić niemożna, należy się wdzięczność raz za nową sztukę oryginalną polską, powtóre za pamięć o zgasłym świeżo poecie, za nastręczoną publiczności sposobność przypomnienia sobie zmarłego pracownika na polu duchowéj pracy—przypomnienia, które za trudy, siły żywotne tak bardzo trawiące, jedyną jego dziś może być nagrodą.

— Podług listu otrzymanego z Poznania, niejaki p. W Dąbrowski, który poprzednio był w Wilnie i miał odbywać tu nowicjat do stanu duchownego w klasztorze kks. Bernardynów, obecnie przeszedł w Poznaniu na wiarę żydowską, czemu (jak wiadomo) prawa pruskie niestają na wstręcie. Powodem do téj apostazji jest, jak donoszą, miłość ku niewieście wyznania mojżeszowego. Korespondent dodaje: „W każdym razie żydzi nieszczególną zrobili akwizycję,"—i niezawodnie ma słuszność.

— Dnia 12 bież. m., o godzinie 8-éj i pół wieczorem wszczął się był pożar w Rosieniach, w miejscu najbardziéj ścieśnionem w środku miasta, z powodu niedobrego opatrzenia komina. Szczęściem skończyło się na spłonięciu tylko kuchni i stajni, ku czemu cicha pogoda najbardziéj dopomogła, bo w Rosieniach, jak donosi p. Mir..., od którego tę wiadomość otrzymaliśmy, „o służbie ogniowéj lub jakichkolniek do tego instrumentach niesłychać, bo ich zupełnie niema w mieście." Wartoby, warto o tém pomyśleć.

— W zeszłą sóbotę był znaczny pożar w Kownie, o którym bliższych szczegółów jeszcześmy nieotrzymali.

— Piszą do nas z Paryża, że wiadomość o budowie projektowanéj kolei żelaznéj z Białegostoku przez Pińsk na Wołyń, budzi wielkie zajęcie w tamecznym świecie handlowym i finansowym. Niektórzy kapitaliści z chęcią nawet ofiarują swoje pośrednictwo w zebraniu kapitałów dla ziszczenia tego przedsięwzięcia, które ma połączyć miejscowości będące oddawna śpichlerzem Europy z portami Bałtyku. Niedziwimy się wcale, że Francuzi mając u siebie w domu dotykalne przykłady olbrzymiego wpływu dróg żelaznych na rozwój rolnictwa, przemysłu i handlu, pojmują, chociaż oddaleni od nas, wielkie znaczenie przyszłéj Litewskiéj kolei żelaznéj, i z duszy przyklaskujemy wytrwałości założycieli współki tej drogi, że niezrażając się trudnościami, prowadzą do końca przedwstępne poszukiwania, które już ich przekonały o wielkich dogodnościach, jakie ta linja nastręcza pod względem handlowym i technicznym.

WIADOMOŚĆ BIBLJOGR. ZA LISTOPAD 1862 ROKU.

1. Objaśnienie religijne dla dzieci. Do praktycznego życia zastosowane przez Julję z Godlewskich T., in 12-mo, str. 181, ark. 7½, druk Zawadzkiego. 2. Nauka czytania pisma polskiego dla małych dzieci z różném nabożeństwem i katechizmem katolickim krótko zebrana, niegdyś kilkakrotnie drukowana i znowu przedrukowana, in 8-vo str. 28, ark. 1¾, druk Dworca. 3. Seder Tefilot Mikoł Haszana czyli porządek modlitw na cały rok, in 12-mo, str. 144, ark. 6, nakład i druk Romma. 4. Prade ir issiplietimas kataliku tikieima, in 16-mo str. 310, 9¾ ark., druk Zawadzkiego. 5. Bajarz polski. Baśni, powieści i gawędy ludowe. Opowiedział A. J. Gliński. Tom III, wydanie drugie, poprawne. Nakładem autora, in 16-mo str. 230, ark. 7 i pół, w drukarni gubernjalnéj. 6. Directorium Horarum Canonicarum et Missarum pro Diocesi Vilnensi in annum Domini 1863. Auctoritate et Mandato Excellentissimi, Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Adami-Stanislai Krasiński, Dei miseratione et s. Sedis Apostolicae gratia Episcopi Vilnensis, s. Th. Doctoris, Ordinum s. Vlodimiri 3 clas., s. Annae 2 clas. et s. Stanislai 2 clas. Equitis, editum, in 12-mo, pag. 179, ark. 7 i pół, druk Zawadzkiego. 7, Das heilige land czyli Ziemia święta, in 16-mo str. 76, ark. 2 i pół, nakład i druk Romma. 8. Directorium Horarum Canonicarum et Missarum juxta rubricas Novissimas Breviarii et Missalis Romano-Seraphici, ad usum Fratrum Minorum de observantia, et Monialium Tertii Ordinis S. P. N. Francisci in Dioecesibus: Mohiloviensi, Vilnensi, Telsensi, Minsceni, Żytomiriensi et Tiraspoliensi degentium. Pro anno Domini 1863 editum, in 12-mo pag. 109, ark. 4, druk Zawadzkiego, 9. Hazerot Tach Wetach, czyli smutne losy żydów r. 1649 i 1650, in 16-mo, str. 93, ark. 3, nakład i druk Romma.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

Panu Agricoli. Artykuł pański w najbliższym numerze pisma naszego wydrukujemy. Zmian tylko proszę na karb Redakcji nie liczyć.

Panu J. Seb. w pow. Słonimskim. Odezwy pańskiéj pomimo najszczerszéj chęci umieścić nie możemy. Przeszlemy ją do innéj redakcji. O inne szczegóły z tamtych stron prosimy. Nie idzie o staranne wypracowanie pod względem stylu. Myśl poczciwa i fakta dla nas wystarczą.

Panu M. Pamfilowi. Z wydaniem ostatecznego sądu o mającém się narodzić niemowlęciu, wstrzymujemy się. Prosimy o bliższe szczegóły o ojcach chrzestnych.

PROSPEKT.

Celem zaspokojenia potrzeb duchowych protestantów polskich, i rozwijania w nich życia prawdziwie chrześcijańskiego, zamierzamy z pomocą Bożą rozpocząć z dniem 15 stycznia 1863 r. wydawnictwo pisma czasowego, pod nazwą: ZWIASTUN EWANGELICZNY, w formie broszurowéj ósemki i objętości mniej więcéj kart ośmiu. Zwiastun, wychodząc dwa razy na miesiąc zawierać będzie: 1. Rozmyślanie i wykład Pisma świętego, to jest, krótkie nauki okolicznościowe, dotyczące świąt kościelnych, obrządków, prawd religijnych i życia chrześcijańskiego, oraz objaśnienia miejsc i rozdziałów z Pisma świętego czyli egzegezę popularną. 2. Wiadomości z historji i biografji kościelnéj, mianowicie z historji kościoła ewangelickiego w Polsce. 3. Wiadomości o missjonarstwie chrześcijańskiém, równie jak i o towarzystwach biblijnych. 4. Korespondencje dotyczące spraw chrystjanizmu w ogólności, a w szczególności kościoła ewangelickiego. 5. Nekrologje. 6. Przegląd utworów literatury, z uwzględnieniem potrzeb czytelników Zwiastuna. Głównem dążeniem redakcji będzie: unikając ile możności polemiki, budować na owych słowach Zbawiciela: „Stąd poznają wszyscy, żeście uczniami moimi, jeśli miłość mieć będziecie jedni przeciw drugim," a szerząc w wyznawcach Ewangelji żywą wiarę w Boga w Trójcy Swiętéj objawionego i miłość bliźniego, utwierdzać w prawdzie i pomagać do rozwijania się w życiu duchowém i doczesném, na drodze biblijnego chrześcijaństwa, na podstawie Pisma świętego i ksiąg symbolicznych całego kościoła ewangelickiego. Dla tego, pragniemy rozwijać pismo nasze tak, aby z niego zarówno budować się mogli prostaczkowie i ludzie wykształceni; aby Zwiastun był gościem pożądanym pod słomianą strzechą i we dworze pańskim; aby trafił i do serc ludzi pracujących czy to przy pługu, czy przy warsztatach. Królestwo Boże chcemy budować, budować w duchu Chrystusa.

Ufni w pomoc Tego, któremu służymy, liczymy na współudział piszących i czytelników. Zwiastun będzie pierwszém prawie pismem czasowem protestanckiém w kraju naszym, niech go wesprze miłość bratnia, niech współczucie rodaków doda mu otuchy. Zwiastun kosztować będzie rocznie złp. 10, półrocznie 5, kwartalnie 2 złp. 15 gr., a prenumeratę przyjmuje księgarnia nakładowa G. Gebethnera i R. Wolffa, ulica Krakowskie-Przedmieście N. 415. O cenie na pocztamtach Królestwa i za granicą, doniesiemy później.

Ks. Leopold Otto, Pastor parafji Ewangelicko-Augsb. Warszawskiéj.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно съ 13-го по 17-ое декабря.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом. Иванъ Рыхлевичъ.—Стан. Монюшко съ дочерью.—Урбанъ Бенисяавски съ женою.—Октавъ Янишевски съ женою.—Презид. Черницки.—Д-ръ мед. К. Швыковски.—Мировые посредники: Стан. Куровски.—Адамъ Гребницки.—Инж. полк. Орвидъ.—Ярославъ Табеньски.—Пом.: Иванъ Будрыкъ.—Иванъ Жуковски.—Осипъ Твардовски.—Иванъ Броницъ.—Осипъ Марциновски.—Ѳедоръ Матусевичъ.—Кон. Горски.—Осипъ Бржостовски.—Стат. сов. Готовцовъ съ женою.—Подполков. Нейманъ.—Полков. Уланъ.—Колл. сов. Стан. Наржимски.—Надв. сов. Сухомлиновъ.—Д-ръ мед. колл. асс. Лесневски.—Колл. асс. Болеславски съ фамиліею.—Кап. артил. Лукашевичъ.—Д-ръ мед. Явловски.—Лекарь Хмѣлевски.—Иванъ Вальхъ.—Колл. секр. Каврайски.—Николай Каврайски.—Эдуардъ Лустейлло.—Игн. Загорски.—Хорунж. Миллеръ.—Хорунж. Подчаски.—Евгеній Соколовъ.—Дворяне: Ипполитъ Юркшта.—Альбертъ Мински.—Коп. Чырвински.—Купцы: Антонъ Шоази.—Юлій Кеттембеуль.—Арт. живоп. Карлъ Самоцки.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКИ. Надв. сов. Черневски.—Священники Р. К.: Францъ Сымонъ-Антонъ Барановски.—Александровичъ.—Графъ Влад. Орловъ-Давыдовъ.—Графъ Антонъ Орловъ-Давыдовъ.—Графъ Молоствовъ.—Графъ Коссаковски.—Баронъ Мейендорфъ.—Поруч. Крестини.—Кап. Лысенко.—Отст. ротм. Кошуба.—Купецъ Манoccевичъ.—Пом.: Заржецки.—Маевски.—Гоштовтъ.—Чин. желѣз. дороги Рыбалтовски.—Маіорша фонъ-Цвейбергъ.

Выѣхавшіе изъ Вильна съ 13-го по 17 ое декабря.

Вальхе.—Сухомлиновъ.—Зенонъ и Конст. Лепскіе.—Вейссенгоффъ.—Кублицки.—Боберъ.—Обуховичъ.—Жуковски.—Николай и Ѳеодоръ Каврайски.—Юркшта.—Хмѣлевски.—Самоцки.—Высоцки.—Козеллъ.—Бронецъ.—Подчаски.—Готовцовъ съ женою.—Миллеръ.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 13 do 17 grudnia.

HOTEL NISZKOWSKI. Ob. Jan Rychlewicz.—Stan. Moniuszko z córką.—Urban Benisławski z żoną.—Oktawi z żoną.—Prezydent Czernicki.—Dok. med. Konst. Szwykowski.—Sędziowie pojednawczy: Stanisław Kurowski i Adam Hrebnicki.—Inż. półk. Orwid.—Jarosław Tabeński.—Jan Budryk.—Jan Żukowski.—Józef Twardowski.—Jan Bronic.—Józef Marcinowski.—Teodor Matusewicz.—Konstan. Górski. Józef Brzostowski.—Radca stanu Gotowcow z żoną.—Podpółkownik Nejman.—Półkow. Ułan.—Radca koll. Stan Narżymski.—Radca dw. Suchomlinow.—Dok. med. koll. ass. Lesniewski.—Koll. ass. Bolesławski z rodziną.—Kapitan artyl Łukaszewicz.—Dok. med. Jawłowski.—Lekarz Chmielewski.—Jan Walch.—Sekr. koll. Kawrajski.—Nikołaj Kawrajski.—Edw. Łastejłło.—Ignacy Zahorski.—Chor. Miller. Chor. Podczaski.—Eugen. Sokołow.—Dworzanie: Hipolit Jurkszta.—Albert Miński.—Konst. Czyrwiński.—Kupcy: Antoni Szoazi.—Juljusz Kettembeul.—Artysta-malarz Karol Samocki.

HOTEL POZNAŃSKI. Radca dworu Czerniewski.—Księdza Franciszek Szymon Antoni Baranowski.—Aleksandrowicz.—Hr. Wład. Orłow-Dawydow.—Hr. Antoni Orłow-Dawydow.—Hr. Mołostwow.—Hr. Lucjan Kossakowski.—Baron Mejendorf.—Porucz. Krestini.—Kapitan Łysienko.—Dymiss. rotm. Koszuba.—Kupiec Manosewicz.—Ob.: Zarzecki.—Majewski.—Gosztowt.—Urzęd. przy kolei żelaznéj Rybałtowski.—Majorowa von-Cwejberg.

Wyjechali z Wilna od 13 do 17 grudnia.

Walche.—Suchomlinow.—Zenon i Konst. Łęscy.—Wejsenhoff.—Kublicki.—Bobier.—Obuchowicz.—Żukowski.—Mikołaj i Teodor Kawrajscy.—Jurkszta.—Chmielewski.—Samocki.—Wysocki.—Koziełł.—Bronic.—Podczaski.—Gotowcow z żoną.—Miller.

Одобрено Цензурою, 18 Декабря 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.

КАЗЕНЫЯ ОБЪЯВЛЕННІЯ.

Дирекція Виленскагó дворянскаго Клуба симъ честь имѣетъ просить гг. членовъ онаго возобновить годовые билеты на $18^{62}/_{63}$ Клубный годъ.

Директоръ кассиръ М. *Падренъ де Карне.* 1—952

Отъ Волынскаго приказа общественнагó призрѣнія объявляется, что по опредѣленію и въ присутствіи его, будетъ производиться будущаго 21 февраля 1863 года въ 11 часовъ утра торгъ, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на продажу заложеннаго въ ономъ населеннаго, имѣнія помѣщиковъ Сигизмунда и Генриха Станиславовыхъ Рожицкихъ части Села Поноры Острогскаго уѣзда, въ коемъ по 10 ревизіи числится 84 души врéменно объязанныхъ крестьянъ; земли всей вообще 624 десятинъ 1819 саженей, а изъ оной въ пользованіи крестьянъ 313 десятинъ, 2124 саженей, разные господскіе, экономическіе я хозяйственные строенія. Желающіе мóгутъ разсматривать въ присутствіи приказа опись сему имѣнію. 1—837

Виленской губерніи Ошмянскій уѣздный судъ объявляетъ, что 7-го числа февраля мѣсяца будущаго 1863 года будутъ производиться въ присутствіи сего суда торги съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою деревяннаго одно-этажнаго дома, дворянки Изабели Высоцкой, состоящаго въ г. Ошмянѣ приГольшанской улицѣ оцѣненнаго въ 154 руб. 50 к. сереб. Почему, желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволять явитъся на означенное число въ присутствіе сего суда.

Засѣдатель *Рачкевичъ.*

Секретарь *Равдовичъ.* 1—841

Виленской губерніи, Ошмянскій уѣздный судъ объявляетъ, что 23 числа января мѣсяца будущаго 1863 года, будутъ производиться въ присутствіи сего суда торги на продажу имущества помѣщицы Фельдшановой, составляющагося 20 штукъ рабочихъ воловъ, кареты, коляски и фаетона,—почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволять явиться на означенное число. 1—891

Отъ Гродненской палаты государственныхъ имуществъ объявляется: что въ присутствіи ея 20 числа января 1863 года будутъ производиться торги съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу въ 12 лѣтнее съ 1863 года содержаніе смологонныхъ и скипидарныхъ заводовъ, съ правамъ выстройки таковыхъ на счетъ арендатора и съ полученіемъ отъ казны потребнаго дровянаго матеріала и осмола для дѣйствія заводовъ и устройства оныхъ, съ платежемъ отдѣльно за мѣсто отведенное для завода и за лѣсной матеріалъ, на точномъ основаніи утвержденныхъ на сей предметъ министерствомъ условій. Заводы эти предполагается устроить въ слѣдующихъ дачахъ: Скипидарные, Гродненской пущи, Васильковской, Супрасльской, Свислочской, Замшанской, Кнышинской, Деречинской и Смологонные заводы въ дачахъ: Сокольской, Мицкевицкой, Соколовско-Здитовской, Борецкой, Рожанской, Журобицкой, Жерлицкой и Немировской, и кромѣ сего изъ Кнышинской дачи предположено къ продажѣ 360 куб. саж. осмола, съ отпускомъ ежегодно по 30 куб. саж. для дѣйствія завода устроеннаго внѣ казеннаго лѣса. Ноября 27-го дня 1862 года.

Губернскій лѣсничій подполковникъ *Перкинъ.*

Дѣлопроизводитель *Е. Юровскій.*

Бухгалтеръ *Невяровскій.* 1—909

Отъ Санкпетербургской сохранной казны симъ объявляется, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга заложенное и просроченное недвижимое имѣніе графа Алексѣя Николаевича Татищева Витебской губерніи Невельскаго уѣзда село Новое Чупрово съ деревнями: Чупрово, Алешково, Кузнецово, Татарино, Ольховка, Асташково, Устьѣ, Савцово, Палтелаево, Ровной, Ермаки, Сельково, Павлишкино, Селголино, Лаптево, Серіи, Пустодьяково, Щатинино и Юркино, при коихъ состоитъ земли 4186 дес. 1758 саж. и поселенныхъ на ней 362 души со всею землею, строеніемъ и всякими угодьями, къ сему имѣнію принадлежащими, и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны; о срокѣ же торга, объявлено будетъ въ свое время. 1—840

Гродненское губернское правленіе объявляетъ, что на основаніи постановленія его въ 14 день ноября состоявшагося, для выручки безспорнаго долга слѣдующаго съ евреевъ Мордки и Сори супруговъ Фридмановъ доктору медицины Мирославу Буржинскому, по пяти заемнымъ письмамъ въ суммѣ 3550 руб. съ законными процентами и неустойкою назначенъ въ продажу каменный двухъ-этажный домъ ихъ Фридмановъ съ пристройками, и плацемъ 100 квад. саж. въ г. Брестѣ на Кобринскомъ форштатѣ въ 3 кварталѣ подъ N. 5 при гостинномъ переулкѣ состоящій, оцѣненный по восьми лѣтней сложности чистаго годоваго дохода въ 2280 руб. Торгъ производиться будетъ въ присутствіи сего правленія 24 января 1863 г. въ 11 часовъ утра съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою. Почему желающіе участвовать въ этихъ торгахъ могутъ разсматривать бумаги до производства публикаціи и продажи относящіяся во второмъ отдѣленіи губернскаго правленія. Ноября 21 дня 1862 г.

Вѣрно: столоначальникъ *Михаловскій.* 1—905

Витебскій приказъ общественнаго призрѣнія симъ объявляетъ, что въ немъ за должные приказу помѣщицею Елисаветою Погоскою 2580 р. $51^1/_4$ коп. назначены торгъ 25 и переторжка 31 января 1863 года на продажу имѣнія Погоской состоящаго въ Витебскомъ уѣздѣ, прозываемое Погостище. Въ имѣніи этомъ находится временно обязанныхъ крестьянъ 36 мужескаго пола душъ, земли 460 десятинъ, изъ коей въ пользованіи крестьянъ 135 десятинъ. Подробную опись сему имѣнію можно видѣтъ въ приказѣ.

Непремѣнный членъ *Осмоловскій.*

Секретарь *Скарадкевичъ.*

Ид. столоначальника *Невинскій.* 1—926

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

Dyrekcja Wileńskiego szlacheckiego Klubu niniejszém ma honor upraszać pp. członków o odnowienie rocznych biletów na $18^{62}/_{63}$ klubowy rok.

Dyrektor kassjer M. Padrun-de-Carné. 1—952

Urząd wołyńskiéj opieki powszechnéj ogłasza, iż w nim odbędzie się 21 lutego 1863 roku o godz. 11 z rana, licytacja z prawnym we trzy dni przetargiem, na sprzedaż zastawionych dobr obywateli Zygmunta i Henryka synów Stanisława Rożyckich, części wsi Ponary powiatu Ostrogskiego w któréj podług 10 popisu liczy się 84 dusz czasowo-obowiązkowych włościan,—gruntów w ogóle 624 dzies. 1819 sąż. a z tych w używalności włościan 313 dzies. 2124 sąż. oraz rozmaite dworne, ekonomiczne i gospodarcze zabudowania. Życzący mogą rozpatrywać akta dóbr rzeczonych w urzędzie téjże opieki. 1—837

Gub. Wileńskiéj Oszmiański sąd powiatowy ogłasza, iż 7 lutego 1863 roku odbędzie się w urzędzie jego licytacja z prawnym przetargiem we trzy dni na sprzedaż drewnianego o jedném piętrze domu, szlachcianki Izabelli Wysockiéj, położonego w m, Oszmianie przy ulicy Holszańskiéj, oszacowanego na 154 rub. 50 k. sr. Życzący brać udział w téj licytacji raczą przybyć na oznaczony termin do urzędu sądu powiatowego.

Assesor R a c z k i e w i c z.

Sekretarz R a w d o w i c z. 1—841

Gub. Wileńskiéj Oszmiański sąd powiatowy niniejszém ogłasza, iż 23 stycznia 1863 odbędzie się w urzędzie onego licytacja na sprzedaż majętności obywatelki Feldmanowéj, składającéj się z 20 sztuk wołów roboczych, karety, kocza i faetonu. Życzący uczęstniczyć w téj licytacji raczą zgłosić się na termin wskazany. 1—891

Od Grodzieńskiéj izby dóbr państwa wiadomém się czyni, iż w urzędzie onéj 20 stycznia 1863 r. odbędzie się licytacja z prawnym we trzy dni przetargiem na dwunastoletnie wydzierżawienie od 1863 roku smolarni i terpentynowych zakładów z prawem pobudowania takowych na koszt dzierżawcy i za otrzymaniem od skarbu materjałów drzewnych, oraz osmołu dla czynności zakładów, potrzebnych i urządzenia takowych, za oddzielną opłatą za miejsce przeznaczone na zakład i za materjały leśne na zasadzie zatwierdzonych na ten cel przez ministerjum warunków. Zakłady te mają być urządzone w następujących kmiejach, terpentynowe, w Grodzieńskiéj puszczy, Wasilkowskiéj, Surożskiéj, Swisłockiéj, Zamszańskiéj, Kryczyńskiéj, Dereczyńskiéj i smolarnie w kniejach: Sokolskiéj, Mickiewickiéj, Sokołowsko-Zdzitowskiéj, Boreckiéj, Rożańskiéj, Żurobickiéj, Żerczyckiéj i Niemirowskiéj—prócz tego z Knyszyńskiéj kniei projektuje się do sprzedaży 360 sąż. kub. osmołu z wydaniem corocznie po 30 sąż. kub. dla czynności zakładu urządzonego nie w skarbowym lesie. 27 listopada 1862 r.

Leśniczy gubernjalny podpółkownik Perkin.

Sekretarz E. Jurowski.

Buchhalter Niewiarowski. 1—909

Sankt-Petersburska kassa zachowawcza niniejszém ogłasza, że w onéj odbędzie się licytacja na zastawione i niewykupione w terminie dobra hrabiego Alexego syna Mikołaja Tatiszczewa, w gub. Witebskiéj, powiecie Newelskim położone, Nowe Czuprowo ze wsiami, Czuprowo, Aleszkowo, Kuznieccowo, Tataryno, Olchowka, Ostaszkowo, Ustje, Sawcowo, Pałtełajewo, Rownoj, Jermaki, Sielkowo, Pawliszkino, Sełgolino, Łaptiewo, Sergi, Pustodjakowo, Szczatinino i Jurkino, przy których gruntów 4186 dzies. 1758 sąż. i 362 dusz osiadłych. Dobra te sprzedane będą ze wszelkimi gruntami do onych należnymi i z przelewem długu podług przepisów kassy zachowawczéj; o terminie licytacji będzie ogłoszono w swoim czasie. 1—840

Grodzieński rząd gubernjalny ogłasza: iż na mocy postanowienia onego w dniu 14 listopada nastałego, dla wyegzekowania bezsprzecznéj należności od izraelitów Mordki i Sory małżonków Friedmanów doktorowi medycyny Miłosławowi Burzyńskiemu za pięciu obligami na summę 3550 rub. z prawnym procentem, przeznaczony został do sprzedania murowany dwupiętrowy dom ich Friedmanow z przybudowaniami i placem 100 sąż. kwad. w m. Brześciu na Kobryńskiém przedmieściu w 3 kwartale za N. 5 przy Gościnnym zaułku położony, oszacowany podług ośmioletniéj summy czystéj intraty rocznéj 2280 rub. Przedaż odbędzie się w izbie posiedzeń tegoż rządu 24 stycznia 1863 r. o godz. 11 zrana z prawnym we trzy dni przetargiem. Życzący uczęstniczyć w téj sprzedaży mogą przejrzeć papiery odnoszące się do sprzedaży i publikacji w drugim wydziale rządu gubernialnego. 24 listopada 1862 r.

Zgodnie z oryginałem Nacz. stołu Michałowski. 1—905

Witebski urząd opieki powszechnéj niniejszém ogłasza, iż za należność onemu od obywatelki Elżbiety Pogoskiéj 2580 rub. $51^1/_4$ kop. naznaczona została w biurze onego licytacja 25 i przetarg 31 stycznia 1863 r. na sprzedaż dóbr Pogoskiéj położonych w powiecie Witebskim, pod nazwą Pogostyszcze. W tych dobrach znajduje się czasowie-obowiązkowych włościan 36 męz. dusz, gruntów 460 dzies. z których we władaniu włościan 135 dzies. Szczegółowe opisanie tych dóbr można przejrzeć w urzędzie opieki.

Członek ciągły Osmołowski.

Sekretarz Skaradkiewicz.

Nacz. stołu Niewlński. 1—926

Виленское губернское попечительство дѣтскихъ пріютовъ, долгомъ поставляетъ выразить совершенную свою признательность почетному члену тогожъ попечительства купцу 1-й гильдіи Аврааму Горвицу, за оказанное имъ усердіе въ пользу Виленскихъ дѣтскихъ пріютовъ, пожертвованіемъ для сихъ заведеній 200 руб. сер. 1—932

Витебскій приказъ общественнаго призрѣнія симъ объявляетъ, что въ ономъ назначенъ 25 января будущаго 1863 года торгъ и переторжка 31 тогожъ января на продажу имѣнія Невельскаго уѣзда Астапкова съ деревнями: Станъ, Пережково и Новинки помѣщиковъ Антона и Матвѣя Блажевскихъ. Въ имѣніи семъ находится земли 137 десятинъ 178 саженей населенной 7 ревизскими временно-обязанными мужескаго пола душами крестьянъ и господское строеніе со всѣми принадлежностями, продажа сія будетъ производится за долгъ приказа въ суммѣ 976 руб. $56^1/_4$ коп. Подробную опись сему имѣнію можно видѣтъ въ приказѣ.

Непремѣнный членъ *Осмоловскій.*

Секретарь *Скарадкевичъ.*

Ид. столоначальника *Невинскій.* 1—927

Контора Виленскаго госпиталя Савичъ объявляетъ, что 17 декабря сего года будутъ производиться въ ней торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на доставку въ 1863 году для аптеки сего госпиталя медикаментовъ и прочихъ припасовъ, входящихъ въ составъ лекарствъ; почему желающіе участвовать въ оныхъ, благоволятъ явиться въ контору на означенное число съ достаточными залогами. Декабря 5 дня 1862 года.

Старшій врачь *Ляховичъ.* 2—930

Отъ Гродненской палаты государственныхъ имуществъ симъ объявляется, что 21 января будущаго 1863 года въ присутствіи ея, будутъ производиться публичныя торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу въ 24-хъ лѣтнее арендное содержаніе, съ экономическаго срока 23 апрѣля 1863 года, ниже слѣдующія статьи, а именно: Брестскаго уѣзда застроенная ферма Тюхеничи, заключающая вообще 552,02 десят. земли съ доходомъ 549 руб. 57 коп. и при ней: лѣсной участокъ съ доходомъ 14 руб., рыбная ловля 5 руб. 50 коп. и мельница на рѣкѣ Лыпѣ о 4-хъ поставахъ 580 руб., съ обязательствомъ съемщика привести сію статью въ теченію 3-хъ лѣтъ, въ надлежащее устройство собственнымъ коштомъ, безъ всякой помощи казны, и Гродненскаго уѣзда мѣсто для устройства кирпичнаго завода, при деревнѣ Запольѣ пространствомъ 1,81 десят. съ доходомъ 10 рублей. 3—875

Московская сохранная казна по положенію своему симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться съ аукціоннаго торга просроченное имѣніе гвардіи поручика Александра Ивановича Краевскаго, заложенное 1841 года апрѣля 10 дня, Могилевской губерніи, Климивицкаго уѣзда, въ деревнѣ Ковалевкѣ, въ коемъ населено по 10-й ревизіи крестьянъ 42 и на коемъ долга сохранной казнѣ числится 7,712 руб.

Имѣніе это, будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніемъ, и съ переводомъ долга, если кто пожелаетъ на остальной срокъ; для чего и назначается торгъ 25 а переторжка 29 числъ января мѣсяца 1863 года. Почему желающіе купить благоволятъ явиться въсохранную казну въ назначенный день въ 11 часовъ подписаться къ торгу; а разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся, могутъ во всякое время, въ присутственные дни. Но вмѣстѣ съ симъ добавляется, что торгъ начинатся будетъ съ той суммы, какая сохранной казнѣ за означенное имѣніе причитается. 1862 года октября 15 дня. 3—838

Wileńska gubernjalna opieka domu przytułku dla dzieci poczytuje sobie za obowiązek wyrazić zupełną swą wdzięczność członkowi honorowemu téjże opieki kupcowi 1-éj gildy Abramowi Gorwiczowi za okazaną przez niego gorliwość ku dobru Wileńskich domów przytułku dla dzieci, przez ofiarowanie tym zakładom 200 r. sr. 1—932

Witebski urząd opieki powszechnéj niniejszém ogłasza, iż w onym naznaczona została 25 stycznia 1863 r. licytacja i przetarg 31 tegoż miesiąca, na sprzedaż dóbr pttů Niewelskiego Astapkowa ze wsiami Stan, Pierożkowo i Nowinki, obywateli Antoniego i Macieja Błażewskich. W dobrach tych znajduje się gruntów osiedlonych 137 dzies. 178 sąż. 7 dusz mężkich popisowych włościan czasowo-obowiązkowych męz. oraz budynek dworski ze wszelkiemi przynależytościami; sprzedaż ta odbędzie się za dług urzędowi opieki powszechnéj w ilości 976 rub. $56^1/_4$ kop. Szczegółowe opisanie dóbr można przejrzeć w urzędzie opieki.

Członek ciągły Osmołowski.

Sekretarz Skaradkiewicz.

Nacz. stołu Niewiński. 1—927

Kantor Wileńskiego szpitalu Sawicz ogłasza, iż d. 17 grudnia roku bież., odbędzie się w onym licytacja z prawnym we trzy dni przetargiem na dostawianie w 1863 roku dla apteki tegoż szpitala medykamentów i innych przedmiotów do składu lekarstw wchodzących; życzący uczęstniczyć w téj licytacji raczą zgłosić się do kantoru na oznaczony termin z dostatecznemi ewikcjami. Dnia 5 grudnia 1862 r.

Naczelny lekarz L a c h o w i c z. 2—930

Grodzieńska izba dóbr państwa niniejszém ogłasza, iż 21 stycznia 1863 r. w urzędzie jéj odbędzie się licytacja z prawnym przetargiem we trzy dni, na oddanie w 24-letnią dzierżawę od 23 kwietnia 1863 r. następujących artykułów: w pcie Brzeskim, ferma zabudowana Tiucheniczy zawierająca w ogóle 552,02 dzieś. gruntów z dochodem 549 r. 57 kop., i przy niéj ucząstek leśny z dochodem 14 rub., rybołóstwo 5 rub. 50 k. i młyn na rzece Łypie o czterech kołach 580 rub. z obowiązaniem dzierżawcy w ciągu 3 lat doprowadzić ten artykuł do stanu należytego kosztem własnym bez pomocy skarbu i w pcie Grodzieńskim miejsce dla urządzenia cegielni przy wsi Zapole rozległości 1,81 dzies. z dochodem 10 rub. 3—875

Moskiewska kassa zachowawcza z postanowienia swojego niniejszém ogłasza, iż w onéj odbędzie się licytacja na niewykupiony majątek porucznika gwardji Aleksandra syna Jana Krajewskiego, zastawiony 1841 roku 10 kwietnia, gubernji Mohylewskiej powiatu Klimowickiego we wsi Kowalówce ze 42 duszami męz. podług 10 popisu i na któréj długu do téjże kassy liczy się 7712 rub.

Majątek ten sprzedawać się będzie ze wszelkimi doń należącemi gruntami i budowlami, oraz z przelewem podług życzenia długu kassowego; licytacja odbędzie się 25, a przetarg 29 stycznia 1863 roku. Życzący nabyć raczą zgłosić się do urzędu kassy w terminie rzeczonym o godzinie 11 i zapisać się na kontrahentów. Rozpatrzyć zaś akta mogą w każdym czasie w dni powszednie. Przy tém ogłasza się, iż licytacja zacznie się od téj summy, jaka do kassy za rzeczony majątek należy się. 15 października 1862 r. 3—838

O G Ł O S Z E N I A P R Y W A T N E.

KALENDARZ
DLA
LUDU POLSKIEGO

wydany staraniem Redakcji Gazety Rolniczéj, wyszedł z druku i zawiera następujące artykuły:

1) Przedmowa redakcji Gazety Rolniczéj.—2) Święty Wojciech, patron ziemi Polskiéj, (z obrazkiem kolorowi).—3) Narodzenie Chrystusa Pana (z obrazkiem).—4) Na czem Pan Jezus swoją Religję oparł, przez księdza Józefa Osieckiego.—5) Pieśń Kmiotka, przez Władysława Syrokomlę.—6) Skowronek (z obrazkiem przez Marją Ilnicką.—7) Jak to o nas myślą, czyli podróże Macieja (z obrazkiem), przez Franka z Wielkopolski.—8) Slub sieroty (z obrazkiem) przez Walerego Wiełogłowskiego.—9) Kazimierz Wielki, król chłopków (z wizerunkiem), przez Juljusza Starkla.—10) Gorzałka, obrazek dramatyczny w jednym akcie, Próbka teatralnego przedstawienia dla włościan, p. Kazimierza Góralczyka.—11) Feliks Bourn (z wizerunkiem) przez Aloizego Kuczyńskiego.—12) Zabawa w karczmie przez Janka z Bielca.— 13) Wieśniacy z Księstwa Łowickiego (z obrazkiem).—14) Okrężne na wsi, przez A. K. Stelmasiewicza.—15) Dziad i Baba, Bajka, (z dwóma obrazkami) p. J. I. Kraszewskiego.—16) Wieśniaczka z mlekiem, Bajka, (z obrazkiem).—17) O ogrodownictwie wiejskiem,—lekcja wstępna w szkółce ludowéj, przez Andrzeja Mazura.— 18) Nasze ptastwo, przez Adama Matkowskiego.—19) Opis, jak to pan Marcin gospodarował pięknie i dobrze na morgach 40-u ziemi, przez Zygmunta Gawareckiego.—20) Rady gospodarskie.—I. O chowaniu ziemniaków na zimę. II. O podpieraniu gałęzi u jabłoń (z obrazkiem).—III. Ul, który dla wieśniaków jest najprzydatniejszy (z wizerunkiem), przez Adama Mieczyńskiego.—21) Zakończenie.—I. Dzieła i pisma dla ludu najpożyteczniejsze.—II. W dopisku: Słówko o jarmarkach.—22) Część kościelna i astronomiczna.

Kalendarz ten z 10 arkuszy druku w 8-ce złożony z kilkudziesięciu drzeworytami i kolorowanym obrazkiem Ś-go Wojciecha na papierze białym, czysto i porządnie wydrukowany, kosztuje zł. 1. Jest to dotąd cena zdaje się niepraktykowana pod względem taniości w wydawnictwie Polskiem, a Skład Główny w Księgarni Natansona, Krakowskie-Przedmieście Nr. 415. Biorącym na tuziny odstępuje się stosowny rabat. Kto się zgłosi franco do Redakcji Gazety Rolniczéj najmniéj po 20 egzemplarzy kosztu przesyłki nie ponosi. 2—902.

GAZETA ROLNICZA.

w 1863 roku wychodzić będzie w Warszawie po cenie rs. 4 na rok cały. Pismo to poświęcone jest głównie obrazowaniu stosunków i postępów ekonomiczno-rolniczych w Polsce. Każdy N. zawiera ilustrację rysunkową z dziedziny mechaniki rolniczéj lub przemysłu gospodarskiego. Stałym prenumeratorom Redakcja daje rozmaite dodatki, a mianowicie, książki, nasiona, mapy i t. d. bezpłatnie. Prenumeratorowie z Wołynia, Podola, Litwy, Ukrainy życzący sobie niedoznawać opóźnienia w odbioru pierwszych zwłaszcza Numerów; zechcą wcześnie zgłaszać się z pieniędzmi, nadsyłając takowe pod adresem do *Redakcji Gazety Rolniczéj w Warszawie N. 760*, gdyby zaś kto życzył sobie otrzymać wydawaną do końca 1862 roku *Bibliotekę Rolniczą* czyli 24 zeszyty stanowiące całość téj publikacji za pół ceny, to jednocześnie z pieniędzmi na Gazetę Rolniczą załączyć mogą Rs. 4 k. 20, a odwrótną pocztą będzie mieć kosztem Redakcji przesłaną *Bibliotekę Rolniczą*.

Prenumeratorowie Gazety Rolniczéj oprócz tego wszystkie wydawnictwa ludowe nakładem Redakcji wydawane, za bezpośredniem odniesieniem się do Redakcji, będą mieć nadsyłane o jedną trzecią część taniéj, jak inni do księgarni się udający.

Wreszcie nadmieniamy, że kto żadnego innego pisma nie prenumeruje w kopercie, ten winien na takową dołączyć rs. 2 na rok cały; kto zaś prenumeruje inne pisma Warszawskie w kopertach, za Gazetę Rolniczą nic niedopłaca. 2—903

GAZETA ROLNICZA.

Gazetę Rolniczą zamierzyliśmy wydawać w roku przyszłym, z tąż samą dążnością i z temi celami jak w latach ubiegłych. Nie obiecujemy wiele, lecz pierwiastkowy program nasz, program który da się określić w słowach: służenia sumiennie i poczciwie sprawie narodowéj, z całą usilnością prowadzić i coraz bardziéj uwydatniać uważamy za święty nasz obowiązek. Nie od nas to samych zależy; współudział ziomków w téj trudnéj dla dobra ogółu pracy jest konieczny, o niego więc szczerze i nadal prosimy.

Zewnętrzna postać *Gazety Rolniczéj* pozostanie w 1863 roku taż sama, też same bezpłatne dodatki, może tylko w innéj dogodniejszéj dla czytelników formie. Wreszcie cena złp. 6 gr. 20 na Kwartał zostaje niezmienna.

Prenumeratorowie z Litwy, Ukrainy, Wołynia, Podola i Białéjrusi, nadsyłać zechcą prenumeracyjne pieniądze pod adresem *Redakcji Gazety Rolniczéj* w Warszawie Nr. 760 ulica Elektoralna lub do Ekspedycji Gazet Pocztamtu Warszawskiego.

Zwracamy przytém uwagę prenumeratorów naszych, na wydawnictwa ludowe przez *Gazetę Rolniczą*, bez żadnych widoków materjalnych, jedynie dla dobra sprawy ojczystéj uskutecznione, do których zaliczamy:

1. KALENDARZ DLA LUDU POLSKIEGO na rok 1863,—10 arkuszy druku i kilkadziesiąt drzeworytów obejmujący, malowanym obrazkiem Ś-go Wojciecha ozdobiony. Cena złp. 1.

2. WŁOŚCIANIN POLSKI, czyli wykład gospodarstwa wiejskiego dla włościan i szkół rolniczych przez Zygmunta *Gawareckiego*, 30 arkuszy. Cena złp. 6 gr. 20.

3. KOMORNICA, czyli tajemnice życia wiejskiego, przez Walerego *Wielcgłowskiego*, 24 arkusze druku. Cena złp. 5.

4. POWIEŚCI DLA LUDU, z trzema obrazkami przez Jana *Kontrymowicza*, 6 arkuszy druku. Cena złp. 1.

Liczne w kraju naszym pozaprowadzane szkółki dla ludu wiejskiego, wnosićby należało, że zaopatrzone być powinny w dzieła powyżéj wymienione, dla tego też, zwracając na nie uwagę obywateli ziemskich: szczególniéj z Litwy, Ukrainy, Wołynia i Podola, zawiadomiamy, że przy jednéj sposobności do pieniędzy na prenumeratę Gazety Rolniczéj gdy dołączą *zniżoną cenę* rs. 2, takowe dzieła, *kosztem własnym*, przesłać im nieomieszkamy,

Kto opłacił kopertę za inne pismo z Warszawy otrzymywane, Gazetę Rolniczą w takowéj odbierać będzie, bez żadnéj oddzielnéj dopłaty, a kto nie, 50 kopiejek na kwartał za kopertę dopłaca dla Pocztamtu Warszawskiego.

Upraszamy wreszcie o śpieszne nadsyłanie pieniędzy prenumeracyjnych do nas, a zwłaszcza z prowincij wschodnich dawnéj Polski, od tego bowiem zależy regularne odbieranie pisma naszego, mianowicie pierwszych numerów z początku roku przyszłego.

Adam Mieczyński.
Członek Polskich Towarzystw rolniczych.
2—904

FRANCISZEK PIĘTKA (syn śp. półkownika artyllerji b. wojska polskiego) właściciel domu w Warszawie przy ulicy Wiejskiéj pod N. 1733 tamże zamieszkały, mając pozwolenie od właściwéj władzy, przyjmuje do załatwienia wszelkiego rodzaju interesa i zlecenia obywateli ziemskich i miejskich w kraju i za granicą mieszkających a mianowicie: w kupnach i sprzedażach nieruchomości wiejskich, miejskich, i wydzierżawiania onych, w windykacji wszelkich należności i przeprowadzeniu spraw, tak na drogach sądowych, jako też i administracyjnych, w wyjednywaniu różnych pożyczek, oraz w interesach dotyczących zarządu dóbr, rolnictwa i w ogólności tego wszystkiego co ma z tymże związek; za umiarkowane wynagrodzenie wypłacalne po ukończeniu interesu bez wpisowego. Korrespondencje przyjmuje franco.

Obecnie ma do sprzedania: 20 majątków różnéj wielkości w Królestwie położonych; kilkanaście domów w Warszawie, Krakowie, Kownie i Kielcach,—dzierżawy w Królestwie i na Wołyniu. 3—899

ЗЕМЛЕДѢЛЬЧЕСКАЯ ГАЗЕТА.
въ 1863 году.

Земледѣльческая газета будетъ издаваться въ 1863 году по прежней программѣ:

I. Распоряженія правительства.
II. Сельское хозяйство.
III. Хозяйственная технологія.
IV. Хозяйственная механика.
V. Сельская медицина, гигіена и ветеринарія.
VI. Библіографія.
VII. Біографіи хозяевъ и агрономовъ.
VIII. Хозяйственная лѣтопись.
IX. Хозяйственныя извѣстія.
X. Торговыя извѣстія.
XI. Хозяйственныя замѣтки.
XII. Объявленія по сельскому хозяйству.

Рисунки будутъ помѣщаемы въ каждомъ нумерѣ.

Земледѣльческая газета выходитъ *еженедѣльно*, въ 4-ю долю листа большаго формата въ 2 столбца въ 16 страницъ.

Сельскій Листокъ, въ 1863 году, выходить не будетъ. Вмѣсто него подписчикамъ Земледѣльческой Газеты, будетъ разослана въ началѣ года вѣроятно при первомъ нумерѣ, въ коленкоровомъ переплетѣ:

ВСПОМОГАТЕЛЬНАЯ ДЛЯ СЕЛЬСКИХЪ ХОЗЯЕВЪ КНИЖКА НА 1863 ГОДЪ.

Цѣна годовому изданію Земледѣльческой Газеты вмѣстѣ съ Вспомогательною для сельскихъ хозяевъ книжкою ТРИ руб. съ пересылкою и доставкою.

Подписка на Земледѣльческую Газету принимается въ конторахъ Редакціи:

Въ С.-Петербургѣ: въ книжномъ магазинѣ В. П. Печаткина на Невскомъ, въ домѣ Армянской церкви.

Въ Москвѣ: въ книжномъ магазинѣ Н. М. Щепкина и К. на Лубянкѣ, въ домѣ Сисалина.

ИНОГОРОДНЫЕ МОГУТЪ АДРЕСОВАТЬ: *Въ Редакцію Земледѣльческой Газеты.—Въ С. Петербургъ.* 2—928

ZAWIADOMIENIE

Donosimy szanownym akcjonarjuszom spółki pod firmą Bniński, Chłapowski, Plater et Comp. (dawniéj „Tellus"), iż naznaczony pierwotnie na dzień 24 grudnia roku bież., czas wpłaty drugiéj połowy akcji z powodu nieuskutecznionego dotąd wpisu spółki w rejestr handlowy na późniéj odłożyliśmy. O dniu, od którego wpłata będzie mogła nastąpić za odebraniem akcji, jako i o ostatecznym czasie wpłaty, nie omieszkamy szanownych akcjonarjuszów zawiadomić przez pisma publiczne. Poznań d. 15 (3) grudnia 1862.

Spółka kommandytowa na akcje Bniński, Chłapowski, Plater et Comp. 2—942

Porządne pokoje z usługą i dobrym stołem oddają się dla przyjezdnych w St. Petersburgu w centrze miasta, blizko Zimowego Pałacu na rogu ulic Wielkiéj Morskiéj i Grochowéj, dom Kraucha w kwarterze N. 26. W dobę pokoj od 50 kop. do 2 rub., obiad z 4 potraw 40 kop. 2—935

С.-ПЕТЕРБУРГСКІЯ ВѢДОМОСТИ
съ 1863 года.

Съ будущаго года С.-ПЕТЕРБУРГСКІЯ ВѢДОМОСТИ перейдутъ въ руки новой редакціи и подвергнутся коренному преобразованію *).

Къ дѣятельному участію въ этомъ изданіи, приглашены редакціей многіе наши ученые и литераторы, и нѣкоторые изъ нихъ приняли на себя постоянное сотрудничество по разнымъ его частямъ. *П. В. Анненковъ* будетъ постояннымъ сотрудникомъ редакціи по литературной критикѣ; *К. К. Арсеньевъ* — по текущей политикѣ; *И. М. Живаго*—по исторій всеобщей литературы; *И. Е. Забѣлинъ*—по русской исторіи; *Д. И. Каченовскій*—по государственному и международному праву; *И. К. Бабстъ* и *А. К.-Корсакъ*—по финансамъ и политической экономіи; *Е. Ѳ. Коршъ*—по литературѣ всеобщей исторіи; *А. А. Котляревскій*—по литературѣ русской старины и народности; *П. А. Лавровскій*—по исторіи и литературѣ западныхъ Славянъ; *В. Д. Спасовичъ*—по уголовному праву; *А. Н. Энгельгардтъ* по естественнымъ наукамъ.

Кромѣ названныхъ лицъ, слѣдующіе ученые и литераторы обѣщали намъ свое содѣйствіе:

А. Н. Аѳанасьевъ.—А. Н. Баженовъ.—С. И. Барановскій.—Ѳ. А. Баталинъ.—Н. В. Бергъ.—И. Н. Березинъ.—Н. М. Благовѣщенскій.—Н. Н. Буличъ.—Н. Х. Бунге.—Ѳ. И. Буслаевъ.—Д. Х. Бушенъ.—А. Н. Веселовскій.— В. И. Веселовскій.— К. С. Веселовскій.—В. И. Вешняковъ.—А. С. Вороновъ.—Г. В. Вызинскій.—А. Д. Галаховъ.—В. И. Герье.—К. К. Герцъ.—И. А. Гончаровъ. — И. Ѳ. Горбуновъ.— С. С. Громека.—Я. К. Гротъ.—Г. С. Дестунисъ.—Ѳ. М. Дмитріевъ.—А. В. Дружининъ.—С. В. Ешевскій.—А. М. Жемчужниковъ.—Ю. Г. Жуковскій.—И. П. Золотницкій.—Д. И. Иловайскій.—К. Д. Кавелинъ.—М. Я. Киттары.—Н. С. Кохановская.—П. Л. Лавровъ.—Н. А. Любимовъ.—А. Н. Майковъ.—И. И. Ордынскій.—А. Н. Островскій. П. Н. Петровъ.—Г. Пинто.—А. Ѳ. Писемскій.—А. Н. Плещеевъ.—М. П. Полуденскій.—Н. А. Поповъ.— А. Н. Прейсъ.— М. Ѳ. Де-Пуле.—М. Е. Салтыковъ.— М. И. Семевскій.—Н. В. Соколовъ.—П. П. Сокальскій.—С. М. Соловьевъ.—В. В. Стасовъ.—А. С. Суворинъ.—Ѳ. Г. Тернеръ.—С. И. Трубинъ.—И. С. Тургеневъ.—Г-жа Евгенія Туръ.—Н. В. Успенскій.—В. И. Утинъ. П. К. Щебальскій.—М. П. Щепкинъ.—Юрьинъ (псевдонимъ).—Б. С. Якоби.—Е. М. Ѳеоктистовъ.

Составъ С. ПЕТЕРБУРГСКИХЪ ВѢДОМОСТЕЙ съ 1863 года будетъ слѣдующій:

1. Руководящія статьи по русскимъ дѣламъ.

2. Руководящія статьи по иностраннымъ дѣламъ.

3. Постановленія и распоряженія правительства: указы и приказы по разнымъ вѣдомствамъ; другіе оффиціальные акты.

4. Телеграфныя депеши: внутреннія, доставляемыя отъ времени до времени нашими корреспондентами, и иностранныя,—какъ тѣ, которыя получаются большими петербургскими ежедневными газетами, такъ и тѣ, которыя могутъ быть доставлены нашими заграничными корреспондентами.

5. Внутреннія извѣстія: петербургскія городскія и биржевыя новости и свѣдѣнія; постоянная корреспонденція изъ разныхъ губернскихъ и торговыхъ городовъ по новому плану. Редакція уже имѣетъ постоянныхъ корреспондентовъ въ губерніяхъ: Архангельской. Астраханской, Виленской, Витебской, Владимірской, Вологодской, Воронежской, Калужской, Казанской, Костромской, Курской, Минской, Московской, Нижегородской, Оренбургской, Псковской, Рязанской, Самарской, Саратовской, Таврической, Тверской, Тульской, Харьковской, Херсонской, Черниговской, Ярославской, въ Бессарабской области, въ землѣ войска Донскаго, въ Восточной и Западной Сибири, на Кавказѣ и въ Царствѣ Польскомъ, а также коммерческихъ корреспондентовъ въ Керчи, Таганрогѣ, Ростовѣ на Дону, на Украйнѣ, Рыбинскѣ, Ирбитѣ, Кяхтѣ. Сверхъ того, редакція принимаетъ свѣдущихъ людей въ другихъ губерніяхъ заведетъ съ нею постоянныя сношенія, обѣщая радушный пріемъ всякой интересной и дѣльной корреспонденціи. Редакцію извѣстій изъ Финляндіи и при-Балтійскихъ губерній, принялъ на себя С. Н. Барановскій.

6. Иностранныя извѣстія: еженедѣльная корреспонденція изъ Вѣны, Берлина, Турина, Парижа, Лондона, Нью-Иорка, постоянная корреспонденція изъ Пекина; коммерческія и биржевыя свѣдѣнія изъ Лондона и Лейпцига.

7. Статьи по разнымъ отраслямъ знанія, въ концѣ газеты.

8. Фельетонъ: произведенія изящной словесности, русскія и иностранныя; отчеты о важнѣйшихъ явленіяхъ общественной жизни въ Петербургѣ.

9. Частныя объявленія съ нѣкоторыми улучшеніями противъ прежняго.

10. Для желающихъ—*Объявленія присутственныхъ мѣстъ,* въ видѣ особыхъ прибавленій.

Въ 1863 году С.-ПЕТЕРБУРГСКІЯ ВѢДОМОСТИ, по прежнему, будутъ выходить ежедневно, кромѣ понедѣльниковъ и дней, непосредственно слѣдующихъ за табельными праздниками, въ форматѣ значительно увеличенномъ, соразмѣрно количеству заготовляемыхъ редакціею матеріаловъ, такъ, что три страницы новаго формата будутъ равняться четыремъ страницамъ нынѣшняго, а четвертая будетъ прибавкою къ прежнимъ размѣрамъ газеты. Въ тѣ дни, когда газета не выходитъ, редакція будетъ разсылать своимъ подписчикамъ, какъ петербургскимъ, такъ и иногороднымъ, особыя приложенія, въ которыхъ она намѣрена сообщать телеграфныя и другія важнѣйшія извѣстія, чтобы читатели всегда получали эти извѣстія своевременно.

ЦѢНА ГАЗЕТЫ ОСТАЕТСЯ ПРЕЖНЯЯ:

Годовая:

За газету, безъ перес. и доставки на домъ 12 р.
— — — съ достав. на домъ 15 „
— — — съ пересылкою въ другіе города „ 16 „

Полугодовая:

За газету, безъ пересылки и доставки 7 р.
— — — съ достав. 8 „ 50 к.
— — — съ пересыл. въ другіе города 9 „

Сверхъ того, подписчики казенныхъ объявленій, прилагаемыхъ къ газетѣ въ видѣ отдѣльныхъ листковъ, для желающихъ, платятъ съ будущаго года: за годъ 2 р. 50 к., за полгода 1 р. 25 к.

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ:

Въ С. Петербургѣ: въ конторѣ редакціи, при книжномъ магазинѣ Н. А. Серно-Соловьевича, на Невскомъ, въ домѣ Петропавловской церкви.

Въ Москвѣ: въ книжномъ магазинѣ Н. А. Глазунова на Кузнецкомъ мосту, въ домѣ Торлецкаго.

Въ Харьковѣ: въ книжномъ магазинѣ Е. С. Баллиной.

Въ Берлинѣ, Вѣнѣ и Дрезденѣ: въ почтамтахъ.

Въ Парижѣ: въ office de publicité russe, 1, Boulesard des Italieus.

Редакція проситъ адресовать слѣдующимъ образомъ всѣ письма и посылки, назначаемыя для С. ПЕТЕРБУРГСКИХЪ ВѢДОМОСТЕЙ 1863 года: въ Петербургъ, въ контору редакціи С. ПЕТЕРБУРСКИХЪ ВѢДОМОСТЕЙ 1863 года, или же: Валентину Ѳедоровичу Коршу, въ Галерной, въ домѣ подъ N. 51.

Редакторъ С. Петербургскихъ Вѣдомост съ 1863 года *В. Коршъ.*
2.

*) Нѣкоторые полагаютъ, что С. ПЕТЕРБУРГСКІЯ ВѢДОМОСТИ уже переданы новой редакціи. Во избѣжаніе недоразумѣній, будущая редакція долгомъ считаетъ повторить, что въ настоящее время она не принимаетъ никакого участія въ изданіи С. ПЕТЕРСКИХЪ ВѢДОМОСТЕЙ, которыя перейдутъ въ распоряженіе новой редакціи только съ 1-го января 1863 года.

ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА
ВЪ БОЛЬШОМЪ ФОРМАТѢ.
БИРЖЕВЫЯ ВѢДОМОСТИ,
ГАЗЕТА ФИНАНСОВЪ, ТОРГОВЛИ И ПОЛИТИКИ.
Подписка на 1863 годъ:

въ С. Петербургѣ съ доставкою . . 10 руб.
въ другіе города съ пересылкою . . 12 —

Подписка принимается въ С. Петербургѣ: въ конторѣ редакціи, на Конногвардейскомъ Бульварѣ, въ домѣ Ступѣевой Н. 11 и въ губернскихъ питейно-акцизныхъ управленіяхъ.

СБОРНИКЪ
ПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫХЪ РАСПОРЯЖЕНІЙ
По питейно-акцизному управленію.

Выпускъ первый. *Содержаніе:* Положеніе о питейно-акцизномъ сборѣ и всѣ распоряженія по питейно-акцизному управленію, напечатанныя въ Биржевыхъ Вѣдомостяхъ, со дня обнародованія Положенія по 1-е сентября 1862 г.

Выпускъ второй. *Содержаніе:* Всѣ распоряженія по питейно-акцизному управленію съ 1-го сентября 1862 года по 1-е января 1863 года, напечатанныя въ Биржевыхъ Вѣдомостяхъ.

Цѣна *каждому выпуску* 1 руб. сер., а за *оба выпуска* 2 руб. сер., съ пересылкою.

Первый выпускъ отпечатанъ и продается въ С. Петербургѣ, въ конторѣ редакціи Биржевыхъ Вѣдомостей, на конногвардейскомъ бульварѣ, въ домѣ Ступѣевой, и у экзекутора департамента податей и сборовъ.

Второй выпускъ выйдетъ въ свѣтъ въ теченіи января 1863 года. 2—908

PSZCZOŁA PÓŁNOCNA.
GAZETA POLITYCZNA i LITERACKA.

Pszczoła Północna, zostając od lat trzech pod wyłącznem kierownictwem niżéj podpisanego, będzie wychodzić i w roku 1863 w tym samym kierunku i składzie. Jako gazeta polityczna i literacka, Pszczoła Północna zawierać będzie dwa główne działy: Nowości polityczne i przeglądy krytyczne.

W pierwszym znajdą miejsce wiadomości bądź krajowe, bądź zagraniczne, codzienne prywatne depesze, przegląd spraw zagranicznych i krajowych, nacechowanych doniosłością społeczną, szczegółowe wiadomości o wszystkich stowarzyszeniach na akcjach, rostrząsanie głównych kwestij, przemysłu i handlu dotyczących, a także Kronika Polska. Ostatnia mieścić będzie bieżące wiadomości z Polski, czerpane z pism polskich tak w kraju jak i za granicą wychodzących. Wszystkim przedmiotom, tym działem objętym, własne zdanie Redakcji stale towarzyszyć będzie.

Dział—przeglądy krytyczne, stanowi właściwie literacką część gazety i stosownie do tego mieścić będzie—przeglądy pism czasowych, powieści, podróże, przegląd miejscowy, słowem wszystko, co ramkom feljetonowym odpowiadać będzie.

Warunki prenumeraty:

Rocznie, z przesyłką do wszystkich punktów . . Rsr. 16.
Półroczna także z przesyłką. — 9.
Kwartalnie także z przesyłką — 5.

Prenumerować można: w Warszawie, w księgarni Istomina na Krakowskiem Przedmieściu i w Petersburgu w głównym kantorze Pszczoły Północnéj—obok mostu pocztowego w domu pod N. 90 przy ulicy Mojka (На Мойкѣ подлѣ Почтамтскаго моста въ домѣ подъ N. 90). Redaktor i wydawca Paweł Usow
2—944

Одобрено Цензурою. 17 Декабря 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.